

GONIEC NADWIŚLAŃSKI

GŁOS POMORSKI

Jedynе pismo poranne na Pomorzu, poświęcone sprawom Stanu Średniego.

Redakcja i administracja w Grudziądzu, ul. Wybickiego 9. Telefon Redakcji 80. — Telefon redakcji w nocy nr. 811 — Telefon Administracji 147.
Konto czekowe P. K. O. Poznań nr. 200 420. Reprezentacja Gońca Nadwiślańskiego w Toruniu: Ul. Św. Ducha nr. 13.

Nr. 290

GRUDZIĄDZ — TORUŃ, niedziela, dnia 16 grudnia 1928 r.

Rok IV

Dzieje pewnej Komisji.

W sierpniu 1915 roku ówczesny premier rosyjski, Goremykin, powołał do życia t. zw. komisję porozumiewawczą polsko-rosyjską. Komisja składała się z sześciu polaków i sześciu urzędników rosyjskich. Delegatów polskich desygnowało ówczesne Koło Polskie w Dumie (parlamentcie rosyjskim) i Radzie Państwa.

Jakie były zadania komisji? Co robiła i zdziałała — zapytuje w „Epoce“ p. Cezary Zagiewski. Odpowiada mu w tymże piśmie ceniony publicysta, p. St. Gr., który „nie dlatego, aby wszczynać spory orientacyjne, ale po to, aby mieć dostateczny materiał historyczny dla sądenia o pewnych kierunkach politycznych w teraźniejszości — przypomina dzieje tej komisji, przyczem ujawnia fakty poniekąd rewelacyjne. Pan St. Gr. pisze między innymi:

W liczbie kandydatów ze strony polskiej figurował m. in. s. p. poseł prof. Lubomir Dymśza, który w Dumach Państwowych reprezentował ziemię Chełmską (właściwie gubernję siedlecką). Ponieważ s. p. Lubomir Dymśza w owym czasie, chociaż należał do Koła Polskiego, jednak zupełnie wyraźnie podkreślał swoje stanowisko niepodległościowe, koledzy jego z Koła Polskiego uznali za stosowne pozbyć się tego niepożądanego uczestnika obrad, a może i nieprzyjemnego świadka rozmów z p. Krzyżanowskim i jego pomocnikami. Wobec tego w wymianie zdań na temat składu przyszłej komisji przedstawicielstwo Koła Polskiego wypowiedziało się przeciwko udziałowi s. p. Lubomira Dymśzy w komisji, motywując to tem, że p. Dymśza reprezentuje ziemię chełmską, która na zasadzie ustawy była już podówczas wydzielona z dziesięciu gubernij „Carstwa Polskiego”. Jest to fakt niezbity o którym zapomnieć nie można, a przypominać trzeba tym, którzy teraz występują z zarzutami pomniejszania ideałów narodowych, i drapują się w togi jedynych, prawdziwych, niezłomnych narodowców.

Fakt ten tembardziej winien być pamiętny, że takie zachowanie się kolegów z Koła Polskiego skłoniło Dymśzę do napisania listu otwartego, w którym w sposób jasny, otwarty i rzeczowy piętnował serwilistyczną politykę Koła Polskiego, złożonego z narodowych demokratów, w stosunku do rządu carskiego i zwalczania przez Koło niepodległościowych aspiracyj narodu polskiego. Przypomnieć dalej należy, że ze strony Koła Polskiego uczyniono wówczas wszystko możliwe, wyszukać wszelkie stosunki osobiste i rodzinne, aby nie dopuścić do wydrukowania owego listu w niepodległościowej polskiej prasie emigracyjnej. S. p. Lubomir Dymśza na tle tej sprawy przeszedł wiele ciężkich chwil i wreszcie zmarł, trzymając w rękach

Sprawa polsko-litewska przed Radą Ligi.

Lugano, 14. 12. (Pat.) Na porządku dzisiejszego posiedzenia R. L. N. zajmowała się w dalszym ciągu sprawą sporu polsko-litewskiego. Referent Quinones de Leon przedstawił nowe sprawozdanie stwierdzające, że między obu kraja-

mi istnieje stan pokoju i że Polska uroczyście wyraziła gotowość całkowitego poszanowania niezawisłości Litwy.

Sprawozdawca wskazuje na międzynarodowe zobowiązanie obu państw w sprawie utrzymania mię-

dzynarodowej komunikacji przez podpisanie międzynarodowej konwencji kolejowej.

Po sprawozdawcy zabrał głos Waldemaras, oświadczając, że w sadzie nie jest przeciwny projektowi dotyczącemu ewentualnego powołania komisji komunikacyjnej. W dalszym ciągu swego przemówienia Waldemaras zaznaczył, że L. N. musi stwierdzić poważne niepowodzenie jej starań z tego względu, że dotychczas nie udało się jej naprawić krzywdy, jakie wyrządzono Litwie. W zakończeniu Waldemaras wyraził swą zgodę na drugą część rezolucji Quinones de Leona w sprawie zbadania odpowiednich dokumentów przedstawionych przez komisję doradczą do spraw komunikacji i tranzytu przy Lidzie.

Ze strony polskiej p. min. Zaleski przyjął również sprawozdanie referenta i złożył jednocześnie krótkie oświadczenie, w którym zawarty jest ustęp dotyczący umowy o polsko-litewskiej granicy administracyjnej, i że Polska temsamem bynajmniej nie wyrzeka się swych pełnych praw terytorjalnych.

Z kolei sprawozdanie zostało przyjęte przez R. L. po długiej dyskusji. Następnie po przyjęciu szeregu sprawozdań odcroczono posiedzenie do jutra, na którym będzie rozpatrywana kwestja mniejszości na G. Śląsku.

Boliwja w pogotowiu wojennem.

Wiedeń, 14. 12. (Pat.) Dzienniki donoszą z Waszyngtonu, że pełnomocnik Paragwaju wręczył dzisiaj w Waszyngtonie sekretarzowi stanu Kellogowi i posłowi argentyńskiemu jako przewodniczącemu komisji rozjemczej, równobrzmiące noty wskazując na groźbę wybuchu wojny pomiędzy Boliwją a Paragwajem.

Prasa dodaje, że jako powód istotny konfliktu uważają w Wa-

szyngtonie konkurencję różnych towarzystw naftowych, których tereny znajdują się na spornym terytorjum.

Posel Paragwaju w Waszyngtonie otrzymał oficjalny telegram dotyczący koncentracji wojska w Boliwji na granicy. Wrogię to stanowisko Boliwji daje przypuszczenie bliskiego wypowiedzenia wojny.

Wielka afera przemytnicza.

Zamiast motorów naftowych — Karabiny maszynowe.

Wiedeń, 14. 12. (Pat.) Władze celne wpadły wczoraj po poł. na przemytnictwo broni do Węgier. Przy rewizji celnej na parowcu żeglugi dunańskiej znaleziono 17 skrzyń, których zawartość zadeklarowana była jako motory naftowe, a w rzeczywistości zawiera-

ła części składowe karabinów maszynowych.

Skrzynie te zostały wysłane przez wiedeńską firmę transportową a adresowane były dla pewnego kupca w Budapeszcie.

Policja skonfiskowała przesyłkę i prowadzi dalsze śledztwo.

Król Jerzy czuje się lepiej.

Londyn, 14. 12. (Pat.) Biuletyn lekarski z godz. 10.30 ogłoszony przez trzech lekarzy stwierdza po-

lepszenie stanu zdrowia, które postępuje w dalszym ciągu.

odbitkę korekty przeznaczoną do druku. Po śmierci s. p. Dymśzy ogłoszono rzekomą wolę Zmarłego, aby listu nie drukować. W pół roku dopiero po zgonie list s. p. Dymśzy został na łamach „Dziennika Petersburskiego“ ogłoszony i wywarł ogromne wrażenie na miljonowe rzesze uchodźstwa polskiego w Rosji.

Taki to był epizod z dziejów „pewnej komisji”, epizod, o którym trzeba pamiętać.

Po pozbyciu się s. p. Dymśzy pozostali członkowie komisji nie wykrztusili wyrażnie nawet słowa. Autonomia i rozdział pierwszy projektu ustawy o urządzeniu Królestwa Polskiego wypracowany przez komisję — brzmiał jak następuje: „Królestwo Polskie, stanowiąc niepodzielną część państwa rosyjskiego, podlega w granicach

w niniejszej ustawie określonych, działaniu praw i instytucji ogólnopaństwowych, a w sprawach wewnętrznych rządzone będzie przez osobne przepisy na zasadzie specjalnego ustawodawstwa”. Punkt pierwszy tego rozdziału zawierał dwie stronicę przedmiotów wyłączonych z pod osobnego zarządu Królestwa Polskiego. Powtarzało to wszystko, co znalazło się w owych punktach, niema celu; cytowane przez p. Łagiewskiego „Nowoje Wriemia” streściło ten spis naogół dobrze, opuściło jednak jeszcze takie sprawy, jak kolej, taryfy kolejowe, sądownictwo karne w sprawach politycznych, spisy ludności. Jeżeli to dołączymy do podanych poprzednio punktów, to z łatwością stwierdzimy, że dla przewidzianego w tejże ustawie sejm polski nie zostało prawie nic. Tem bardziej, że sejm miał działać pod podwójnym do-

zorem ministra do spraw Królestwa Polskiego i namiestnika, obu mianowanych przez carat.

Tak wygląda w świetle niezbitych faktów historycznych akcja polityczna obozu, który mieni się dotychczas narodowym, zwalcza obecny rząd jako antynarodowy i domaga się wdzięczności społeczeństwa za swoją mądra, przetrwała i patrijotyczną działalność. Wiemy dobrze, że błędy polityczne, mogą być popelnione przy najlepszej woli, jednakże skoro fakty historyczne rzucają już zupełnie wyraźne światło na te błędy, byłby najwyższy czas przestać się chlubić swoją wiernością dla postulatów narodowych i przestać na niej opierać pretensje i uroszczenia do odgrywania jakiegokolwiek roli politycznej w niepodległym Państwie Polskim!

HERBATA PERŁOWA

AROMATYCZNA, MOCNA I WYDAJNA
WSZECHŚWIATOWA FIRMA ISTNIEJĄCA
OD ROKU 1785.

Obrady Sejmu.

Wniosek P. P. S. o wypłacenie jednorazowego zasiłku dla pracowników państwowych — upadł
Również upadł wniosek N. P. R. o wypłacenie 13-tej pensji.

Warszawa, 14. 12. (tel. wł.) Przed porządkiem dziennym 36 posiedzenia Sejmu poseł Kuryłowicz (PPS.) wniósł o umieszczenie na porządku dziennym wniosku nagłego PPS. o wypłacenie jednorazowego zasiłku wszystkim pracownikom państwowym. Przeciw temu wnioskowi oświadczył się p. premier Bartel, opierając swój sprzeciw na art. 35 regulaminu sejmowego, który przewiduje, że sprawa nie objęta porządkiem dziennym może być wzięta pod obrady, o ile żaden z posłów się nie sprzeciwi.

Poseł Chądzyński (NPR.) wnosi na porządek dzienny sprawę wypłacenia pracownikom państwowym 13-tej pensji. P. premier Bartel sprzeciwił się również wnioskowi posła Chądzyńskiego w sprawie 13-tej pensji. Izba porządek dzienny przyjęła, ponieważ posłowie ponowili swe wnioski o uzupełnienie przyjętego porządku dziennego. P. marszałek wnioski te podaje pod głosowanie. Wniosek posła Kuryłowicza został przyjęty. Wniosek posła Chądzyńskiego odrzucono.

Z kolei Izba przystąpiła do sprawy odroczenia wejścia w życie dekretu o ustroju Sądów powszechnych. Sejm przed 1-ym stycznia 1929 nie może poprawiać dekretu przed jego wejściem w życie. Przeto niema innej drogi, jak uchwalenie wniosku klubu narodowego o przesunięciu terminu wejścia w życie o jeden rok.

P. vice-min. Car zarządził, aby Sejm wniosek o odroczenie przekazał z powrotem komisji, by go łącznie traktowała z wnioskiem nowelizacyjnym. Po oświadczeniu kilku posłów, Izba przystąpiła do głosowania: Wniosek o odesłaniu sprawy jeszcze raz do komisji od-

rzuceno, 197 głosami przeciw 105, poczem przyjęto o odroczeniu ustawy w drugim czytaniu.

Wobec sprzeciwu ze strony BB. i trzecie czytanie odrzucono do następnego posiedzenia.

Następnie poseł Gadomski BB. zreferował ustawę o umowach sprzedaży nieruchomości ziemskich w b. zaborze pruskim. Bierze on w obronę tytuł własności drobnych rolników do nabycia działek. Pro-

„Taktyka“ Waldemarasa w świetle prasy niemieckiej

Berlin, 14. 12. (Pat.) Prasa berlińska podaje dzisiaj stosunkowo krótkie informacje z dzisiejszego posiedzenia L. N. „Dt. Tagesztg.“ czyni uwagę, że na przykładzie taktyki Waldemarasa i jego wyniku, iż najlepsze jest upieranie się przy swoim zdaniu, gdyż wywiera to skutek. „Kreuzer Ztg.“ stwierdza, że ustępstwo u Waldemarasa przed komisją tranzytową zostało okupione uzyskaniem przez niego nowej deklaracji polskiej o poszanowaniu niepodległości i integralności Litwy. Jednakże przez te ustępstwa wszedł Waldemaras na drogę niebezpieczną. Decyzji R. L. zarzuca dziennik, iż idzie ona na rękę nastrojom Polski, przemierzając znowu problem wileński, gdyż

potrzeba czynów jest coraz większa dla jego rozwiązania.

„Voss. Ztg.“ w artykule wstępnym twierdzi, że L. N. poniosła dwie poprawki w sprawie polskoliteńskiej, mianowicie nie zdołała się na naprawienie krzywdy i nie zdobyła się na obronę mniejszości narodowej, a m. in. i mniejszości litewskiej w Polsce. Dziennik stwierdza, że dwugodzinne przemówienie „pana z Kowna“ sprzykrzyło się już po trzech minutach słuchania. Waldemaras po skończonej mowie odszedł od stołu Rady bez powiedzenia „dowidzenia w marcu“. A jednakże to spotkanie prawdopodobnie będzie nieuniknione.

Walne zwycięstwo chłopów rumuńskich przy wyborach do parlamentu.

Bukareszt, 14. 12. (Pat.) Według danych posiadanych przez Min. spraw. zagran. o konkretnych wynikach wyborów do Izby poselskiej, listy rządowe uzyskały 349 mandatów, przyczem z list tych otrzymują również 9 mandatów socjaliści, 11 niemiecy, 4 sjonisi, 4 niezależni. Liberalowie uzyskują

13 mandatów. Grupa dr. Lupu i Awerescu i Jorga otrzymała 5 mandatów. Partja węgrowska otrzymała 15 mandatów. Obecnie odbywa się sprawozdanie wyników przez specjalną komisję wyborczą, tak że możliwe są pewne drobne zmiany.

jekt przyjęto w drugim czytaniu. Trzecie czytanie odroczone.

Następnie po referacie posła Pierackiego (klub narod.) przyjęto w drugim czytaniu projekt noweli do ustawy o ochronie drobnych dzierżawców rolnych. Następnie przyjęto projekt noweli do ustawy o Izbie morskiej, przenosząc siedzibę Izby morskiej z Wejherowa do Gdyni.

Poseł Kuryłowicz PPS. uzasadniał nagłość swego wniosku o wypłaceniu jednorazowego zasiłku wszystkim funkcjonariuszom i pracownikom państwowym, oraz wdowom, emerytom i sierotom, zaznaczając przytem, że wniosek ten niema weale charakteru politycznego.

P. min. Skarbu Czechowicz oświadczył, że wniosek nie zawiera pokrycia tego wydatku, który według obliczenia p. min. wynosi około 80 milionów, także ze względów zasadniczych Rząd zniewolony jest sprzeciwić się nagłości tego wniosku, jako sprzecznego z art. 10 Konstytucji.

Poseł Kuryłowicz powołuje się na oświadczenie p. ministra w Komisji skarbowej, że ma rezerwy kasowe z r. 1928 w kwocie 70 milionów zł. i wskazuje je jako pokrycie sumy potrzebnej na zasiłki. W głosowaniu wniosek odrzucono. Za nagłością głosowała PPS., Ch. D., Klub Narod. i mniejszości.

Poseł Róg referował sprawę okólnika Min. spraw wewnętrznych do Wojewodów i Starostów, uzależniającego odbywanie wieców poselskich od zezwolenia władz administracyjnych. Izba uchwaliła nagłość wniosku wszystkimi głosami przeciw BB. Poseł Woźnicki referował wniosek o zniesienie ceny drzewa budowlanego i opałowego z lasów państwowych o 40%. Przeciw temu wnioskowi wypowiedział się p. min. Niezabytowski. Izba wniosek posła Woźnickiego odesłała do Komisji budżetowej.

Następne posiedzenie Sejmu o godz. 4-tej po poł. we wtorek.

JAN TOPORCZYK.

Skarb w Kotlinie Trwogi.

80.

— Zakład polegał na tem, że Ellen miała wyciągnąć chusteczkę z twojej kieszeni, nie zwracając twojej na to uwagi. Twierdziła, że jesteś tak zadumany, iż możnaby kompletnie cię okraść. Ja przeczyłem...

— I przegrałeś — triumfująco zawołała Ellen, powiewając zdobytą chusteczką.

— Ha, trudno. Pojedziemy więc do Hiszpanji — odpowiedział jej, poczem zwrócił się do Jurka:

— Ellen koniecznie chce pojechać po ślubie do Hiszpanji, aby poznać kraj, z którego wyszli przodkowie jej ojca. Ja zaś nie mam ochoty włożyć się dłużej po świecie i chciałbym jaknajrychlej osiąść gdzieś wśród puszczy.

— Owszem, zamieszkamy na wsi, lecz wprzódy muszę poznać całą Polskę i trochę Hiszpanję, Francję, Włochy, Anglię, Skandynawję...

— O la, la!... zawołał Jerzy z uśmiechem. Tyle krajów od razu? Ile lat ma trwać ta podróż poślubna?

— Sześć, siedm, ale miesięcy, nie lat. Pojedziemy razem, dobrze? — namawiała, patrząc Jurkowi przymilnie w oczy.

— Cóż to! towarzystwo męża nie wystarczy ci?... żartował Jurek.

Ellen trzepnęła go chusteczką po twarzy.

— Znowu wojna? — zawołał wesoło Winster, który właśnie wychylił się na pokład.

— A wojna! — odpowiedziała Ellen. — Ten pan jest nieznośny. Ciągłe mi dokucza...

— Mam obawę, że więcej dokuczy pani mo-

rze... zauważył lord. — zdaje się, że będziemy mieli niedobłą noc...

— Przepowiada pan burzę? ...
 — Kapitan Wilkins ją przepowiada. O, patrzcie, już się do niej przygotowuje...

W istocie, stary wilk morski donośnym głosem wydawał rozkazy marynarzom, sprzątającym z pokładu wszystko, co fale mogłyby unieść.

Ellen radośnie klasnęła w ręce.
 — Więc zobaczę nareszcie burzę na morzu! — zawołała.

— Co do mnie, wolałbym, aby kapitan Wilkins się pomylił — zauważył Jerzy. — Stracimy kilka godzin... westchnął.

Lord w odpowiedzi wskazał na zachodni widnokrąg. Ukazał się tam wąski, poszarpany pas ciemnej chmury. Pas rozszerzał się w oczach, olbrzymiał i po kilku minutach zakrył słońce. Długie macki chmury gonily jacht, prześcignęły go szybko i gdzieś daleko na wschodzie utopiły końce w morzu. Ściemniało się nagle...

Do grupy przyjaciół zbliżył się kapitan Wilkins, krępy, brodaty i mrukliwy wilk morski. Wielki służbista, w wolnych chwilach nie gardził jednak dobrym trunkiem, co wyraźnie zdradzała fioletowa barwa potężnego nosa. Pozostawał w służbie od kilkunastu lat i odbył z nim niejedną podróż.

Wilkins ruchem głowy wskazał chmurę.
 — Zaraz się rozpocznie taniec — rzekł. Radzę państwu zejść z pokładu.

— Za nic w świecie! — żywo odparła Ellen. — Oddawna pragnę zobaczyć burzę na morzu.

— To nie będą żarty, panienko. O ile się nie mylę, będzie to prawdziwa burza.

— Tem lepiej. „Mewie“ przecież nic nie grozi!

Kapitan dumnie uniósł głowę.

— „Mewa“ już dwa razy była w oku cyklonu i nic jej się nie stało — rzekł z błyskiem w oczach.

— Jeden raz było już z nami krucho. Pamięta pan, u wybrzeża chińskiego... Groziło nam rozbicie... z mojej winy...

— Dla kaprysu, — ciągnął dalej, zwracając się do przyjaciół — dla zabicia spleenu, kazałem popłynąć w sam środek tajfunu. Wyznając to ze skrucą, że lekkomyślnie naraziłem życie czternastu ludzi. Kapitan Wilkins uratował statek przed rozbiciem...

— Nie warto o tem mówić, sir — odpowiedział stary wilk morski. — Było, minęło... Jeżeli państwo chcecie pozostać na pokładzie, trzeba się przebrać. Przemokniecie...

— To racja — zauważył lord. — Chodźmy do kajut.

Zmienili lekki strój na nieprzemakalne buty i płaszcze i powrócili na pokład.

Było prawie ciemno. Chmury obniżyły się jeszcze i wisiały nad morzem ciężkie i groźne.

— Uf! duszno — odsapnął King, ostatni wychylając się na pokład.

— Dziw, że jeszcze niema najłżejszego wiatru — rzekł Jerzy.

Zaledwie domówił tych słów, zygzakowata błyskawica rozpruła olowiane chmury. W chwilę później zahuczał grzmot.

— Oho, będziemy mieli burzę z błyskawicami i grzmotem — zawołał Winster. — zaczyna się!...

Od zachodu nadleciał lekki powiew. Po niejakej chwili była to już morka.

— Idzie, idzie — zawołał nagle kapitan Wilkins, wskazując reka na zachód.

bieli i udelikatnia cere
J. & S. Stempniewicz - Poznań

Czy jest jeszcze miejsce dla emigracji europejskiej?

(Korespondencja własna.)

Bezrobocie, które w okresie wojennym gniebić zaczęło organizmy poszczególnych państw europejskich, wysunęło na porządek dzienny jako jeden z najaktualniejszych tematów, kwestję emigracji. Szczególnie ważnym stało się zwłaszcza zagadnienie, dokąd skierować należy liczną rzeszę robotników, którzy pozbawieni pracy na rodzimym terenie, — szukać chcieliby na obczyźnie nowego oparcia i egzystencji. — Sprawa ta stała się tem aktualniejsza, że dotychczasowe główne ośrodki, dokąd kierowały się do tej pory liczne kadry emigrantów, to jest Stany Zjednoczone A. P., Kanada oraz Australia, — zamknęły swe granice i nie dopuszczają na swój obszar nowych osiedleńców.

Dziś też w poszczególnych kołach gospodarczych toczy się na ten temat bardzo obszerna dyskusja, — przyczem ze szczególną uwagą studjowane są możliwości, które tereny na kuli ziemskiej mogłyby jeszcze skupić na sobie większą liczbę mieszkańców i nadać się dla celów kolonizacyjnych, tak, aby odciążyć te ziemie europejskie, w których ciągły przyrost ludności nie może znaleźć pracy dla siebie.

Zgodną jest opinia wszystkich badaczy pod jednym głównie względem. Oto wszyscy twierdzą, że ziemia nie jest bynajmniej w chwili obecnej przeludniona. Na całej kuli ziemskiej może — zdaniem statystów — znaleźć wygodne pomieszczenie i całkowitą egzystencję około 8 miliardów ludzi. A ponieważ w tej chwili ludność całej ziemi wynosi niespełna dwa miliardy osób, — przeto wysuwa się prosta konsekwencja, że przy racjonalnym rozmieszczeniu cała współczesna ludność może na ziemi żyć zupełnie bez trosk i kłopotu.

Chodzi zatem tylko o to, na których terenach nadwyżka ludności w krajach europejskich szukać winna sobie nowych siedzib i warsztatów pracy. Otóż zdaniem statystyków terenów takich jest jeszcze poddostatkiem.

Na pierwszym miejscu znajdują się przede wszystkim ziemie tropikalne, leżące w podzwrotnikowych terenach Afryki. — Okolice te są dotąd bądźto niezwykle słabo, bądź też prawie zupełnie niezamieszkałe. Chodzi tu zwłaszcza o teren Sudanu oraz centralnej Afryki. Jeśli dotąd nie osiedlali się tam Europejczycy, pochodzi to stąd, że wykorzystanie tych ziem, — wobec trudnych warunków, jakie panują w tamtych stronach, — było dotąd bardzo utrudnione. Dziś jednak, gdy współczesny stan techniki pozwala na nawadnianie najbardziej nawet pustynnych terenów i unieza-

Progromy żydowskie w Sowietach są dziś na porządku dziennym.

Prasa sowiecka ogłasza w dalszym ciągu wiadomości o objawach antysemityzmu w Rosji. „Izwiestja“ donosi, że po aresztowaniu studenta Piatnickiego z fakultetu medycznego uniwersytetu w Woroneżu, na uniwersytecie tym wybuchły rozruchy studenckie i wydarzyły się nowe wypadki znęcania się nad młodzieżą żydowską. Studenci zażądali zwolnienia Piatnickiego, któremu zarzucana jest propaganda antysemityzmu. Żądaniu temu nie stało się zadość, natomiast aresztowano 11 studentów, którzy brali udział w rozruchach.

„Raboczaja Moskwa“ podaje, że na Białorusi sowieckiej wykryto nowe wypadki prześladowania rolników żydowskich.

Żydowskie pismo komunistyczne „Unser Stern“ podaje, że na Ukrainie sowieckiej ludność dokonała pogromów żydowskich kolonji rolnych Kalinendorf i Uspienskaja. Uczestnicy pogromu zrabowali całe mienie kolonistów, którzy usiłowali się bronić, lecz musieli ustąpić, ponieważ napastnicy uzbrojeni byli w karabiny maszynowe. Każę to przypuszczać, iż w napa-

dzie na wymienione kolonje brał udział przeciwsowiecki oddział powstańczy.

Zderzenie pociągów.

Wczorajszej nocy najechał na linii kolejowej Horodenko-Kołomyja, stacja Jakóbowka, manewrujący parowóz kolejowy pociągu ciężarowego nr. 3911 na przybyły pociąg ciężarowy z Kołomyi nr. 3975.

Wskutek zderzenia dwa wagony są uszkodzone, zaś 8 osób personelu kolejowego uległo kontuzji, z tej liczby 5 ciężiej, a 3 lżej. — Śledztwo w toku.

Senator i były minister skarbu fałszerzem i oszustem.

Paryż, 14. 12. Były minister skarbu, senator Klotz, oskarżony o szereg oszustw, fałszowanie weksli i wystawianie czeków bez pokrycia, usiłował wczoraj wieczorem pod wpływem silnego przynębnienia popełnić samobójstwo.

Jutro senat obradować będzie nad odebraniem Klotzowi mandatu senatora, poczem nastąpi aresztowanie go.

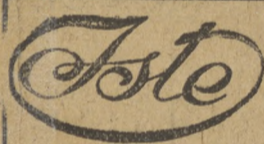
Klotz postanowił zrzec się sam mandatu senatorskiego, oraz innych stanowisk urzędowych i honorowych.

Olbrzymia afera przemytnicza.

Całymi wagonami przemycano z Niemiec na Śląsk preparaty lecznicze.

Katowice, 14. 12. W związku z wykrytą niedawno na terenie G. Śląska olbrzymią aferą przemytniczą lekarstw z Niemiec na polski Śląsk dowiadujemy się, że medykamenty te sprowadzane były całymi wagonami; skarb państwa polskiego poniósł w ten sposób straty

na olbrzymie sumy. Dotąd aresztowano 8 osób, w tem kilku Niemców z Katowic. W związku z tą aferą bawi w Katowicach komisja rzeczoznawców głównej komendy straży granicznej z Warszawy, która przeprowadza energiczne dochodzenie.

**Wody Kolońskie — Perfumy
Mydła Toaletowe**

z dobrych najlepszych

J. & S. STEMPNIEWICZ — POZNAŃ.

leżnianie się w ten sposób od opadów deszczowych, — kwestja zużycia tych obszarów dla nowej pracy kolonizacyjnej staje się zupełnie możliwa.

Dużą przeszkodą było również — jak dotąd — piekielne gorąco, panujące w tych okolicach, doświadczenie jednak uczy nas, że organizm Europejczyków, w razie możliwych warunków pracy, potrafi się po pewnym czasie najzupełniej przyzwyczaić do wysokiej temperatury, tak, że i pod tym względem — jeśli tego zajdzie konieczność — trudności nie będą nie do przezwyciężenia.

Na koniec również zaznaczyć należy, że na terenach afrykańskich jest jeszcze tyle miejsca, iż około tysiąc pięćset milionów mieszkańców znaleźć będzie mogło pomieszczenie na poszczególnych ziemiach Afryki. Jest to cyfra tak olbrzymia, że wobec niej wszelkie najbardziej nawet groźne wykazy bezrobotnych stają się śmiesznie niskimi.

Obok terenów afrykańskich również i ziemie południowej Ameryki są przyszłością dla emigra-

cji kolonizacyjnej. I tak podczas gdy obecnie żyje w krajach południowej Ameryki około 145 000 000 ludności, to w przyszłości przy dalszej pracy kolonizacyjnej znaleźć tam będzie mogło pomieszczenie ponad 1 000 000 000 osób. I w tych okolicach są wprawdzie warunki pracy bardzo trudne, — gdyż przedewszystkiem wyrąbać należy olbrzymie lasy, zanim użyska się ziemię uprawną, a ponadto przewyciężyć trzeba również i trudności klimatyczne, — niemniej jednak i tu przy wyciężonej pracy stworzone będą mogły być nowe osiedla i warsztaty pracy.

Skoro ponadto doda się, że Australia, a również i Kanada oraz Syberja posiadają jeszcze olbrzymie tereny, dostępne dla dalszej pracy kolonizacyjnej, — nie dziwne, że problem emigracji staje się kwestją bardzo łatwą i tylko od zdrowej i mądrej inicjatywy rządów i organizacji społecznych zależy, by przeludnione tereny Europy zwolnić i dać wszystkim bezrobotnym możliwość nowej, spokojnej egzystencji.

Dr. F. K.

Socjalizm traci wpływy.

Przy wyborach do Kasy Chorych w Cieszynie postradali niemal wszystkie mandaty.

Kraków, 14. 12. W Cieszynie odbyły się wybory do rady powiatowej Kasy Chorych, które zakończyły się klęską socjalistów. Na liście socjalistycznej padło zaledwie 99 głosów, podczas gdy listy przeciwników zdobyły 1057 głosów. Udział wyborców wynosił 50 procent. Na 15 miejsc socjaliści wprowadzili do zarządu jednego kandydata. Dotąd Powiatowa Kasa Chorych w Cieszynie opanowana była przez socjalistów.

Przechwycenie Hasiarzy.

Katowice, 12. 12. Policja aresztowała w Mysłowicach dwu niebezpiecznych rzeźmieszków warszawskich Trembezyka i Elsnera, którzy od dłuższego czasu bawili na gościnnych występach na Górnym Śląsku i dokonali szeregu śmiałych włamań między innymi do kasy sądowej w Pszczynie.

Kasiarze uszczęśliwili również swą obecnością niemiecki Śląsk i nawet ujęto ich w Bytomiu, lecz udało im się wymknąć z rąk policji niemieckiej. Osadzono ich w więzieniu w Mysłowicach.

— Ludzie chorzy na kamienie żółciowe i nerkowe, jak również i na kamień pęcherzową i na nadmierne wytwarzanie się kwasu moczowego, powinni regulować funkcje kiszek stosując naturalną wodę gorzką Franciszka Józefa. Długoletnie doświadczenia wybitnych praktyków lekarzy przekonują, iż woda Franciszka Józefa stanowi pewny, nadzwyczaj skuteczny i łagodnie działający środek przeczyszczający. Może on być zalecany także i u chorych z przerostem gruczoła krokowego. — Zadać w aptekach i drogerji.

Może po trupie moim dojdzie prawda do głosu.

Rehabilitacja za cenę zbrodni i własnego życia.

W Bernie Morawskim wydarzyła się przed niedawnym czasem wstrząsająca tragedia, której ofiarą padł młody i utalentowany człowiek, niejaki Alfred Lederer. Pracował on jako wyższy urzędnik w jednej z największych fabryk tekstylnych w Czechach, a oprócz tego był autorem rozmaitych utworów, które z wolna jednały mu imię zdolnego poety.

Już od dłuższego czasu przy kontrolowaniu pozycji kasowych w księgach firmy, w której pracował, zauważył Lederer zupełnie pewne dowody malwersacji i zwrócił się z tem do dyrektora Wollnera.

Ale widocznie sam pan dyrektor musiał także maczać palce w tych oszukańczych manipulacjach, albowiem nazajutrz, gdy Lederer stanął jak zwykle do pracy, oświadczone mu, że jest za rzucenie oszczerstwa na kolegów zwolniony z zajmowanego stanowiska.

Nie pomogły ani żadne uzasadnienia, stawiane przezeń dla podtrzymania prawdziwości jego twierdzenia, ani żądanie przeprowadzenia natychmiastowego śledztwa, wyrzucono go na bruk, nie chcąc słuchać żadnych wyjaśnień.

Lederer został więc bez pracy, ciężył nad nim fatalny zarzut oszczerstwa, który zamykał przed nim drogę do innej posady i w rezultacie młody człowiek wraz z swą staruszką matką popadł w ostateczną nędzę, która przyczyniła się wkrótce do śmierci matki.

Wówczas Lederer, doprowadzony do ostateczności, postanowił raz jeszcze albo wyświecić sprawę albo zemścić się. I oto zjawił się on w gabinecie Wollnera. Ten w dalszym ciągu zbył go pogardliwym lekceważeniem; wówczas Lederer rzucił się nań w nagłym paroksyzmie wściekłości. Padły strzały i

po sekundzie Wollner osunął się na ziemię brocząc krwią.

Zabójca sam sobie wymierzył sprawiedliwość za dokonaną zbrodnię i wyskoczył z 4 piętra na bruk, ponosząc śmierć na miejscu.

Opinia lekarza o potworku urodzonym w Łodzi.

Przed kilku dniami, jak to już „Goniec“ donosił, przyszło w Łodzi w klinice położniczej na świat martwe dziecko potwornych kształtów.

Posiadało ono na głowie 2 narośla w kształcie rogów, powykrecane nogi, oraz otwartą klatkę piersiową i brzuch, przyczem wnętrzności noworodka zrosnięte były z łożyskiem matki.

Narodzenie potworka wywołało wielkie poruszenie w klinice, oraz w sferach znajomych położnicy.

Lekarz dr. P., który był przy porodzie, tak tłumaczy ten wypadek:

Nie ulega kwestji, że jest to wypadek rzadki, lecz ze stanowiska lekarskiego nie przedstawia nic nadzwyczajnego.

Potworność kształtów noworodka spowodowały pewne braki skostnienia.

Wskutek braku powłoki kostnej na głowie, wypadły błony różgowe, tworząc narośla w kształcie rogów.

Brak mostka spowodował wypływanie wnętrzności, które przyrosły do łożyska matki. Nadmienić należy, że matka zarówno jak i ojciec są to ludzie zupełnie zdrowi fizycznie, dobrze rozwinięci i nikt w rodzinie ich nie przypomina

Przy zwłokach jego znaleziono list: „Może po trupie moim dojdzie prawda do głosu“.

Sprawa stała się zbyt głośna, aby główne jej motywy nie miały dojść do uszu władz. Przeprowadzono więc natychmiast śledztwo, które wykazało całą prawdziwość zarzutów Lederera i nakazało aresztowanie kilku urzędników za fałszowanie ksiąg i oszustwa. Zrehabilitowano tedy nieszczęśliwca, ale już, niestety, po jego śmierci.

Telefony w samochodach.

W Stanach Zjednoczonych zaprowadzono telefony samochodowe z głośnikiem. Instalacja składa się z mikrofonu i głośnika, umieszczonego nad siedzeniem szofera. Jako źródło prądu służy akumulator świetlny. Szofer może więc wysłuchiwać poleceń, bez odwrócenia uwagi na ulicy, co musiało mieć miejsce podczas trzymania przy uchu zwykłej słuchawki telefonicznej.

Zamach samobójczy opryszka

podejrzanego o morderstwo.

Warszawa, 14. 12. Śledztwo w sprawie zamordowania kupca Perza Ajnfelda, o czem już donosiliśmy, dotychczas jeszcze nie doprowadziło do ujęcia a nawet ustalenia zbrodniarzy.

Z postępowania świadków można przypuszczać, że ludziom, którzy żyli bliżej z Ajnfoldem, należy właśnie na zatarciu śladów i wykryciu sprawców mordu.

Coraz uporeczywiej powtarza się pogłoska, że kupiec padł z ręki wynajętych zbrojnych, którzy dokonali na nim zemsty za namową nieprzyjaciół.

W więzieniu śledczym z pośród kilkudziesięciu osób po przesłuchaniu zatrzymano 2-ch murarzy: Ludwika Bojańczyka i Stanisława Stogasa.

Wczoraj wieczorem Bojańczyk usiłował popełnić samobójstwo. Gdy dozorca wszedł wieczorem do celi, zastał Bojańczyka leżącego na podłodze w kałuży krwi, z nożem w brzuchu.

Rannego po nałożeniu opatrunku przewieziono do szpitala przy więzieniu śledczym przy ul. Dzielnej.

Kawiarnia hotelu „Bristol“ w Warszawie w płomieniach.

Cała kawiarnia zdemolowana.

Warszawa, 14. 12. Nocą wczorajszej, około godziny 3-ciej, wybuchł pożar w hotelu „Bristol“.

Zanim przybyła straż ogniowa, wewnątrz lokalu kawiarni panował już taki dym i żar, że duże wystawowe szyby pękały z hukiem.

Jak się okazało, pożar wynikł tuż przy wejściu z pierwszej sali do sali bufetowej, prawdopodobnie wskutek zapróżnienia ognia lub od porzuconego niedopałka papierosa, od którego zatliły się portjery, a następnie drewniane oszalowanie przy murze, wreszcie zajęły się pło-

mieniem i meble. Ogień musiał tlić się przez czas dłuższy.

Okolo godziny 4-tej straż powróciła do koszar.

Lokal kawiarni, która została prawie zupełnie zdemolowana, jak również i szyby, nie były sekurowane. Właściciel „Cafe Bristol“ dyr. Szajetan i p. Czesław Radziński obliczają straty w przybliżeniu na 60.000 złotych.

Część dalsza sali koło podjum dla orkiestry i górna sala, mieszcząca bilardy, ocalały.

W czasie pożaru przed „Bristolem“ wydarzył się wypadek samochodowy.

Zawieje śnieżne w Bośni i Hercegowinie.

Pisma białogrodzkie donoszą z Bośni i Hercegowiny, iż od kilku dni szaleją tam niebywałych rozmiarów śnieżycy. Praca około usuwania śniegu bardzo jest utrudniona, gdyż śnieg ani na chwilę nie przestaje padać. Przytem panuje w Bośni i Hercegowinie silny wiatr i mróz. Komunikacja kolejowa na główniejszych liniach została wprawdzie utrzymana, ale pociągi kursują bardzo nieregularnie i z wielkim opóźnieniem. Na liniach mniejszych, przedewszystkiem zaś na liniach wąskotorowych kolejek dojazdowych komunikacja musiała być jednak przerwana.

Zydzi we Włoszech --

czują się przedewszystkiem włoskami.

Gazeta rzymska „Popolo di Romano“ umieszcza artykuł na temat kongresu sjonistów włoskich, który się odbył parę dni temu w Medjolanie. Podkreślając, że Włochy są jednym z krajów, w którym niema ani stronnictw, ani prądów antysemitycznych, dziennik komentuje uchwalone na kongresie rezolucje, które wzywają żydów włoskich do „odrodzenia ich świadomości narodowej“, koniecznej do „realizacji ideału narodu żydowskiego“.

„Popolo di Romano“ zauważa, że chrześcijanie włoscy będą zdumieni na wiadomość, że w Włoszech istnieje inny naród, który chce być zupełnie obcym społeczeństwem, historji i idealom włoskim. Pytam się żydów włoskich, kończy dziennik, czy są narodem czy też religją? Nie chodzi tutaj o ruch antysemityczny, lecz o wyjaśnienie zagadnienia, które istnieje i o którym nie wolno dłużej nie wiedzieć.

Wczoraj „Popolo di Roma“ ogłosiło odpowiedź żyda włoskiego, „faszysty pierwszej godziny“, który oświadcza, że jest wrogiem sjonizmu i domaga się od rządu, aby ułatwić wszystkim zwolennikom państwa żydowskiego definitywne

przeniesienie się do Jerozolimy. Autor oświadczenia dodaje, że włoscy sjonisci stanowią małą mniejszość i że żydzi we Włoszech czują się przedewszystkiem Włochami i wykazują to na każdym kroku. Podobnie jak niema we Włoszech prądu antysemitycznego, tak niema prawdziwego bezpieczeństwa sjonistycznego.

Nie wolno odmawiać pomocy chorym.

Lekarz skazany na 7 dni aresztu.

Sosnowiec, 14. 12. (tel. wł.) Przedmiotem rozpoznawania przez wydział apelacyjny sądu okręgowego w Sosnowcu była sprawa d-ra Marjana Wiśniewskiego, lekarza kasy chorych w Czeladzi, oskarżonego o odmowę udzielenia pomocy lekarskiej śmiertelnie chorej osobie.

Przodownik p. p. Grzegorz Wiczorek, pełniący służbę w podkomisarjacie p. p. na Pogoni, został zawiadomiony, iż żona jego nagle bardzo ciężko zaniemogła i potrzebuje natychmiastowej pomocy lekarskiej.

Mimo jednak, że jest w Czeladzi

trzech lekarzy, nie można było żadnego z nich zastać w domu, dr. Wiśniewski zaś wręcz oświadczył, iż do chorej nie pójdzie. Wyobrazić można sobie rozpacz człowieka, który nauganiawszy się kilka godzin za lekarzami, spotkał się wreszcie z odmową, a powróciwszy bezradny do domu, zastał już martwą zwłokę żony.

Nieludzkiemu lekarzowi wytoczono sprawę sądową, w wyniku której sąd pokoju w Czeladzi skazał go na siedem dni bezwzględnego aresztu.

Sąd okręgowy wyrok ten zatwierdził.

P. Sulecki na służbie endecji.

Nie mieliśmy zamiaru powracać do sprawy endeckiego zjazdu grudziądzkiego, nazwanego „zjazdem rzemieślniczym”. Jednakże ulegamy życzeniu jednego z wybitniejszych działaczy rzemieślniczych i umieszczamy poniżej jego artykuł. „Słowo Pomorskie” ciągle jeszcze się chwali sukcesem, jaki rzekomo odniosło na „zjeździe rzemieślniczym” w Grudziądzu. Tem samym przyznaje, że „zjazd” ten zwołany był dla celów partyjno-politycznych, nie mających nic wspólnego z dobrem rzemiosła. Stwierdzam to tylko nawiasem, chodzi mi bowiem o co innego.

Uważam za konieczne zwrócić uwagę braci rzemieślniczej na smutną rolę, jaką odegrał na zjeździe p. Sulecki z Torunia. Nie dziwiło mnie, że tacy ludzie, jak pp. Makowski, Więcki, Poznański i Brzóska — zgodzili się służyć endecji za narzędzie do rozbijania szeregów rzemieślniczych. Ci ludzie bowiem do niedawna albo stali na stronie, albo znikomy udział brali w życiu organizacyjnym rzemiosła. Nie mieli nic do stracenia. Co innego p. Sulecki.

Dotychczasowe kierownictwo naszego związku zawsze broniło poszczególne towarzystwa rzemieślnicze przed rozpolitykowaniem, a nie tylko statutowo, lecz i faktycznie. Zarząd Związku najsilniej przestrzegał apolityczności organizacji. Nikomu nie narzucało jakichkolwiek poglądów politycznych. To są fakty, którym i p. Sulecki chyba nie zaprzeczy.

Ale ta właśnie apolityczność organizacji rzemieślniczych nie podoba się endeckiemu „Słowu”. Endecja przy pomocy grupy warcholów usiłuje przemienić towarzystwa rzemieślnicze w swoje placówki partyjne. Najlepszym tego dowodem ów „zjazd” grudziądzki, w którym wzięło udział aż pięciu ludzi z „Słowa”, którzy przywieźli z sobą dużą grupę osób, nie mających nic wspólnego z samodzielnym rzemiosłem, jak naprzykład kpt. B., prezes wąbrzeskiego „Sokoła”. Poza to odkomenderowano na zjazd grupę nieorientującą się czeladzi rzemieślniczej i to zbiorowisko nazwano „zjazdem rzemieślniczym”. Boć oni to, ci ludzie, nie mający nic wspólnego z samodzielnym rzemiosłem, prawie wyłącznie oni, głosowali za ową sławną rezolucją, wyrażającą prezesowi Grobelnemu „votum nieufności”.

Takiemu to „zjazdowi rzemieślnicznemu” przewodniczył... p. Sulecki, który przecież dotąd w życiu rzemiosła pomorskiego zajmował poważne stanowisko.

Z wyrozumieniem patrzeliśmy na jego nieco dziecinne występy polityczne, bo poważniejszej szkody rzemiosłu nie wyrządziły. Ostatecznie i on umiał zachować pewną rzeczowość w pracy organizacyjnej. I po tylu latach współpracy z prezesem Grobelnym na terenie rzemieślniczym uległ naciskowi „Słowa” i nagle poszedł na rozbijanie tego, co sam budować pomagał. Czy ten krok mu podyktowało sumienie? Napewno nie. Jeżeli bowiem uważał działalność p. Grobelnego za szkodliwą, miał nieraz (choćby latem br.) okazję, dać swemu stanowisku wyraz na właściwym miejscu, w łonie organizacji. Wymownym dowodem złego sumienia p. S. było jego odezwa-

nie się do redaktorów „Słowa”. Błagał ich, aby go nie opuścili, bo bez nich sobie nie da „z tem” rady... Oczywiście uspokojono go, że endecja nie opuszcza swych słupów i zakropiono to czystą...

P. Sulecki niewątpliwie posiada zasługi w dziedzinie pracy dla rzemiosła. Tem gorzej dla niego, że dla przypodobania się „Słowu”, dla względów egoistycznych, przekreśla te zasługi swoje rozbijającą robotą.

P.

Rząd popiera hodowlę owiec Rozszerzenie kredytu przez Państwowy Bank Rolny.

Państwowy Bank Rolny na skutek wniosku „Polskiego Runa” rozszerzył kredyt na pasze treściwe i dla owiec w wysokości 30 zł. na sztukę, na 6-cio miesięczny okres czasu.

Sprawa hodowli owiec w Polsce ma doniosłe znaczenie dla państwa, tak ze względu na bilans handlowy, jak i na samowystarczalność wełny dla potrzeb wojska, co szczególnie jest ważne w czasie wojny. Społeczeństwo polskie z radością przyjmie do wiadomości fakt popierania przez Rząd hodowli owiec, co ma głębokie znaczenie w potrzebach ogólnopaństwowych, jako pierwsza jaskółka, która niewątpliwie zrodzi cały szereg innych, zwiastujących zdrową myśl państwowo-twórczą naszego Rządu, budującego niezależność gospodarczą od podstaw, opierając się na rodzimych bogactwach kraju.

Dyr. Krupski u min. Kwiatkowskiego Gdynia — największą troską Rządu.

W niedzielę, dnia 9 bm. odbył Dyrektor Izby Przemysłowo-Handlowej p. H. Krupski na zaproszenie p. Ministra Przemysłu i Handlu dłuższą konferencję z p. Ministrem w Poznaniu w obecności Dyrektorów Departamentów Ministerstwa Przemysłu i Handlu, pp. Dąbrowskiego i Nosowicza i Dyrektora Żegluga Państwowej, inż. Rumnia, w sprawach dotyczących portu w Gdyni i naszego handlu morskiego. P. dyr. Krupski przedstawił p. Ministrowi kilka najaktualniejszych postulatów sfer gospodarczych w odniesieniu do spraw związanych z rozwojem Gdyni. — Przedewszystkiem omówiono sprawę urządzenia Gdyni jako portu wolnocłowego, wzgl. strefy wolnocłowej. Kwestja ta jest od dłuższego czasu przedmiotem rozważań Rządu i zdecydowana zostanie w momencie, w którym względy techniczne na to pozwolą. Na razie Rząd jaknajliberalniej załatwia prośby firm o udzielenie koncesji na budowę składów wolnocłowych; obecnie już połowę magazynu rządowego przeznaczono na skład wolnocłowy.

Co się tyczy inwestycji handlowych w porcie gdyńskim, to Rząd przy wydzierżawianiu gruntów pod budowę składów i magazynów zwraca szczególną uwagę na przeznaczenie odnośnych obiektów, aby o ile możliwości towarów tego samego rodzaju, eksportowane czy importowane, magazynowane były oddzielnie; już obecnie istnieje osobne molo węglowe, molo drzewne, pro-

Święta blisko!

Prawdziwą radość można sprawić swym bliskim, ofiarowując im na Gwiazdkę Kasetki Elida. Dzięki doskonałej zawartości i wykwintnemu opakowaniu, są one najmiłym upominkiem świątecznym.

KASETKI ELIDA

blźszych dniach ukaże się rozporządzenie, nowelizujące dotychczasowe przepisy o opłatach statystyczno-celnych.

W końcu Dyrektor Krupski prosił p. Ministra, aby spowodował jaknajrychlejsze wydanie rozporządzeń wykonawczych w odniesieniu do rozporządzenia P. Prezydenta Rzeczypospolitej o ulgach podatkowych w Gdyni, gdyż niezłatwi mu tej sprawy wstrzymuje w dużej mierze osiedlanie się kupiectwa w porcie gdyńskim; opłata bowiem normalnego podatku obrotowego w Gdyni nie wytrzymuje konkurencji z sąsiednim Gdańskiem, gdzie tego podatku handel, zwłaszcza hurtowy, nie opłaca.

W dniach 18 i 19 grudnia br. odbędą się w Warszawie posiedzenia Komitetów Taryfowego i nowo budujących się kolei Państwowej Rady Kolejowej, na dzień zaś 20 bm. wyznaczone jest II plenarne posiedzenie Państwowej Rady Kolejowej.

Dnia 19 bm. odbędzie się w Warszawie posiedzenie Centralnej Komisji Przywozowej, na którym dokonany zostanie rozdział kontyngentów towarów reglamentowanych na I kwartał 1929 r.

W odniesieniu do opłat portowych, w szczególności kolejowych, Rząd ureguluje stawki, by w ten sposób ułatwić prowadzenie eksportu polskiego przez Gdynię. W naj-

Motywy wyroku Kowalskiego będą ogłoszone w dniu 17 grudnia.

Jak się dowiadujemy, w dniu 17 grudnia rb. nastąpi ogłoszenie motywów wyroku, skazującego wodza marjawitów, „arcybiskupa” Kowalskiego, na 4 lata domu poprawy.

W dniu wczorajszym obrońcy „płockiego Rasputina”, a między nimi i p. mecenas Kobyliński, otrzymali urzędowe zawiadomienie o terminie ogłoszenia motywów.

Z Pomorskiej Izby Przemysłowo-Handlowej

ROZPORZĄDZENIA WŁADZ.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wydało 8. 11. 28 r. w porozumieniu z ministrami: przemysłu i handlu, skarbu, komunikacji, spraw wojskowych, rolnictwa, publicznego, poczt i telegrafów oraz reform rolnych rozporządzenie o wprowadzeniu ksiągcełek o brachunkowych dla każdego robotnika we wszystkich zakładach pracy, zatrudniających powyżej czterech robotników.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie przystąpiła dnia 29. 11. br. do Związku Izb Przem.-Handl. na razie na zasadzie istniejącego statutu i regulaminu.

WIADOMOŚCI GOSPODARCZE.

Na posiedzeniu komisji, wyłonionej z Komitetu Taryfowego Państwowej Rady Kolejowej dla współdziałania z Biurem Reformy Taryf Kolejowych, dnia 30. 11. br. toczyła się dyskusja nad różnymi dalszymi zmianami, projektowanymi przez Biuro Reformy Taryf Kolej. na skutek żądań sfer gospodarczych, co do części I.B. taryfy kolejowej. Zażądano zniesienia obecnego 5-proc. dodatku do używania wozów krytych z tem, że została ustalona lista towarów, które kolej ma prawo ładować na wozy otwarte i co do których ma prawo liczyć 10 proc. (a może jednak tylko 5 proc.) tylko w tych wypadkach, w których nadawca upiera się przy załadunku do wagonu krytego. Oświadczone się zatem, by wcale nie podnosić t. zw. opłat dodatkowych. Od wagonów prywatnych, biegnących w stanie próżnym, będzie się pobierało opłatę w wysokości 15 gr od km., gdy obecnie bieg próżny jest wolny od opłaty; natomiast przy biegu pełnym takich wagonów będzie się potrącało od stawki taryfowej 15 gr od km. W projekcie klasyfikacji zaprojektowano szereg zmian.

Odnosnie do baremu kolejowego odbędą się konferencje z przedstawicielami poszczególnych branż przemysłu, i tak 12. 12. br. odbyła się na terenie Rady Naczelnej Związków Drzewnych konferencja co do taryf drzewnych.

Naczelnik Biura Reformy Taryf Kolejowych oświadczył, że projektowana jest zniżka dla wszystkich transportów do i z Gdańska i Gdyni, zasadniczo o jedną klasę niżej, niż klasa normalna; struktura taryfy jest taka, aby popierać ruch na średnie odległości, tj. z peryferji do centrum państwa i że wskutek tego z reguły najniższym jest barm dla odległości około 500 km., podczas gdy na odległości dalsze już z reguły nie spada, że celem uniknięcia gwałtownego przewrotu ma być wprowadzony dla całego szeregu artykułów okres przejściowy, trwający cały rok, w którym te okresie będą zastosowane podwyżki niższe, niż po jego upływie.

W opracowaniu są obecnie wyjątkowe taryfy na cegłę, kamienie, wapno i t. d.

Obecnie jest już pewne, że zreformowane taryfy towarowe, część I. B. i część II. B. nie będą wprowadzone w życie 1 kwietnia 1929 r. lecz w terminie późniejszym.

Dnia 20 bm. odbędzie się drugie pełne posiedzenie Państwowej Rady Kolejowej w Warszawie, w Ministerstwie Komunikacji.

KONWENCJE HANDLOWE.

Po ukończeniu rokowań o rewizję konwencji handlowej polsko-węgierskiej podpisano już protokół dodatkowy. Rewizja ta naogół nie przynosi polskiemu przemysłowi żadnych wybitnych korzyści.

Sa w toku wstępne rokowania między Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki Półn. o zmianę dotychczasowego modus vivendi na definitywny traktat handlowy.

FINANSOWANIE EKSPORTU.

W pewnym konkretnym wypadku wyłoniła się w Banku Gospodarstwa

Krajowego możliwość następującej formułki, dotyczącej finansowania produkcji na eksport. Powstaje spółka eksportowa z ogr. odp., z kapitałem 100 000 zł. Spółka ta może otrzymać w Banku Gospodarstwa Krajowego kredyt w otwartym rachunku „roulant” na finansowanie produkcji eksportowej na podkład weksli (in blanco) co do terminu, wystawionych przez odpowiedzialnych współników, względnie także przez inne osoby, a do których w sumie na kredyt, udzielany przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Weksle te Bank Gosp. Kraj. może płasować zagranicą.

LOSOWANIE O PODATKU OBROTOWYM.

Z dyskusji, prowadzonych na terenie sejmowym wynika, że na razie na pierwszym planie stoi formuła rządowa, tj. upoważnienie Ministra do zniesienia stawek z rozszerzeniem albo takim, że Minister może zniżyć stawkę do 1 proc. dla wszystkich obrotów, przewidzianych w art. 5 ustawy, a do ½ proc. dla artykułów pierwszej potrzeby, również we wszelkiego rodzaju obrotach z art. 5 ustawy, albo, że minister może zniżyć stawkę do połowy obowiązującej stawki dla wszystkich obrotów z art. 5, najmniej zaś do ½ procent.

W końcu może się wyłonić jeszcze jedna trudność, bo nie jest wcale jasnym, czy rząd zgodziłby się na pozytywną (nawet umiarkowaną) obniżkę stawek przez sejm w razie, gdyby równocześnie nie otrzymał podwyżki podatku gruntowego. W tym wypadku zgodziłby się prawdopodobnie na rozszerzenie uprawnień Ministra Skarbu nawet na wszystkie obroty z art. 5.

ZE SPRAW MACZNO-ZBOŻOWYCH.

W rokowaniach o rewizję konwencji handlowej z Węgrami cyfra stawki konwencyjnej na pszenicę waha się około 11,— zł (wobec 15 zł cla autonomicznego). Rozporządzenie o ele przywozowem na pszenicę jest w druku i zawiera uwagę o możliwości zwolnienia od cla.

Firma „Społem” zakupiła z państwowych funduszy, przeznaczonych na rezerwy zbożowe na Węgrzech 600 wagonów pszenicy, które mają być oddane do zmagazynowania i przemielenia wielkim młynem pszennym w Małopolsce ze względu na ich położenie geograficzne.

Wynalazczość polska

w pierwszym dziesięcioleciu niepodległości

Prezes Urzędu Patentowego, p. Czaykowski, złożył p. prezesowi Rady Ministrów sprawozdanie z dotychczasowej działalności urzędu.

Polska należy do Międzynarodowego Związku ochrony własności przemysłowej, obejmującej 38 państw — od r. 1919, t. j. niemal od chwili powstania u nas urzędu patentowego.

Od chwili tej do r. 1927 włącznie zgłoszono w urzędzie 22 001 wynalazków, w tej liczbie 4883 polskich; z innych krajów najwięcej wynalazków zgłosiły: Niemcy (7147), Austria (1780), Francja (1604) i Stany Zjednoczone (1488).

Udzielanie patentów zaczęło się w Polsce od r. 1924, gdyż dopiero 10 kwietnia tego roku weszła w życie ustawa o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych.

Otóż od r. 1924 do 1927 wydano 8255 patentów, z czego 1302 polakom (z innych krajów na pierwszym miejscu znowu stoją Niemcy

DLA CZEGO?

Należy żądać wszędzie oryginalnych win i miodów wytwórni

H. MAKOWSKIEGO z Kruszwicy?

Otóż, dla tego, że.....

posiadają najwyższe odznaczenia w Polsce — wielki złoty medal państwowy, są tanie, lecz smakiem przewyższają wina importowane z zagranicy, produkowane przez szereg polską piacówkę, dają gwarancję czystości, będą wyrobem największej wytwórni w Polsce, bez domieszek szkodliwych dla zdrowia.

Wystrzegać się naśladowców!

Dalsze zakupy pszenicy węgierskiej na rezerwy państwowe mają nastąpić niebawem, a dyspozycja co do nich ma być taka sama, jak co do o-wych 600 wagonów.

Jednolity typ co do mąki żytniej obowiązuje od 16 grudnia br.

Potwierdzono, że grysik pszenny — manna — jest dozwolony do przemianu, oraz że wolno dodawać poślednią mąkę pszenną do chleba z mąki żytniej w ilościach nie przekraczających kilka procentów i nie psujących kalkulacji.

WYCIECZKA GOSPODARCZA DO BULGARJI.

W drugiej połowie stycznia 1929 r. wyjedzie pod przewodnictwem dyrektora Państwowego Instytutu Eksportowego wycieczka do Bułgarji w celu zaznajomienia się z bułgarskimi sferami gospodarczymi i nawiązania ściślejszych stosunków handlowych z tym krajem.

WYSTAWA SZTUKI DEKORACYJNEJ W LIPSKU.

W niedługim czasie udaje się do Lipska na tamtejszą wystawę sztuki dekoracyjnej wycieczka, zorganizowana przez wielkopolskie sfery kupieckie.

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA W BARCELONIE.

Otwarcie nastąpi na wiosnę przyszłego roku. Udział firm polskich należałoby uważać za bardzo wskazany, tak ze względu na możliwość zawarcia traktatu handlowego z Hiszpanją, jak również dla propagandy przemysłu polskiego w Europie łacińskiej.

MOŻLIWOŚCI HANDLOWE.

Firma niemiecka strągnie importować z Polski rośliny strączkowe i mak. Japońsko-polskie Towarzystwo handlowe w Tokio przyjmie reprezentację firm polskich na wszystkie artykuły. W Danji i Anglii potrzeba wełny drzewnej.

wzory użytkowe i zdobnicze oraz oznaki towarowe:

Wzorów zgłoszono od r. 1919 do 1927 ogółem 2799, zarejestrowano zaś od r. 1921 do 1927 włącznie 2181, w tej liczbie 1783 polskich. Z innych krajów i tu na pierwszym miejscu stoją Niemcy (133 zarejestrowane wzory), potem idzie Austria (116), Czecho-Słowacja (36), Belgja i Anglja (po 27).

Znaków towarowych zgłoszono 23.271, w tej liczbie 10.052 polskich, z innych krajów na pierwszym miejscu stoją Niemcy (4951), Austria (3205), Francja (1241).

Z zestawienia tego widzimy, jak groźną dla przemysłu polskiego konkurencję stanowią w naszym kraju Niemcy: w ciągu lat 4 udzielono w Polsce dwa razy zgórą więcej patentów niemiecom niż polakom.

Niech te cyfry staną się bodźcem dla wynalazczości polskiej!

Kropla Rosy.

Cisza wokół... na tło błękitu,
wypłynął księżyc, i z niebios szczytu
rzucając promień jasności bladej,
oświecił łąki, pola i sady,
i ponad ziemią płynąc uśpioną,
w jeziorze odbił twarz zamysłona.

Na każdym listku, na każdym kwiatku,
na pięknej róży i na blawatku,
zabłysły jakieś dziwne światelka.
Jak lezka w steroty oka,
jak gwiazdka w nocy pomroku...
to świeci rosy perelka.

Wieczornej rosy perelko droga
do czegoż jesteś podobna?
Czyś jest jak owa gwiazdka nadziei,
co czasem w trudnej życia koleji
nad cierpiącymi zaświeci?
Lub raczej jesteś serdeczną lezką,
ową natchnienia, chwilką niebieską,
co chce wytrwania podnieci?

O wiem już, wiem już, perelko drobna,
zgałem do czego jesteś podobna,
późnałem twoje zalety.
Czystą i jasną będąc zarazem,
wielkiego skarbu jesteś obrazem —
obrazem serca kobiety.

Ty kwiatom nowe nadajesz życie,
z listków kurzawę zmywasz im skrycie,
odświeżasz łąki i gaje,
Serce kobiety dokona cudu,
bo z samolubstwa oczyszcza brudu
i nowe siły nadaje.

Ty kwiatom nowe nadajesz siły,
podnosisz główki co się schyliły
od skwarnych słońca promieni:
Serce kobiety wszystko obudzi,
kto się zniechęcił szybko do ludzi
niechceć mu w miłość zamieni.

I gdyby ludzkość sil swoich kwiaty,
męstwa, wytrwania, zasób bogaty,
straciła w wieków rozterce —
jeszcze zaprawdę wieleby miata,
gdyby jej jedna perla została,
zostało kobiety serce.

G D Y N I A

Echa gospodarki p. Krausego.

Spekulacja gruntami — to jest grzech główny. — P. Krause chciał zapłacić spekulantom 19 milj. zł. za grunta pod ulice. — Ku naprawie stosunków.

Ostatnie posunięcia Rządu w stosunku do samorządu w Gdyni skłoniły nas do zainteresowania się sprawą i zbadania ich przyczyn na miejscu, u źródła.

Jak z układających się w Gdyni stosunków widać, posunięć tych, jako koniecznych dla zabezpieczenia interesów miasta, należało już dawno oczekiwać.

W dotychczasowych wysiłkach przy tworzeniu Gdyni, Rząd niestety nie znajdował należytego ze strony samorządu miejsk. współdziałania.

Rada Miejska, intelektualnym swym poziomem, a więc i ujmowaniem pierwszorzędnych zagadnień, wylaniających się przy rozbudowie Gdyni, jako przyszłego wielkiego miasta portowego, pozostawała na poziomie Rady gminnej małej wioski rybackiej, pozatem, reprezentując interesy wyłącznie niewielkiej części ludności, w zabiegach swych o przysporzenie tej ludności jaknajwiększych doraźnych korzyści przy nasuwających się możliwościach, była w stałej niemal opozycji do wszelkich poczynań Rządu, o ile poczynania te czemkolwiek mogły uszczuplać granice wykorzystania tych możliwości.

Dosadnie ilustrują to stanowisko chociażby sprawy wykupu gruntów pod ulice, oraz wprowadzenia podatku od placów niezabudowanych.

Nie bacząc na to, iż tylko dzięki akcji Rządu oraz przy nakładzie wielkich sum, płynących z kieszeni podatników całego kraju, stworzyły się dla właścicieli lichych bezwartościowych dotychczas gruntów świetne konjunktury dla spekulacji placami, cena których dochodzi już do stu złotych za metr kwadratowy, — pewne czynniki miejsowe postanowiły również uprawiać spekulację gruntami potrzebnymi pod budowę — ulic!

Z krzywdą dla interesów Państwa, ze szkodą dla szerokich warstw miejscowej ludności, dla której rzeczą największej wagi jest jaknajrychlejsze powstanie wielkiego miasta na wybrzeżu jako źródła zarobków i miejsca korzystnego zbytu produktów, nie zawahało się w krótkowzrocznej pogoni za doraźnym zyskiem, zatrzymać na niektórych odcinkach rozbudowę miasta przez żądanie olbrzymich sum za grunta pod ulice, bez których owe wysoko szacowane place zostawałyby nadal tem, czem były, to jest lichymi bezwartościowymi kartofliskami.

Dość powiedzieć, iż według cennego przedłożonego przez burmistrza Krausego kosztorysu budowa ulic, chodników, kanalizacji i wodociągów kosztowała miała 24 milionów złotych, zaś wykup gruntów pod te ulice 19 milionów złotych.

Ta naiwna chciwość spekulantów, nie rozumiejących nawet własnego na dłuższą metę obliczenia interesu, znajdowała rzeczownika przedewszystkiem w osobie burmistrza, który idąc jaknajdalej na rękę Radzie miejskiej w jej dla

rozwoju miasta szkodliwych dążeniach, gospodarował, jak na własnym podwórku, wpadając przez to często w kolizje z zarządzeniami władzy nadzorczej i przysparzając kłopotu oraz utrudnień Rządowi w akcji planowej rozbudowy miasta, jakkolwiek dysponował funduszami od Rządu czerpanymi. Pan ten podobno nie zawahał się w końcu, widząc, że stanowisko jego zaczyna się chwiać, zażądać za dobrowolne ustąpienie z urzędu odškodowania w kwocie 250.000 zł. (autentyczne!), choć podobno już po trzyletnim niespełnieniu urzędowaniu w Gdyni stał się wcale zamoznym człowiekiem.

Podatek od niezabudowanych placów, skuteczne w rękach rozsądnego zarządu miasta narzędzie przeciwko nadmiernej i hamującej rozwój miasta spekulacji, w tych warunkach oczywiście też nie został wprowadzony w życie.

Nieprzeciwdziałano natomiast budowie domów wkraczających na przewidziane planem regulacyjnym ulice, które to domy burzyć zapewne i wykupywać kosztem ludności z czasem wypadnie.

Uporządkowanie tej osobliwej administracji i zapewnienie miastu możliwości powołania do kierownictwa sprawami miejskimi osób, któreby składem swym i poziomem intelektualnym były w stanie odpowiedzieć pierwszorzędnym zadaniom, ciężącym na barkach zarządu miasta, stało się pałacą koniecznością.

Pan Wojewoda Pomorski po zbadaniu stanu gospodarki miejskiej wdrożył przeciwko burmistrzowi Krausemu postępowanie dyscyplinarne, zawieszając go w urzędowaniu, Rada zaś Miejska została rozwiązana.

Magistrat, pragnąc ułatwić władzom skompletowanie odpowiedniego zarządu miasta, również sam zgłosił swoją rezygnację.

Obecnie czynności Rady Miejskiej przejęła, zgodnie z obowiązującymi ustawami, Izba Wojewódzka, która też po przyjęciu do wiadomości zgłoszonej przez dotychczasowy Magistrat rezygnacji, wybierze Magistrat w nowym składzie, do którego wejdą zapewne jednostki, o ile możliwości reprezentujące wszystkie sfery miasta.

Magistrat ten, pod kierownictwem Komisarza Rządu, którym mianowany został p. M. Bilek, jeden z najwybitniejszych Starostów, wraz z Izbą Wojewódzką sprawować będzie zarząd miasta w najbliższym okresie. Nie ulega jednak wątpliwości, iż wyjątkowy charakter Gdyni jako powstającego dopiero miasta o stale zmiennym składzie ludności, wymagać będzie specjalnego ustroju w drodze ustawowej ustalonego.

Znaczny nacisk w ostatnich czasach położony został przez Rząd na rozwiązanie najbardziej dziś palącej w Gdyni sprawy mieszkań robotniczych. Zapewnienie tym bezdomnym rzeszom robotniczym da-

chu nad głową, jest jedną z pierwszych trosk władzy.

Wybudowany już został przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu barak — hotel robotniczy na 300 łóżek.

W obecnej chwili miasto, za zgodą Pana Wojewody Pomorskiego, z kredytów pozabudżetowych, przystąpiło do budowy dalszych dwóch baraków — hoteli, na przeszło 780 łóżek, stosując ulepszenia z dotychczasowego doświadczenia wynikające.

Te trzy hotele w znacznym stopniu złagodzą los robotniczy w Gdyni, dając robotnikowi możliwość taniego zamieszkania w bardziej kulturalnych i higienicznych warunkach, niż dotychczas.

Do radykalnego rozwiązania kwestji mieszkaniowej przystępują już również robotnicze spółdzielnie mieszkaniowe, które pod budowę domów używały od miasta na wniosek Pana Wojewody bezpłatne tereny w zaprojektowanej na pięknym wzgórzu Oksywskim kolonii robotniczej.

Na miasto również włożył Pan Wojewoda obowiązek sporządzenia dla spółdzielni robotniczych planów, kosztorysów oraz załatwienia formalności organizacyjnych.

Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił na rozpoczęcie budowy tymczasowo 3000000 zł kredytu tymczasem 300.000 zł kredytu.

W toku jest również przekazane w Chylonji, przeznaczone dla urzędniczych spółdzielni mieszkaniowych, które niewątpliwie przystąpią wówczas również niezwłocznie do budowy. Powodzenie tej akcji zależy będzie rzecz prosta, od kredytów, jakie z funduszu rozbudowy na ten cel będą przeznaczone.

Zauważyć jednak należy, iż sprawa pomieszczenia 8000 robotników zatrudnionych w Gdyni jest niewątpliwie sprawą ogólnopolską, a nie lokalnego znaczenia, jeśli Gdynia ma być wylotem całego życia gospodarczego w kraju; nie ulega zatem chyba wątpliwości, że miarodajne czynniki zechcą jaknajszerzej w ramach możliwości, potrzeby te uwzględnić.

Ten znaczny nacisk, jaki Rząd położył w ostatnich czasach na rozwiązanie kwestji mieszkaniowej dla rzesz robotniczych i urzędniczych, umożliwi im na koniec bytowanie w Gdyni i wpłynie w znacznym stopniu na uspokojenie umysłów i ustabilizowanie się stosunków robotniczych, uporządkowanie zaś administracji miejskiej, które z inicjatywy obecnego Wojewody Pomorskiego szybko posuwa się naprzód, daje gwarancję, że dalszy rozwój Gdyni jest na najbliższej drodze ...ski.

Pożyteczna instytucja.

Przepelnienie miasta, przez indywidualów z pod ciemnej gwiazdy, włóczących się nocą po mieście, naraża stale mieszkańców na awantury lub nawet bójkę, a częste kradzieże. Policja jest za słabą liczebnie, aby mogła w dostatecznej ilości obstarwić posterunki, któreby dały rękojmię bezpieczeństwa mieszkańcom. Dlatego też kradzieże większe i mniejsze włamania są na porządku nocnym, i codziennie wpływają skargi i doniesienia na wiele kradzieży.

Od pewnego czasu na terenie miasta pracuje „straż nocna“, której zadaniem jest pilnować w porze nocnej sklepów od włamań. Przez krótki okres swego istnienia potrafiła już da-

remnić szereg kradzieży dokonywanych przez różnych awanturników, napływających tu ze wszystkich stron. W ten też sposób tylko dzięki „strazy nocnej“ udaremniłoby sprytnie włamanie przez frontowe okno, do restauracji znanego obywatela gdynskiego p. Grzegowskiego, gdzie złodzieje spodziewali się wynieść znaczne lupy. Funkcjonariusz straży nocnej spłoszył włamywaczy, którzy zdolałi umknąć w ciemnościach panujących w mieście, unosząc ze sobą tylko jedną butelkę wódki. Straż nocna zdobyła już sobie pełne zaufanie kupeców i społeczeństwa, stanowiąc ważny współczynnik bezpieczeństwa miasta.

O pomoc samarytańską.

W takim ośrodku, jak miasto portowe, zrozumiała jest rzeczą, że często muszą zachodzić wypadki pociągające za sobą częściową lub całkowitą utratę zdrowia, a nawet śmierć. Niema tygodnia, w którym czy to przy pracach w porcie, czy też przy budowie nowych gmachów, lub często z przyczyn poprostu życiowych, nie zachodziło kilka poważniejszych wypadków, które wymagają natychmiastowej pomocy. Nie raz kilkakrotnie w przecigu dnia wóz sanitarny zmuszony jest odbywać swe zwykłe tury, wioząc rannych i pokaleczonych do szpitala w Wejherowie. Jest rzeczą zrozumiałą, że wobec impulsywnego tempa życia wypadki podobne zachodzą częściej, aniżeli gdzie indziej.

Bardziej przykra jest rzeczą, iż w takich okolicznościach trudniej jest o pomoc samarytańską — lekarską. — Wczoraj np. zaszedł taki wypadek: Robotnik zatrudniony przy budowie dworca towarowego wpadł przez nieostrożność pomiędzy zderzaki wagonów, niewiadomo, czy został uderzony czy

z jakiejś innej przyczyny, zrobiwszy kilka kroków, padł nieprzytomny, a po przeniesieniu na odleglejsze miejsce — zmarł. Smutne jest, że żaden z dozorujących robót nie zajął się natychmiastową pomocą, nawet nie rozpięto ubrania, nie stosowano zwykłego w podobnych wypadkach sztucznego oddychania, lecz daleko smutniejsze, że lekarz, do którego zwrócono się o nagłą pomoc, polecił telefonicznie zawieźć go do kostnicy, nie stwierdzając na miejscu, czy nastąpiła śmierć lub omdlenie. Podobnie i karetka nie posiada stałego i fachowego sanitariusza, któryby w nagłych wypadkach potrafił, jeśli nie można dostać lekarza, stosować prymitywne środki ratownicze. — Kasa chorych jeśli potrafiła założyć pogotowie, powinna sama czuwać, aby nie ograniczało się ono jedynie do spełniania roli karawanu, a rzeczywiście niosło samarytańską pomoc.

Pozatem kasa chorych musi zorganizować stale dyżury lekarskie, któreby w każdej chwili mogły zapewnić pomoc ofiarom wypadków.

Prace przy budowie ulic stanęły.

Od dłuższego już czasu prace przy budowie ulic w Gdyni zostały wstrzymane. Rozplanowana ostatnio i wypręstowana ulica Starowiejska po doprowadzeniu do połowicznego stanu, została pozostawiona w tym stanie i stanowi teren niezwykle utrudniony do przebycia szczególnie porą nocną. Stan ten trwa już od dłuższego czasu pomimo, iż kanalizacje są ukończone i wszelkie prace przygotowawcze wskazywałyby na to, że można je kontynuować, tembardziej, że niema mrozów, która stałyby na przeszkodzie do zakładania pierwszego podkładowego

bruku. Podobnie jest z ulicą Portowa, która od lata czeka już na ostateczne i całkowite ukończenie. Pierwsza połowa, po której odbywa się ruch kołowy, jest wąska i służy obecnie za jezdnię i chodniki; nie dziwnego zatem, że przy wzmożonym ruchu samochodowym coraz więcej i częściej zdarzają się wypadki przejechania. Ta część miasta będąca tymczasem częścią reprezentacyjną, powinna być ukończona jaknajspieszniej i powinno być ambicją miasta, aby załe pod adresem magistratu w tym względy nareszcie ustali.

Nowa karetka pogotowia.

W najbliższych dniach przybywa do Gdyni nowy samochód sanitarny, zamówiony przez tut. kasę chorych. Choć szczególnie powitają go z żywym zadowoleniem, gdyż podróż starym samochodem sanitarnym, przyczynić się mogła raczej do pogorszenia stanu —

tembardziej, że ulice nasze, a już szczególnie droga do Wejherowa, pełna wybojów i dziur, stanowiła prawdziwą męczarnię dla zdrowych.

Stary samochód zostanie odesłany do Inowrocławia, skąd został wypożyczony.

Nowy dźwig pływający.

Firmy gdańskie tworzą swoje oddziały

Niezwykły rozwój portu, który w obecnym roku pozwolił na dokonywanie olbrzymich, jak na młody port, przeladunków, sprawia, że coraz bardziej daje się zauważyć zainteresowanie Gdynią przez kapitały zagraniczne. Równocześnie firmy gdańskie, ze względu na tańszą robociznę oraz dogodne warunki techniczne, tworzą tu swoje oddziały, które kalkulują się i zapewniają sobie stały rynek pracy, pomimo wkładanych znacznych inwestycji.

Mamy do zanotowania świeży fakt. Firma „Alldag“ mająca dotychczas swą siedzibę w Gdańsku, utworzyła oddział w Gdyni, wydzierżawiając część nabrzeża rotterdamkiego w basenie Marszałka Piłsudskiego, obok Iuszcza-

ni ryżu. Firma ta sprowadziła własny olbrzymi kran pływający, który dotychczas stał w Gdańsku, dzięki czemu będzie mogła skutecznie zwiększyć ilość ładunków.

Duży kran dwuramienny ma tę dogodność, że przeprowadzenie ładunków będzie mogło być dokonywane netylko na miejscu, lecz służyć on może wszędzie tam, gdzie dotychczasowe warunki budowy nie pozwalają na pełne wykorzystywanie nabrzeży. Sprowadzenie pływającego kranu powitane było winno zatem przez władze portowe oraz zainteresowanych z najdalej idącą życzliwością, jako pierwsza tego rodzaju inwestycja portu w Gdyni.

Kwiatki elektryfikacyjne.

Jedną z największych bolączek miasta jest skandaliczne funkcjonowanie miejscowej elektrowni. Slabe, zupełnie nie odpowiadające ruchowi ulicznemu oświetlenie miasta, częste przerwy w dostarczaniu prądu, są drobnostkami, wobec strat jakie potrafi wydział elektryczny wyrządzić odbiorcom prądu czy przedsiębiorstwom elektryfikacyjnym.

W ubikacjach niej. p. Kotlińskiego założono nową sieć elektryczną światła i sily. Pewnego dnia okazało się, że cała sieć została przepalona dzięki

temu, że puszczono prąd o sile 330 v. zamiast 220 „ do jakiego jest przygotowana cała sieć miejska. Na domiar, wydział elektryczny, chcąc się uniewinnić, wysłał oficjalne pismo stwierdzające, że winę ponosi zła instalacja, co, jak stwierdził członek Związku elektrycznych przedsiębiorców p. Pielowski, nie miało wcale miejsca. Podobne wypadki nie są odosobnione, nieporządku z światłem są znane społeczeństwu i musi w najbliższym czasie nastąpić zmiana na lepsze.

Wstrzywanie robót budowlanych w porcie.

Rozbudowa portu w Gdyni w roku bieżącym wybitnie zaawansowała się naprzód. Betonowania nabrzeży przewidywane w projekcie na rok 1928, posunęły się tak daleko, że znacznie prędzej będzie można ukończyć całkowicie główne mola oraz basen niż było to przewidziane pierwotnym projektem. Dzięki sprężystemu kierownictwu budowy, prace oznaczone w umowie między rządem a firmami do wykończenia w roku 1929, wykonane są obecnie już całkowicie, a z początkiem roku przyszłego przystąpi się do prac dalszych.

W ten sposób firma Hengart i Szule ukończyła robót znacznie więcej, niż było przewidziane.

Obecnie z powodu pierwszych mrozów jakie nawiedziły Gdynię, wstrzymane zostały wszelkie roboty betonarskie w porcie. Przerwa trwać będzie co najmniej miesiąc. Nie przerwały prac jedynie bagry i pogłębiarki, które prowadzić będą roboty przez całą zimę z wyjątkiem tych dni, gdy mróz stanie całkowicie na przeszkodzie.

Znaczna część pracowników i robotników portu rozpoczyna w dniach najbliższych swoje urlopy turowe.

Gdynia na Powszechnej Wystawie Krajowej

W związku z mającą się odbyć w Poznaniu Powszechną Wystawą Krajową dowiadujemy się, iż port Gdynia niezależnie od miasta przyjmie w niej wybitny udział.

Już obecnie przygotowuje się w kierownictwie szczegółowe plany i zakresy na ten cel przeznaczone, które zostaną w kwietniu p. r. przesłane do Poznania. Wykresy te obejmować będą plan ogólny portu, przekroje nabrzeży, przekroje basenów 8—10 mtr. oraz o-

stateczne wykresy ilości zatrudnionych robotników, wybagrowanej ziemi, oraz wykończonej ilości bieżących kilometrów nabrzeży.

Przygotowania te wróżą, że port nasz zaprezentuje się wspaniale na Powszechnej Wystawie Krajowej i stanowić będzie niezwykle ważny czynnik nie tylko dla całego kraju, lecz także dla gości zagranicznych, których napływ w okresie wystawy przewidziany jest wielki.

Z życia Tow. Dramatyczno-muzycznego „Pro Arte“.

Z prawdziwą przyjemnością musimy stwierdzić, że choć bardzo jeszcze młode, — bo zaledwie powołane do życia w marcu br., — Towarzystwo „Pro Arte“ dobitnie już zaakcentowało swoją żywotność przez dotychczasowe poczynania.

Już wielkim sukcesem Towarzystwa był okazały udział w obchodzie 10-ciolecia Niepodległości Polski, w którym Towarzystwo wzięło na swoje wzięły siły (szczególnie materialne), najważniejsze i najtrudniejsze zadanie, a tak ważne dla utrwalenia polskości na wybrzeżu, gdzie przez długie lata panowała wroga nam kultura i duch, — zadanie szczepienia ducha Polski, przesuwanie przed oczami widza na uroczystej akademii w pamiętnym dniu 11-go listopada apoteozę tytanicznych zmagani czynu orężnego, ducha i myśli Narodu z krwawymi najeźdźcami, a potem snując dalej na wieczorem przedstawieniu obrazy z życia i walki bohaterów Narodu, aż do poświęceń i cichego bohaterstwa ludzi w szarych kurtkach powstańców z walk o Niepodległość w 1863 r.

To był pierwszy i zaszczytny występ Towarzystwa „PRO ARTE“, a zarazem i miła inowacja w naszym mieście.

Drugą imprezą urządzoną przez Towarzystwo była uroczystość św. Mi-

kołaja, która dała miłe chwile uciechy i radości naszym milusińskim, urządzona w „Casinie“ a później w świetlicy Marynarki Wojennej.

Obecnie Towarzystwo kończy przygotowania do wystawienia komedji Stefana Kiedrzyńskiego p. t. „Oczy księżniczki Pathmy“, która ma być odegrana już w tę sobotę, tj. 15 grudnia o godzinie 8-ej wieczorem w sali „Casino“. Spodziewamy się, że przedstawienie to znajdzie ogólne zainteresowanie i ściąganie liczne rzesze widzów, dając w ten sposób Towarzystwu bodźca do dalszej ofiarnej pracy i wykaże, że społeczeństwo docenia potrzebę istnienia i rozwoju placówki kulturalno-oświatowej, której wysiłkiem i dążeniem jest położenie fundamentów pod przyszły zawodowy teatr w Gdyni, teatr z którego promieniować będzie żywe słowo i melodje naszych mistrzów pióra i dźwięków, siejąc ojezystą kulturę.

Część dochodu z sobotniego przedstawienia przeznacza Towarzystwo na budowę Domu Ludowego w Gdyni.

Bilety wcześniej nabywać można w księgarni M. Niemierkiewicza przy placu Kościuszki (obok Grand Cafe), a w dniu przedstawienia przy kasie w „Casinie“ od godziny 6-ej wieczorem. (Gong)

Wiadomości z Pomorza

Konferencja w sprawach oświaty pozaszkolnej.

W dniu 11 bm. o godz. 11-tej rano w gmachu urzędu wojewódzkiego, odbyła się konferencja w sprawach oświaty pozaszkolnej, zwołana przez p. wojewodę pomorskiego. Oprócz pp. wojewody i wice wojewody w konferencji wzięli udział: kurator tutejszego okręgu p. Szwemin oraz przedstawiciele poszczególnych towarzystw, zajmujących się pracą oświatową na terenie tutejszego województwa.

Zadaniem konferencji było skoordynowanie i pogłębienie prac w zakresie oświaty pozaszkolnej oraz oparcie jej na współpracy z samorządami powiatowymi. W tym celu mają być powołani w poszczególnych powiatach referenci oświatowi, złączeni z istniejącym przy kuratorjum referatem oświaty

pozaszkolnej. Do pomocy referentom powiatowym jako też i referatowi przy Kuratorjum będą powołane w powiatach doradcze komisje powiatowe, a przy kuratorjum wojewódzka komisja doradcza — złożona z przedstawicieli towarzystw prowadzących oświatę pozaszkolną na tutejszym terenie.

W skład tymczasowej wojewódzkiej komisji weszli: ks. prałat Dembek (T. C.L.), ks. Zynda (Zw. Młodz. Kat.), p. Zaleski (Zw. Obr. Kresów Zach.), p. Samoliński (Sokół), p. Weese (Strzelec), p. Piwczarczyk (Zw. Powst. i Woj.), p. Ratajski (Zw. Teatrów Lud.), p. Majchrowicz (Zw. Kół Śpiew.).

Wyżej wymieniona komisja zwołana przez p. kuratora, ma rozpocząć swoją pracę w najbliższym czasie.

Kasa Poborowa do Wykupu Świadczeń przemysłowych w Kamieniu i Więcborku.

Nabywającym świadectwa przemysłowe na rok 1929, Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy zwraca uwagę, że w Kamieniu w lokalu Magistratu otwartą będzie specjalna ka-

sa poborowa do wykupu patentów, i to dnia 18 grudnia br. od godz. 8.30 do 16.30. W Więcborku specjalna kasa poborowa czynną będzie 20 grudnia br. w Magistracie od godz. 9—17.

NOWEMIASTO.

Na jakie pomysły nie wpadają ludzie, aby innych oszukać.

Na ostatnim targu pewna gosposia sprzedała jaja, między którymi znalazło się i sporo próżnych, których otwory zalepione były woskiem. Ponieważ zwykle sprzedająca kładzie kupującemu towar — w tym wypadku jaja — do kosza, więc oszustwa nie spostrzeżono, aż w domu. Jest to tem większe łajdactwo, że obecnie nabiał i

tak drogi, więc oszustwo w tym czasie tembardziej odbija się stratą u kupującego. W tym wypadku jednak owa oszukańcza gosposia zapewne nie będzie dotkliwa, a zasłużona kara, bo jest się jej na tropie. Dla innych zaś ten wypadek niech będzie przestrożą, aby przy kupowaniu takich rzeczy mieli się na baczności.

Giełda towarowa.

ZIEMIOPLODY.

Warszawa, 14. 12. (A.W.) Żyto 34,75 — 35,25; pszenica 45,25—45,75; jęczmień browarowy 35,00—35,50; na kaszę 32 — 33; owies jednolity 34,00—34,50; otręby żytnie 25,00—25,50. Obróty małe — tendencja spokojna.

Giełda pieniężna.

DEWIZY.

Warszawa, 14. 12. (A.W.) Holandia 358,20; Londyn 43,26½; Nowy Jork 8,90; Paryż 8,345; Praga 26,42½; Szwajcaria 171,27½; Wiedeń 125,51; Włochy 46,71.

WALUTY.

Gdańsk, 14. 12. (A.W.) Za 100 zł loco Gdańsk 57,75—57,90; przekaz na Warszawę 57,72—57,87; dolar w stosunku do zł. 8,90; za 100 guld. prywatnie 172,05.

Wiadomości potoczne GRUDZIADZ.

W dniu imienin winszujemy:

Dzisiaj: Sobota, Walerjanowi.
Jutro: Niedziela, Euzebjuszowi.
Wschód słońca godz. 8 m 8
Zach. godz. 3 m. 44.
Wschód księżyca godz. 11 m. 28.
Zachód godz. 7 m. 33.

KALENDARZYK TEATRALNY.

Sobota: „Musisz być moją”, farsa w 3 aktach i divertissement baletowe.
Niedziela: — o godz. 3 i pół popołudniu „Bajadera”, ceny najniższe. — O godz. 7.30 wieczorem „Księżniczka arów”.
Poniedziałek: Teatr w Tczewie: „Musisz być moją”.
Wtorek: Wieczór rozmaitości.

KALENDARZYK TEATRALNY.

— CZYTELNIJA ul. Lipowa 28 — otwarta w dni powszednie od godz. 5—8; w niedziele i święta od godz. 4—7.

— CZYTELNIJA T.C.L. NA CHELM. PRZEDMIĘSCIU, mieszcząca się dotąd przy ul. Wiślanej, przeniesiona została do nowego lokalu przy ul. Chelmińskiej nr. 69. Otwarta w dni powszednie od godz. 5—8 wieczorem, w niedziele i święta od godz. 4—8½.

— BIBLIOTEKA M. Tarpno (szkoła) — otwarta w niedziele (po nabożeństwie) od g. 11—1.

— PORADNIA PRZECIWI-JAGLICZA, przy ul. Budkiewicza 27, otwarta w każdą środę od godz. 1—2 w południe. Porad udziela się bezpłatnie.

— STACJA OPIEKI NAD MATKĄ I DZIECKIEM przy ul. ks. Budkiewicza 26 parter na prawo — udziela bezpłatnie porad i wskazówek matkom i kobietom ciężarnym. Wpisy dzieci i oględziny lekarskie odbywają się w każdy poniedziałek i piątek od godziny 1—3 w południe. Dla kobiet ciężarnych w każdą środę od godziny 1—3 w południe.

— STACJA OPIEKI NAD MATKĄ I DZIECKIEM w Małym Tarpnie, ul. Grudziadzka 3 parter na lewo, udziela bezpłatnie porad i wskazówek matkom i kobietom ciężarnym. Wpisy dzieci i oględziny lekarskie odbywają się w każdy czwartek od godziny 2—3 popołudniu. Dla kobiet ciężarnych w każdy wtorek od godziny 2—3 popołudniu. Opiekunki zdrowia przyjmują w każdy poniedziałek, środę i piątek od godziny 2—4 popołudniu.

— BEZPŁATNA PORADNIA DLA PŁUCNO CHORYCH przy ulicy ks. Budkiewicza nr. 27 — czynna wtorki, czwartki i soboty od godz. 1.30—3.30. Poradnie lekarskie udziela się bezpłatnie. — Gabinet lampy kwarcowej czynny: poniedziałki, środy i piątki od godz. 1—4.

— POLSKI BIAŁY KRZYŻ — OKRĘG GRUDZIADZKI, Grudziadz, ul. Kuntersztyńska nr. 1 (sztab 16 dywizji piech.). Biuro czynne codziennie z wyjątkiem sobót, świąt i niedziel, od godz. 9 rano do 12 w poł. i od godz. 3 popoł. do 6 wieczorem.

— WYSTAWA GWIAZDKOWA Pomorskiej Szkoły Sztuk Pięknych otwarta codziennie od godz. 11 przedpoł. do godz. 7 wiecz. Wstęp: wolnie datki.

KURSY OGÓLNOKSZTAŁCĄCE POLSKIEGO BIAŁEGO KRZYŻA.

We wtorek, dnia 18 grudnia br., o godz. 4 popoł. w 66 p. p. wykład kierownika szkoły klasztornej p. Kupki o zachowaniu się żołnierza.

W 16 p. a. p. o godz. 3 popoł. wykład ks. kap. Federowicza o etyce chrześcijańskiej.

W 64 p. p., o godz. 4 popoł. wykład ks. Łukaszkiewicza o Pomorzu.

KONFERENCJA RADY PEDAGOG. POLSKIEGO BIAŁEGO KRZYŻA.

Dzisiaj, w sobotę, dnia 15 grudnia br., o godz. 4 popoł., w lokalu własnym P. B. K., przy ul. Kuntersztyńskiej nr. 1 (Sztab dywizji) odbędzie się konferencja Rady pedagogicznej Polskiego Białego Krzyża.

PRZEMIANOWANIE KOŁA POLSKIEGO BIAŁEGO KRZYŻA W GRUDZIADZU.

Na zjeździe i walnem Zgromadzeniu delegatów kół Polskiego Białego Krzyża, które odbyły się w ubiegłym

tygodniu w Warszawie, między innymi powzięto uchwałę przemianowania grudziadzkiego koła P. B. K. na okręg pomorski. Z tego tytułu w czwartek, dnia 20 grudnia br. o godz. 5 wieczorem odbędzie się nadzwyczajne zebranie pełnego Zarządu tutejszego koła P. B. K.

KURSY ROLNICZE POLSKIEGO BIAŁEGO KRZYŻA.

W poniedziałek, dnia 17 bm., o godzinie 5 wieczorem:
w 64 p. p. wykład prof. Tkaczyka o szkodnikach roślin;
w 65 p. p. wykład dra Ulatowskiego o pszczelnictwie;
w 66 p. p. o godz. 4 popoł. wykład ptof. Jaworskiego o ogrodnictwie;
w 16 p. a. p. o godz. 3 popoł. wykład prof. Jasńskiego o spółkach mleczarskich.

Na budowę Pomnika Niepodległości w Grudziadzu złożyli:

1. Do dnia 7 grudnia 1928 r	3.501,95	28. Zalewski Stanisław	3,00
2. Fa Korzeniewski Grudziadz	500,00	24. Doran Czesław	2,00
3. Tow. Śpiewu „Moniuszko”	22,50	25. Tutlewska Anna	1,00
4. Paweł Szydłowski	20,00	26. Ronowska Zofja	1,00
5. Marszałkowski	1,00	27. Lewandowska Bron.	1,00
6. Zebrane na otwarcie Banku Spółdz. przez p. Rotszuld'a	28,00	28. Głodkowski Lucjan	5,00
7. Szkoła Sienkiewicza I rata	15,00	29. Wasilewski	15,00
8. Funkcjonariusze Wydziału Śledczego Pol. Państw.	8,00	30. Smosarska Janina	1,00
9. Wiesław Erenkreuz	5,00	31. Tutlewska Marja	1,00
10. Grobelny Władysław, Zakł. Graf. Wiktora Kulerskiego (Gazeta Grudz.)	20,00	32. Tutlewska Marja	1,00
11. Bieliński Franc.	5,00	33. Zakówna Irena	1,00
12. Wieczorek Antoni	5,00	34. Zagierski Jan, Wydawnictwo „Gońca Nadw.”	10,00
13. Rakowski Jan	5,00	35. Doliński Leon	5,00
14. Młynarski Franc.	10,00	36. Myśliński Franc.	5,00
15. Trepkowski Józef	5,00	37. Kunert Jan	10,00
16. Jedrasiak Wacław	3,00	38. Morawski Wład.	10,00
17. Słupska Marja	2,00	39. Wiśniewska Bol.	3,00
18. Kowalska Leokadja	2,00	40. Zarzycka Monika	2,00
19. Wagnerówna Marja	3,00	41. Kasprówna Pelagja	1,00
20. Wojnowska Julia	2,00	42. Ostrowska Marta	1,00
21. Zasacki Józef	10,00	43. Hendler Adolf	5,00
22. Hildebrańska Marta	1,00	44. Majorowicz Alojzy	2,00
		razem	4.258,45

Na wozie i pod wozem.

Do pewnego magistratu, osławionego z uprzejmości swych urzędników i porządków w kasie, przyszedł pan Jacek, by, jak zwykle przy końcu kwartału, zapłacić przypadająca nań ratę podatku za mieszkanie i za psa.

Pomiędzy urzędnikiem wysokiej władzy a poczciwym panem Jackiem wywiązał się następujący dialog:

— Dzieńdobry.
— Co jest?
— Dzieńdobry!
— Wiem. Czego pan chce?
— Przyszedłem zapłacić podatek.
— Za co?
— Za lokal i za psa?
— Tak późno?
— Panie łaskawy, przecież dopiero zaczął się trzeci miesiąc kwartału.
— To co, porządny płatnik przychodzi zawsze na początku kwartału.
— Ale ja już oddałem tak płace.
— Naturalnie, nie chce się panu przedej przyjść, nie chce się panu wogóle płacić...
— Ależ panie, co pan wygaduje!
— Ja już znam takich ptaszków jak pan! Gdzie zettel?
— Co takiego?
— No, pytam się gdzie kartka.
— Jest, proszę.
Urzędnik podszedł do biurka, poszperał trochę w szufladach, w aktach i wrócił do pana Jacka.
— 31 złotych i 4 grosze.
— Panie, czy też przypadkiem nie był pan łaskaw omylić się?
— Ja się nigdy nie mylę.
— To jest zadużo.
— Co???
— Przecież za psa zapłaciłem już 10 złotych
— Nieprawda.
— Ależ napewno!
— Mówię nieprawda! U nas w ma-

gistracie nikt się nie myli. A zresztą ma pan kwit?

— Nie wiem, zobaczę.

Pan Jacek nie miał zwyczajnie chować kwitów. Tym razem jednak kwitu na zapłacony podatek za psa nie zdążył jeszcze wyrzucić, pobiegł szybko do domu, znalazł i wręczył urzędnikowi.

Mumja biurowa trochę skrzywiła się i zawstydzila. Znowu podszedł do biurka, znowu coś szperał w szufladach i aktach, dłużej, znacznie dłużej niż przedtem wreszcie oświadczył ponuro cierpliwie czekającemu panu Jackowi.

— Rzeczywiście, zgadza się, zapłacił pan.

— A co, nie mówilem.

— Panie drogi, taka drobna pomyłka wszędzie może się zdarzyć.

— Niewątpliwie, ale co ja bym zrobił, gdybym nie posiadał już kwitu?

— Zapłaciłby pan drugi raz. Z naszych ksiąg nie można o wszystkim wiedzieć.

— Serdecznie dziękuję za przestro-

gę. Z dalszego ciągu dialogu, w którym urzędnik zawsze mówił „nie” a pan Jacek „tak”, wynikało, że suma, którą pan Jacek miał zapłacić — spadła aż do 19 złotych i 27 groszy.

Bagatelka- Z 31 złotych i 4 groszy na 19 złotych i 27 groszy. „Taka drobna pomyłka wszędzie może się zdarzyć”.

W całej tej sprawie to jest najbardziej przykre, że takich ofiar magistrackich porządków, jak pan Jacek, jest więcej, a takimi uprzejmymi i sumiennymi urzędnikami jak ów, który przyjmował pana Jacka — są prawie wszyscy inni urzędnicy magistratu.

Czy znalazł się ktoś, któryby dał radę temu bałaganowi? — riri—

Kino Nowości

ul. Chelmińska 20
Dzisiaj! Premiera! II-ga i ostatnia seria filmu p. t. — PIKOWYAS —
W roli głównej: WILLIAM DESMOND
Początek seansów 6.30 i 8.30, w n. edziele 3.30.

BAJECZKI! BAJECZKI!

W niedzielę, dnia 16 bm. poraz ostatni przed świętami Bożego Narodzenia „Rodzina Wojskowa” urządza wieczór bajek dla grzecznych dzieci. Jak zwykle w auli seminarjum naucz. Początek o godz. 16-ej. Będą duże bajeczki: „Tomcio Paluch” i „Czerwony Kapturek”. W czasie przerwy mały dialog. Ceny zwykle

OBYWATELE ROBOTNICY!

W poniedziałek, dnia 17-go bm., z inicjatywy „Sokoła” I odbędzie się w Teatrze Miejskim o godz. 19.30 bardzo interesujący odczyt „O raju bolszewickim”, który wygłosi były więzień polityczny i skazaniec bolszewicki, p. inż. Kaz. Elzanowski, a na który uprzejmie proszę wszystkie warstwy społeczne, a przede wszystkim brać naszą robotniczą.

Nietylko, że sami wziąć udział powinniśmy w tym odczycie, ale zabierać powinniśmy na takowy nasze rodziny.

Wstęp na moje życzenie został zupełnie obniżony i to dla młodzieży 10 gr. dla dorosłych 20, a dla bezrobotnych bezpłatnie.

Odczyt będzie urozmaicony przezroczkami, ilustracje są prawdziwe z tego piekła na ziemi, jakie stworzył bolszewizm. Pospieszmy masowo w poniedziałek do Teatru Miejskiego na ten nadzwyczajny ciekawy odczyt — niechaj nie braknie ani jednego prawego robotnika-polaka — boć hasło nasze. „Wszyscy za jednego — a jeden za wszystkich.” Leon Jankowski wiceprezes Ch. Z. Z.

Podarek gwiazdkowy

stosownym jest jeżeli praktyczny.

Polecam:

Papier listowy w teczkach i kartonach, albumy, notesy, mapy do pisania, podkładki na biurko, koszyki do papieru, kałamarze, pióra wieczne, zabawki etc.

Pocztówki świąteczne.
— Strój choinkowy. —

ST. CAŁBECKI 3-go Maja 24.

PODZIĘKOWANIE.

Rodzina Wojskowa składa serdeczne podziękowanie panu d-cy 64 p. p. pułk. Skróczyńskiemu, za łaskawe udzielenie sali i orkiestry — oraz wszystkim paniom i panom, którzy swym współudziałem i pracą raczyli się przyczynić do uświetnienia wieczoru św. Mikołaja dla dzieci rodzin wojskowych. — Sekc. doch. niest. (—) J. Piątkowska. Przewodnicząca (—) J. Rachmistrukowa.

PRZEDSTAWIENIE SZKOLNE W PAŃSTW. GIMN. ŻENSKIM.

W niedzielę dnia 16 grudnia br. urządzają w auli zakładu uczenlice klasy drugiej widowisko sceniczne, z bardzo urozmaiconym programem. Bilety wraz z programami u wejścia od ul. Trynkowej po zł 3, 2, 1,50 i 1 przed przedstawieniem. — Cały dochód na samopomoc uczenlice. Początek o godzinie 7-mej wieczorem.

BACZNOŚĆ LOKATORZY!

Stowarzyszenie Lokatorów miasta Grudziadza zwołuje wiece lokatorów, który się odbędzie w niedzielę dnia 16 grudnia o godz. 4 popoł. na sali „Tivoli” przy ul. Lipowej. Dlatego, że będą omawiane bardzo ważne sprawy dotyczące niemal każdego lokatora, powinien każdy lokator na wiece pospieszyc.
Zarząd.

POLSKA LIGA PRZECIWAŁKOHOLOWA

urządza w poniedziałek, dnia 17 grudnia br. o godz. 4 popołudniu przy ul. Chelmińskiej 69 (fabryka p. Wolskiego — „Pomerania“) uroczyste otwarcie Gospody Polskiej Ligi Przeciwaalkoholowej, gdzie każdy, kto mieć będzie ku temu dobrą wolę, znajdzie sposobność dla wytechnienia i towarzysztwa przy taniej szklance herbaty lub innym tanim posiłku, przy gazetach, książkach z biljoteki, odczytach, w przyszości — w miarę środków — koncertach radiowych itp. rozrywkach. Urządzeniem tej Gospody Polska Liga Przeciwaalkoholowa zamierza stworzyć środowisko dla tych, którzy szukają towarzystwa w karczmie przy kieliszku, i znajdują ekwiwalent w Gospodzie bez narażenia się na jakikolwiek wydatek — korzystanie z urządzeń Gospody będzie bezpłatne.

Zwracamy się zwłaszcza do kierowników fabryk z uprzejmą prośbą o rozpowszechnienie Gospody między swymi pracownikami i robotnikami.

Istnienie tego ogniska walki z pijanństwem zależy z powodu szczupłych funduszy od poparcia społeczeństwa. Prosimy serdecznie o poparcie celów naszej instytucji przez ofiary pieniężne i przez przystąpienie na członków Polskiej Ligi Przeciwaalkoholowej. — Ofiary prosimy skierować do Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu grudziądzkiego (ul. Wybickiego), na konto Polskiej Ligi Przeciwaalkoholowej.

Za Zarząd Polskiej Ligi Przeciwaalkoh. Koło w Grudziądzu dr. Bernecki.

(o) Składajcie najdrobniejsze oszczędności w Banku Zw. Tow. Kupieckich w Grudziądzu, Stara 10 — który płaci najwyższe odsetki i wyplaca złożone kwoty na każde żądanie

PODZIĘKOWANIE POLSKIEGO BIAŁEGO KRZYŻA DLA

P. SEN, WIKTORA KULERSKIEGO. Pan senator Wiktor Kulerski ofiarował na rzecz Polskiego Białego Krzyża sumę 354 zł, w drukach, za co Zarząd Polskiego Białego Krzyża w Grudziądzu składa mu na tej drodze gorące podziękowanie. Żołnierz polski ofiarnością wspaniałomyślnego ofiarodawcy zachowa w trwałej i wdzięcznej pamięci.

Przewodnicząca:

Jadwiga Rachmistrukowa,

Sekretarz:

Cibicki, major szt. gen. i szef sztabu 16 dyw. piech. Skarbnik: Doleżych.

KONFERENCJA RODZIELSKA SZKOŁY PRZY U. GELBUDZKIEJ.

W niedzielę 16 bm. o godz. 4 popoł. odbędzie się w sali Domu Towarzystw przy ul. Moniuszki konferencja rodziców (wywiadówka), których dzieci uczęszczają do szkoły przy ul. Gelbudzkiej. — Równocześnie staraniem działaty tej szkoły, odegrane zostanie przedstawienie amatorskie pt. „Jasienka polskie“, na które szanownych rodziców uprzejmie zaprasza.

Kierownik.

WYSTAWĘ ROBÓT RĘCZNYCH

urządza Stowarzyszenie Katolickie Młodzieży Żeńskiej przy Farze w niedzielę, dnia 16 bm. w salce parafjalnej. Otwarcie wystawy nastąpi o godzinie 1.30 w południe. Zwiedzać można do godz. 8-mej wiecz. Zarząd.

WAŻNE DLA MATEK.

Stacja Opieki nad Matką i Dzieckiem przy ul. ks. Budkiewicza 26 — zawiadamia matki, że pogadanki wtorkowe i nauka ster. mleka nie odbędą się już w grudniu — z powodu choroby p. Kunertowej.

Następny szereg pogadanek będzie ogłoszony po Nowym Roku.

WIELKA LOTERJA FANTOWA.

W sobotę, dnia 22 grudnia br., o godz. 4 popoł. rozpocznie się „Tivoli“ wielka loteria fantowa spożywcza na rzecz Polskiego Białego Krzyża. Loteria ta o charakterze loterii gwiazdkowej, wzbudzić winna jaknajwiększe zainteresowanie, wśród szerokiej sfer tutejszego społeczeństwa — temwięcej, że cały dochód z tej imprezy idzie na rzecz oświaty w wojsku.

Oprócz loterii fantowej, na której będą pierwszorzędnej wartości fanty, jak zajace, indyki, barany, prosięta, króliki, szynki i inne wędliny, jednocześnie odbędzie się interesujący koncert, koła szczęścia i wykonanie pieśni chóralnych. Bliższe szczegóły podamy w numerach następnych.

To jednak zaznaczamy, że loteria jest niesłychanie korzystna, gdyż co drugi los będzie wygrał, a los kosztuje tylko 50 groszy. Za 50 groszy można będzie wygrać barana, świnię lub zajaca, albo indyka, czy gęś, jeśli nie równie wartościowe rzeczy. Wstęp na salę koncertową i loterii 50 groszy od osoby. Dzieci płacą połowę. Żolnierze szeregowi po 20 groszy.

Z życia naszych Towarzystw

(rt) Stowarzyszenie Kat. Młodzieży Żeńskiej (Fara). Zebranie Sekcji Eucharystycznej odbędzie się we wtorek, dnia 18 bm. o godz. 8-ej wiecz w szkole wydziałowej. Robótki na wystawę przyjmuje się w sobotę, dnia 15 bm. od godz. 7-ej wiecz. w kancelarii parafjalnej. Zarząd.

(o) Przy zakupach gwiazdkowych zwracamy uwagę na najstarszy sklep wyrobów tytoniowych i galanterji — (zał. 1905 r.) p. Franciszka Kruszony, ul. Toruńska 22, który poleca po niskich cenach w wielkim wyborze na podarki gwiazdkowe: torebki, parasole, teki, laski, portfele, fajki itd. oraz cygary, papierosy i tytonie. Na torebki, parasole i laski udziela się aż do gwiazdki 10 proc. rabatu, a na wszystkie inne artykuły galanterijne 5 proc. rabatu. P. Kruszonę możemy polecić jako bardzo sumiennego i rzetelnego kupca.

— Firma chrześcijańska Centrala w Poznaniu, pierwszorzędne wyroby, poleca praktyczne podarki gwiazdkowe.

— Firma Wiktor Szulc przy ulicy Towiszelka konfekcje męska, damska i dziecięca. Patrz ogłoszenie w dzisiejszym numerze Gońca Nadwiślańskiego.

— Na ogłoszenie w „Gońcu“ p. Alojzego Poznańskiego, zamieszczony w dzisiejszym numerze „Gońca“, zwracamy szczególniejszą uwagę.

— Naszym Szan. Czytelnikom zwracamy uwagę na ogł. firmy Szmechel i Synowie, polecającej w bogatym wyborze najróżnorodniejsze artykuły, nadające się na podarki gwiazdkowe.

— Firma Władysław Kwiatkowski Poznań — Toruń poleca jako praktyczne podarki gwiazdkowe fortepiany i pianina tylko firm pierwszorzędnych. Patrz ogłoszenie w dzisiejszym numerze.

Sprawozdanie i podziękowanie

Pomorskiego Towarzystwa Opieki nad Dzieckiem z dancingu w Królewskim Dworze.

Zestawienie dochodów i wydatków z dancingu, urządzanego w dniu 1-go grudnia na cele Pom. Tow. Opieki nad Dziećmi i Stacji Opieki nad Matką i Dzieckiem.

Dochód:	
ze wstępu	421,00
za sprzedane kwiaty	204,35
zamiast udziału w dancingu	
p. A. Korzeniewski	10,00
p. dr. Lachowski	10,00
N. N.	5,00
P. Klarowski procent	200,00
	razem zł 850,35
Rozchód:	
zaproszenie z kopert. i bil.	40,00
znaczkki do zaproszeń	21,50
Kwiaty do sprzedania	71,00
przewóz drzewek	15,00
drobne wydatki	8,05
	czysty dochód 694,80
	zł. 850,35

Wszystkim Obywatelom m. Grudziądza jak i okolicy — składamy najserdeczniejsze podziękowanie — za tak liczne przybycie i uświetnienie

Wolna trybuna.

ULICA SŁOWACKIEGO ZACZYNA BYĆ ROMANTYCZNA.

Wogóle do jej ożywienia bardzo się przyczynia szkoła koedukacyjna, bo niesforni uczniowie często dużo robią niepokoju, zdaje im się, że cała ta ulica tylko dla nich przeznaczona i zamiast łobuzować się na szkolnym placu tamują nieraz przejścia, a i śnieżna kula zabłąka się na plecy poważnych przechodniów, przyczem nie usłyszysz słowa: przepraszam, tylko bezmyślny śmiech. Ale pozatem magnetycznie ta ulica działa i na romantycznie usposobione pary i uwodzieleńskie zabiegi. Naprzykład przechodząc widzę wyrafionowanego młodziana z naiwną dziewczyną, on z premedytacją fachowca do niej się odzywa: „No i co? czy doczekam się odpowiedzi?“ przyczem z fantazją dmuchnął nosem, przesuwał po nim dwoma palcami. A ona, po której zakłopotaniu można się było domyśleć, że może jeszcze nie była w takiej sytuacji, z zawstyżeniem odrzekła: „Kiedy nic mam odwagi“. On za-

zabawy dancingowej w Król. Dworze, która się odbyła 1 grudnia.

Bawiono się ochocho do rana, jest to miłym objawem dla naszego Tow. że goście rzeczywiście bawili się dobrze i darzą zawsze sympatją wszelkie imprezy, urządzane przez Pom. Tow. Op. nad Dziećmi — przybywają tłumnie.

Dziękujemy paniom, które łaskawie trudziły się przy stolikach wejść: p. dyr. Wojciechowskiej, p. dr. Steirowej, p. prof. Piwowarczykowej, p. J. Stryjewskiej i p. Pałczewskiej. — Dziękujemy paniom Kalksteinowej, J. Stryjewskiej i Wagnerównie, jak również i panom — za łaskawe sprzedawanie kwiatów. P. Klarowskiemu, właśc. Król. Dworu, dziękujemy za udzielenie bezinteresownej sali; muzyki itp. oraz 200 zł, wpłaconych na rzecz Pom. Tow. Op. nad Dziećmi.

Izabela Szwerowa przewodnicząca.

W. Dobrowolska sekretarka.

O. Stryjewska skarbniczka.

to ma ją znaleźć w twoim domu i bez spacerów. A najwspanialszy spacer skromnej, bogobojnej dziewczyny, to nie przez ciemne i podejrzane zakątki, o których matka nie wie, ale w jasny dzień, wprost z domu rodzicielskiego do kościoła, do ślubnej przysięgi. A wtedy i cieś ludzka i błogosławieństwo Boskie. J. P.

Listy do redakcji.

ODPOWIEŹ NA LIST PACJENTÓW.

Grudziądz, dn. 14. 12. 28 r.

W sprawie zarzutów, czynionych p. doktorowi P. M., otrzymaliśmy następujące pismo, które w myśl zasady: „audiatur et altera pars“ i w imię bezstronności umieszczamy.

W numerze 285 „Gońca Nadwiślańskiego“ wystosował ktoś artykuł z nagłówkiem „Medice cora te ipsum“ i podpisem „pacjenci“, pod adresem p. doktora P. M. w Grudziądzu, w którym robi mu rozmaite zarzuty, a mianowicie:

- 1 że nie ma w poczekalni wieszadła dla odzieży pacjentów;
- 2 że załatwia z błyskawiczną szybkością pacjentów bez badania i bez stwierdzenia choroby, czasem dwóch pacjentów w ciągu jednej minuty;
3. że sobie nie myje rąk po badaniu pacjentów;
- 4) że pewnego pacjenta po grubjańsku traktował za to, że nie wręczył mu odpowiedniej prolongaty i wywołał swem grubjańskim zachowaniem się popłoch pomiędzy pacjentami — znajdującymi się w poczekalni, że niektórzy ze strachu ją opuścili.

Celem sprostowania powyższych zarzutów oświadcza doktor M. co następuje:

ad 1. Wieszadło zostało z poczekalni przeniesione do pracowni, aby zapobiec kradzieży, gdyż podczas godzin przyjęć przechodzą bowiem ludzie do poczekalni i przywłaszczają sobie do poczekalni i przywłaszczają staną zawieszane.

Widocznie nie zrozumiał autor artykułu tendencji doktora.

ad 2. Nieprawdą jest, że doktor z błyskawiczną szybkością bez badania i bez stwierdzenia choroby odprawia pacjentów. Autor siedział w poczekalni za zamkniętymi drzwiami do pracowni i nie mógł widzieć, że doktor bada i leczy każdego pacjenta, jak tego choroba wymaga.

Pozatem autor artykułu nie jest w stanie jako laik ocenić działalności lekarskiej, aby ją móc skrytykować. Przekazy, legitymacje i inne podobne sprawy załatwia doktor szybko, aby pacjentom takimi bagatelami nie marnować drogiego czasu, za co mu są bardzo wdzięczni.

ad 3. Nieprawdą jest także, że doktor nie umywa sobie rąk po zbadaniu pacjentów. Autor artykułu nie był obecny w pracowni podczas godzin przyjęć i nie mógł naturalnie stwierdzić, że doktor sobie ręce umywa po każdym badaniu pacjentów, o ile tego higienia wymaga.

ad 4) Nieprawdą jest, że doktor pewnego pacjenta, którym jest autor artykułu, w grubjański i hałaśliwy sposób traktował, kiedy mu wręczył nieodpowiednią prolongację na dalsze leczenie.

W tej sprawie przemówił doktor spokojnie, jednakowoż w kategorięczny sposób do pacjenta, kiedy przeczyl, że doktor mu nie udzielił informacji, co do daty odstemplowania prolongaty.

Dalej nie jest prawdą, że popłoch powstał pomiędzy pacjentami, siedzącymi w poczekalni, wskutek rzekomego grubjańskiego zachowania się doktora.

Także nie jest prawdą, że pacjenci z prerażenia poczekalnie opuścili. — Przeciwnie, wszyscy pacjenci, znajdujący się w poczekalni, siedzieli spokojnie i wchodzili kolejno do pracowni doktora na jego wezwanie, aby się dać leczyć.

Niniejsze sprostowanie nie ma służyć dla obrony doktora, tylko dla informacji publiczności.

Autor artykułu będzie miał okazję odpowiadać przed sądem za jego bezpodstawne i opinję doktora podkopywające zeznania.

Na końcu oświadcza doktor, że w dalszą polemikę z autorem artykułu się nie wdaje. Dr. P. M.

Sport.

UWAGA SPORTOWCY!

W martwym obecnie sezonie sportowym urzędują Koło Sportowe „Orleta“ przy gimnazjum matematyczno-przyrodniczym pierwsza w Grudniadzu szkolną Akademię Szymiercza. W akademii biorą udział: znany olimpijczyk p. por. Koprowski, instruktorowie szermierki z Centrum Wyszkozenia Kawalerji i uczniowie. Akademia odbędzie się dziś, w sobotę 15 bm. o godz. 18.30 w auli gimnazjum matematyczno-przyrodniczego.

Uprasza się o liczny udział wszystkich sympatyków sportu. Wstęp 70 gr., dla młodzieży szkolnej 30 gr.

Kto miał szczęście?

Drugi dzień ciągnięcia II-giej klasy Loterji Państwowej

35 000 zł nr.: 15373.				
15 000 zł nr.: 56682.				
1 000 zł nr.: 107850 153079.				
600 zł nr.: 36316 119739 127288 166458				
500 zł nr.: 19155 22335 74262.				
400 zł nr.: 49924 77117 97854 147025				
149522 166249.				
200 zł nr.: 5445 29364 29376 39837				
49591 51375 57307 79761 83514 83791				
101825 103275 112421 141995.				
200 zł nr.: 1838 4239 6408 7271				
9539 10491 10548 12054 12411 14816				
20297 21345 21830 22460 27585 27914				
28073 28967 31745 38116 38687 39294				
40567 42205 44074 44729 46278 49006				
51660 58733 59845 60623 61884 62240				
66756 75699 76151 77458 81696 82044				
84001 86784 88266 90452 91291 91373				
91971 93256 93545 93792 96025 96110				
98396 98612 101458 104545 107441 109124				
115493 123316 123463 125929 130132 130671				
131767 133331 136957 137508 137737 140722				
141924 145859 145883 146516 146935 147033				
147362 147787 149434 150387 154097 154676				
156237 158256 161675 165362 166696 167680				
171066 172290 172574 173881.				

Czasopisma

— „Wystawy Powszechne“ — oto tytuł dawno zapowiedzianej pracy Kazimierza Oldziejewskiego, b. redaktora „Świata Kupieckiego“ a obecnego współpracownika Powszechnej Wystawy Krajowej, która obecnie ukazała się i jest do nabycia u nakładcy, to jest w Związku Towarzystw Kupieckich w Poznaniu wzgl. w Księgarniach. Cena nabywcza 6 zł. — Książka zawiera historję wystaw, ich organizację, położenie prawne i wartość społeczno-gospodarczą. Słowo wstępne napisał prezes Zarządu Wystawy b. wojewoda dr. Wachowiak. Całość przedstawia w przededniu Powszechnej Wystawy Krajowej interesujący przyczynek dla zapoznania się z zagadnieniem wystawowem i tworzy aktualną lekturę nie tylko dla ekonomisty, ale dla wszystkich, którym rozwój Powszechnej Wystawy Krajowej nie jest obojętny.

CHCESZ POZNAĆ?

okres napoleoński i wysiłki naszych rodaków w celu odzyskania niepodległości, przeczytaj powieści historyczne Wacława Gąsiorowskiego które tworzą trylogię napoleońską

Huragan w 3-ech tomach. zł. 18.—
Rok 1809 w 2-ech tomach. zł. 10.—
Szwoleżerowie Gwardji zł. 7.—
przesyłka polecona od każdej powieści 1.— zł.

Do nabycia:

w Zakładach Graficznych WIKTORA KULERSKIEGO (Gazeta Grudziądzka) Grudziądz-Tuzowo

155-letni narzeczony.

Podczas pobytu Amanullaha w Konstantynopolu władca Afganistanu ofiarował na biednych sumę 100.000 marek, z których 5000 otrzymał najstarszy nie tylko w Turcji, ale na całym świecie, człowiek, słynny Zara Agfa, liczący sobie krągłe 155 latek wieku.

I oto ciekawe, w jaki sposób współczesny ten Metuzalem spożytkował ów prezent, ofiarowany mu z wyraźną tendencją zapewnienia mu spokoju w ostatnich dniach jego długiego żywota.

Zara Agfa zwrócił się do jednego z najbardziej znanych i kosztownych adwokatów, aby ten przeprowadził mu sprawę rozwodową z obecną jego a 11-letnią żoną.

— Chciałbym sobie dobrać coś świeżego i młodszego — rzekł ów nie do zdarca turek. — Moja baba, lą mi najzupełniej odpowiadać tem, choć ma dopiero 90 lat, ale przestąpiła i zachowuje się w 74 lata po ślubie jak zupełna starszuszka.

Opierając się na poważnych tych argumentach, mecenas turecki wniósł skargę rozwodową 155-letniego młodzieńca do sądu, tembardziej, że klient jego zdołał już wyszukać sobie nową kandydatkę na żonę, której temperament i płomienna krew wróży mu prawdziwy siódmy raj Mahometa.

W ciągu ostatnich osiemnastu miesięcy deficyt naszego handlu zagranicznego wyniósł dosłownie:

1 175 100 000 złotych.

Zastanów się, do czego ten stan doprowadzi Polskę, o ile nie będziemy przeciwdziałali przez

popieranie przemysłu krajowego w myśl zasady:
Kupuj wyroby polskie!

LIGA SAMOWYSTARCZALNOŚCI GOSPODARCZEJ
Poznań, Rzeczpospolitej 1.

TEATR :-: KINO :-: RADJO.

Grudziądz TEATR MIEJSKI.

„Musisz być moja“. Dziś w sobotę powtórzenie świetnej komedjo-farsy pt. „Musisz być moja“, która na wczorajszej premierze spotkała się z ogólnym uznaniem publiczności. Znakomicie zgrany zespół w osobach pp.: Hryniewicz-Winklerowej, M. Mirskiej, K. Opalińskiego, M. Winklera i W. Kieszczyńskiej wzbudził ogólny pokłask. Nie mniejszem powodzeniem cieszył się balet w specjalnym diver tissement.

W niedzielę dwa przedstawienia operetki po cenach znizowanych, popołudniu o godz. 3.30 rekordowa „Bajadera“, ceny miejsce od 80 gr. do 3 zł. Wieczorem o godz. 7.30 Księżniczka dolarów“. W obu tych operetkach wystąpi primadonna Mela Grabowska po powrocie z występów gościnnych w Operze Poznańskiej.

W przygotowaniu „Tajemnica harem“. Cały zespół operetkowy od paru tygodni przygotowuje operetkę Walentinowa pt. „Tajemnica harem“. Rewelacją tej operetki będzie wystawa dekoracyjna, którą z niezmierną starannością przygotowuje pracownia teatru. Reżyseruje M. Dowmunt.

KINO ORZEŁ.

wyświetla w sobotę poraz ostatni film p. t. „Jawnożesznicza“ (Lekarz kobiet Dr. Scheffer). W niedzielę premiera wielk. filmu salono-nowo-sensacyjnego p. t. „Hieny nocy“ w rolach głównych Luciano Albertini i Virian Gibson. Akcja tego obrazu rozgrywa się na tle ośniewającej wystawy kabaretów i cyrku. Niewidzianka dotąd-popisy akrobatyczne i sceny cyrkowe.

Ostatnie dwa dni — to jest sobotę i niedzielę o godz. 11 w nocy, naukowy film p. t. „Z pamiętników lekarza“, tajniki i niebezpieczeństwa życia płciowego i groźne skutki życia rozpustnego. Cena biletu na wszystkie miejsca po 1 zł. od osoby. Dla młodzieży do lat 16 wstęp wzbroniony.

KINO APOLLO.

wyświetla od dzisiaj wspinały film, odznaczony złotym medalem w Ameryce pt. „Ludzie Podziemi“ (Tudor World), fascynujący dramat na tle przygód życiowych w Chicago z Georgiem Bancroft, Clive Brook, Evelyn Bient, Lory Semon w roli tytułowej. Przez tego bogaty nadprogram i nowy Tygodnik.

KINO NOWOŚCI

wyświetla dziś drugą i ostatnią serję sensacyjnego filmu p. t. „Pikowy As“, w roli głównej William Desmond. Początek seansów 6.30 — 8.30, w niedzielę i święta 3.30.

Toruń.

TEATR POMORSKI

Dziś w sobotę, dnia 15 bm. o godz. 8-mej wiecz. premiera głośnej komedji polskiego autora Zdzisława Marynowskiego p. t. „Samolot S. P. 13“, która z olbrzymim powodzeniem obiegła wszystkie sceny polskie. Fenomenalny dwejp, nawskroć oryginalna treść i arcyciekawe sytuacje składają się na całość o prawdziwie amerykańskim zacięciu. W roli dzielnego polskiego lotnika Jerzego Grodzkiego wystąpi ulubieniec naszej publiczności p. Stefan Orzechowski, który zarazem komedję tę wyreżyserował, jak zwykle nadzwyczaj pomysłowo. Obok niego główne role kreować będą pp. Sznage-Andruszewska, miłutka Janina Porebska, Chrzanowska, Erhardtówna, Zbucki, Jaworski, Dobrowolski, Lenczewski, Sawicki, Jejde i Pluciński.

W niedzielę, dnia 16 bm. o godz. 4 popoł. nieodwołalnie poraz ostatni przemila operetka L. Falla „Róża Stambułu“. Ceny miejsce najniższe. — Wieczorem o godzinie 8-mej poraz drugi „Samolot S.P. 13“, komedja Z. Marynowskiego.

KINO „CORSO“.

Wielki dramat ludzi, którzy się rządzają prawem pięści, według przeróbki znanej powieści „Zane Greya“ p. t. Demon kopalni złota — w 8 aktach. W rolach głównych znany z obrazu „Córka Szeika“ Ryszard Arlen i uroczą Mary Brian. Gorączka złota. Podstępne zabójstwo. Poszukiwanie zbrodniarzy o szczególnym znaku. Ostatnia gra w karty. Zdemaskowanie szajki. Zwycięstwo. — Nadprogram „Bohaterowie sikawek“ w 2-ach aktach.

KINO ŻOŁNIERSKIE

Dziś i dni następne kino żołnierskie wyświetla arcyciekawy amerykański film pt. „Cnuk out“ (książę pięści). Ponadto nadprogram „Bomba śmiechu“.

Czysty dochód przeznaczony na budowę domu żołnierza w Toruniu.

Radjoprogram

Niedziela, 16. XII

WARSZAWA: 10.15 nabożeństwo z Katedry poznań; 11.56 sygn. czasu i hejnał; 12.10 poranek symf. z filh.; 14.00 14.20 i 14.40 odczyty roln.; 15.15 koncert symf.; 17.20 odczyt historyczny; 17.45 „Chwilka lotnicza“; 18.00 muzyka tan.; 19.00 rozm.; 19.20 odczyt z dziala „Podróże i Przygody“; 19.56 audycja pośw. 10-

lecin niepodległości Jugosławji; 20.30 koncert wieczorny; 22.00 komunikaty: lotn.-meteor., Pata, polie. i sport, oraz nadpr.; 22.30 muzyka taneczna. POZNAŃ: 10.15 nabożeństwo z katedry poznań; 12.00 sygn. czasu i odczyt roln.; 12.30 odczyt roln. o ziarnie siewnem; 12.55 odczyt roln. o chmielu; 15.15 koncert z filh. warsz.; 17.20 rzeczy ciekawe; 17.50 odczyt: Skarbowość w Polsce; 18.15 gawęda report.; 18.30 odczyt dla dzieci; 19.00 „Gawędy Bronki“ dla młodz.; 19.45 solo na cytrze; 20.00 odczyt gosp.; 20.30 recit. skrzypcowy; 21.00 chór kolegiaty farnej; 21.30 audycja fortepij.; sygn. czasu, nadpr. i kom.; 22.40 lekcja tańców; 23.00 muzyka taneczna.

KATOWICE: 10.15 naboż. z katedry poznań; 11.56 sygn. czasu i hejnał z Krakowa; 12.15 koncert popul.; 14.00 pogadanka: Ogrodnik śląski; 14.20 odczyt roln.; 14.40 transm. z Warszawy; 17.40 rozm.; 18.00 transm. Akad. Sztuk Pięknych z Krakowa; 19.30 Bery i bojki śląskie Karlika z Kocyndra; 19.56 sygn. czasu; 20.00 odcz.; 20.30 koncert wiecz. z Warszawy; 22.00 kom.; 22.30 muz. lekka z Astorii.

KRÓLEWIEC: 11.00 muzyka rel.; 16.00 lekki koncert; 20.10 „Cnotliwa Zuzanna“, operetka; 22.30 muzyka tan.

WROCLAW: 9.30 mandoliny i gitary; 11 naboż. katol.; 12.00 konc. kamer.; 15.55 koncert młodych kompoz. śląskich; 16.20 nowa muzyka czeska; 17.10 recit. na fisharmonji; 17.40 koncert popul.; 20.15 oratorjum wigilijne; 22.30 muzyka tan.; 0.30 wesołe piosenki (tylko z Gliwic).

PRAGA: 9.00 muzyka kośc.; 11.00 koncert popularny; 16.30 koncert popul.; 21.00 koncert Beethoven.; 22.20 muz. TULUZA: 13.05 muzyka i pieśni; 13.35 gitary hawajskie; 20.30 muzyka lekka; 20.45 orkiestra; 21.45 fragm. z operetek; 22.05 foxtroty.

LANGENBERG: 13.00 koncert popul.; 15.10 sztuka warjacji muzycznej; 16.30 lekki koncert; 20.00 koncert wieczorny; do 24.00 muzyka taneczna.

BERLIN: 11.30 muzyka tan.; 16.30 kedy — nast. muzyka tan.; 20.30 koncert; następnie muzyka taneczna.

WIEN: 10.20 koncert organisty; 11.00 chór i ork.; 16.00 koncert; 19.30 transmisja z opery wied., nast. lekki kon.

BUDAPESZT: 12.30 konc. symf.; 15.30 koncert; 18.40 pieśni i muzyka cyg.; 20.25 konc. zesp. śpiew.; 22.40 trio.

SZTOKHOLM: 14.30 koncert kościelny; 16.00 muzyka wojsk.; 17.55 dzwony ratuszowe; 19.45 koncert; 21.40 start muzyka taneczna.

Poniedziałek, 17. XII

WARSZAWA: 11.56 sygn. czasu i hejnał; 15.20 odczyt pośw. Bułgarii; 15.45 ref. prasowy; 16.00 płyty gramof.; 16.25 program dla dzieci; 17.35 odczyt historyczny; 18.00 muz. lekka; 19.00 rozm.; 19.30 wykład literatury franc.; 20.00 kom. roln.; 20.30 koncert z Krakowa; 22.00 kom.: lotn.-meteor., Pata polie. sport, oraz nadpr.; 22.30 muzyka taneczna.

POZNAŃ: 13.00 sygn. czasu i płyty gramof.; 14.00 kom.; 17.35 odczyt TCL; 18.00 muzyka lekka; 19.00 kurs elem. jęz. franc.; 19.25 rzeczy ciekawe; 20.10 nadpr.; 22.30 wieczór zagadek muz.

KATOWICE: 15.46 kom. gosp.; 16.00 płyty gramof.; 18.00 muzyka lekka z Astorii; 19.00 rozm.; 19.30 system. lekcja poprawn. mówienia i pisania; 19.56 sygn. czasu i kom.; 20.05 odczyt historyczny; 20.30 transm. z Warszawy; 22.30 odczyt w jęz. franc.

KRÓLEWIEC: 16.00 lekki koncert; 20.10 wieczór pośw. Finlandji; 22.30 muz.

WROCLAW: 16.30 muzyka fińska; 20.15 jasełka; 21.00 wiecz. pieśni ludowej.

PRAGA: 16.30 ork. wojsk.; 22.20 produkcje muzyczne.

TULUZA: 20.30 muzyka instr.; 21.00 fragm. z opery Faust; 22.00 walce.

LANGENBERG: 17.45 koncert; 20.00 radjork.; 21.00 „Gawan“ misterjum.

BERLIN: 16.30 koncert; 18.00 muzyka z hotelu; 20.30 muzyka fińska.

WIEN: 16.00 konc. popul.; 20.00 wieczór humoru; 21.00 lekki koncert wiecz.

BUDAPESZT: 17.45 lekki koncert; 22.16 muzyka cygańska.

TORUŃ

KSIĄŻNICA MIEJSKA IM. M. KOPERNIKA (ul. Wysoka) otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godz. 9,30 do 12-tej i od 16-tej do 19,30.

BIBLIOTEKA T.C.L. (ul. Wysoka nr. 12 parter na lewo) otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godz. 11 do 13-tej i od 15,30 do 18,30. Filja na Jakóbskim Przedmieściu (ul. Lubicka 44).

BIBLIOTEKA WOJSKOWA D. O. K. VIII. ul. Żeglarska, otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt. Wypożyczalnia książek od 15 do 20-tej i czytelnia czasopism od godz. 15-tej do 21-ej.

BIBLIOTEKA I CZYTELNIJA FRANCUSKA Stow. polsko-francuskiego w Dworze Artusa I. p. otwarta we wtorki i piątki od godz. 17 do 19.

PORADNIA DLA MATKI I DZIECKA Pom. Tow. Opieki nad Dzieckiem — ul. Wały obok Straży Ogniowej, — bezpłatna, czynna w poniedziałki i czwartki od godz. 14 do 16-tej.

PORADNIA PRZECIWGRUZIŁCZA, ul. Wielkie Garbary, bezpłatna, czynna we wtorki i piątki od godz. 13,30 do 15-tej.

DRUGI DZIEŃ ZJAZDU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST POMORSKICH.

W piątek, 14 bm., jako w drugi dzień Zjazdu, w którym biorą już tylko udział pp. Starostowie i Prezydenci miast, omawiane były sprawy podtrzymania kontaktu z prasą, oraz rola gospodarza cechów w rozwoju rzemiosła. Następnie wygłoszono referaty

i tak na temat „Zagadnienie mniejszości niemieckiej” wygłosił naczelnik Wydz. Bezp. Publ. p. Jarcecki, na temat „Wytyczne polityki aprowizacyjnej”, naczelnik Wydz. Administracyjnego, p. Zapala, na temat „Porządki sanitarne w miastach i wsiach, reorganizacja szpitalnictwa i zadanie lekarzy powiatowych — nacz. Wydz. Zdrowia dr. Krysiński i na temat „Sprawa komasacji szkół” — naczelnik Wydz. Kuratorjum Okr. Szkol. ks. Strogulski.

W końcu nastąpiły zapytania i wyjaśnienia, poczem p. Wojewoda Lamot, dziękując referentom za rzeczowo opracowane ich referatów, zamknął Zjazd.

NOWY PRZYZCZYNEK DO GOSPODARKI NASZYCH WŁADZ MIEJSKICH.

Od czasu do czasu słyzy się utyskiwania na gospodarkę naszych władz miejskich. Na czynione tym władzom zarzuty, pozostają one zawsze głuche i nieczule, wychodząc widocznie z założenia, że to, co robia, jest... dobre!

Jak jednak wygląda taka „dobra” robota naszych władz miejskich, niechaj każdy oceni, przeczytawszy artykuł, który w tej sprawie zamieścił „Dziennik Bydgoski” w nr. 284 z dnia 8 bm. p. t.: „Co na to Magistrat”.

Oto czytamy tam:
W związku z dostawą materiałów budowlanych do budowy woje-

wództwa panuje tu wielkie oburzenie na Magistrat, który powierza niektóre dostawy firmie niemieckiej, omijając skwapliwie przedsiębiorstwa polskie.

Oto, jak się dowiadujemy, dostawę większej partii cementu powierzył Magistrat firmie Br. Pichert T. z o. p., mimo, że o zamówienie to ubiegała się firma polska — chrześcijańska.

Wobec takiego postępowania zachodzi pytanie, jak on wygląda mi kierował się Magistrat, skoro tak wydatnie poparł firmę niemiecką. (P. Adolf Kittler jest współwłaścicielem firmy Br. Pichert i okazał się niełojalnym obywatelem wobec państwa polskiego, czemu dał wyraz w dniu 11 listopada).

Czyżby Magistratowi bliższą była firma niemiecka od polskiej?

Chcemy wierzyć, że zamówienie to oddał wspomnianej firmie jeden z urzędników magistratu, bez wiedzy p. prezydenta miasta, który w sprawę tę winien wglądać.

Jak się pozatem dowiadujemy, otwarciu i przyznaniu ofert na dostawę tego cementu towarzyszyły niezbyt pożądane okoliczności!

Tego więc rodzaju postępowanie w najlepszym razie na „pochwałę” nie zasługuje.

A WIEC TO JUŻ W NIEDZIELE LOTERJA SPOŻYWCZA NA CELE P. B. K.

Przypominamy każdemu w ostatniej chwili, że to już w niedzielę, dnia 16 bm., o godz. 11-tej, rozpocznie się w sali Parku Wiktorji

wielka przedsięwzięta Loterja Spożywcza.

Pamiętajcie więc wszyscy, biedni i bogaci, starzy i młodzi, jawić się w tym dniu w sali „Wiktorji”, aby spróbować szczęścia i w ten sposób zaopatrzyć się w przeróżne praktyczne fanty, które niezawodnie przydadzą się na święta Loterja Spożywcza, dzięki uprzejmości i uczynności, tak miejscowego obywatelstwa jak i okolicznego ziemianstwa, wyposażoną została w tak mnoga ilość fantów i to fantów wartościowych, że najprawdopodobniej nie będzie ani jednego takiego „pechowca”, któryby z próżnymi rękami powrócił do domu!

Czy wiecie, że wielka ilość żywych fantów, jak prosiaki, tuczne kury, gęsi, kaczki i indyki, potajemnie między sobą prowadzą rozchowy na temat, do kogo one też będą należeć, komu sprawią radość na święta i jak się z nimi obędą nowi ich właściciele!

Ponadto wory cukru, maki, kaszy, owoców itp. artykułów żywnościowych czeka na tych wspaniałych, którym los sprzyjać będzie.

A więc niechaj wszyscy podążą w niedzielę, 16 bm., do Parku Wiktorji, gdzie wstęp kosztuje 20 gr. dla dorosłych, a 10 gr. dla dzieci, a cena losu tylko 50 gr.

Dajmy więc sobie wszyscy w niedzielę popołudniu rendez-vous w sali „Wiktorji”, gdzie przy bogato zaopatrzonym bufecie, prowadzonym przez panie P. B. K. podamy rękę szczęściu — a tem samem poprzemy piękny i szlachetny cel, jakim jest Polski Biały Krzyż.

Pomimo znanych niskich cen
udzielam w czasie sprzedaży gwiazdkowej
rozpoczynającej się z dniem dzisiejszym

10 % RABATU

przy kupnie za gotówkę

Hurtownia bławatów

K. JAROCIŃSKI

Poznań

Stary Rynek 44.

Toruń

Stary Rynek 29

Gniezno

Chrobrego 1.

W sprzedaży gwiazdkowej

polecamy w wielkim wyborze po cenach korzystnych

Męskie	Damskie	Bieliznę	Materiały
futra, palta, ubrania, palta surdutowe, smokingi, płaszcze gumowe, kurtki skórzane, konfekcję dziecięcą.	futra, płaszcze, suknie, bluski, swetry, dzempry, suknie wieczorowe.	damską, męską, i dziecięcą. Fartuchy — trykotarze.	wełniane — bawełniane, jedwabie w najnowszych kolorach i deseniach.

Dywany, chodniki, firanki, gobeliny, kołdry wataowane.

DOM HANDLOWY

M. S. LEISER, TORUŃ

STARY RYNEK 34-35

TELEFON 316.

Wielka

wyprzedaż Gwiazdkowa

przeróżnych futer

„Futropol“

TORUŃ, Mostowa nr. 27.

Sprzedaż Gwiazdkowa

po cenach niższych

poleca: lampy — leżanki — fotele klubowe i materace

Zakład tapicersko dekoracyjny

Władysława Pogodzińskiego

TORUŃ, Warszawska nr. 14.

Pianina i Fortepiany

pierwszorzędnych firm krajowych i zagranicznych

po cenach wyjątkowo niskich poleca

Władysław Kwiatkowski

Toruń, Stary Rynek 14.

Centrala Poznań — Gwarna 13
Wykonuje wszelkie reperacje i strojenia.

Dogodne warunki spłaty.

Dogodne warunki spłaty.

Pamiętaj

że tylko wtenczas będzie w Polsce dobrze, gdy się pozbędzieś nałogu kupowania zagranicznych towarów!

Ogłaszajcie

w „Gońcu Nadwiślańskim“.

Niespodzianki

gwiazdkowe

otrzyma każdy zależnie od zakupu począwszy od 3 zł.

w Drogerji „Flora“

Toruń, ul. Mickiewicza 84

Drogerji „pod Orłem“

Toruń, ul. Mickiewicza 109.

W bogatym wyborze rozpylacze, manikiury i ozdobne kartonaze po cenach wyjątkowo niskich.

UWAŻAĆ, BO FAŁSZYWE MONETY W OBIĘGU.

Dnia 13 bm. zakwestjonowano 2 złotową monetę fałszywą, którą otrzymał niejaki Braun Julian, zamieszkały przy ul. Mostowej 16 w składzie rzeźnika Jaworskiego w Toruniu.

PAMIĘTAĆ O ZABEZPIECZENIU RUR WODOCIĄGOWYCH NA ZIMĘ.

Magistrat m. Torunia zwraca uwagę na odpowiednie zabezpieczenie wodomierzy i rur wodociągowych przed zamrażaniem. Wszelkie koszty powstałe z powodu ewentualnego uszkodzenia wodomierzy i rur przez mróz, ponosi właściciel domu.

KRONIKA POLICYJNA.

Na terenie m. Torunia przytrzymało w dniu 13 bm. 2 osoby za kradzież i 4 za pijaństwo.

Zgłoszono 1 wypadek oszustwa.

NALEŻY SPRAWDZAĆ WAGĘ KUPUJĄC WĘGIEL.

Dostawca węgla Piotrowski Antoni, zam. w Toruniu przy ul. Pod-

górnij 36, popełnił oszustwo na dostawie węgla Pawelskiemu Augustynowi, zam. ul. Piekary 13, dając zamiast pełnego centnara (100 ft.) tylko 74 funty.

KONFERENCJA KOMITETU WOJEWÓDZKIEGO PWK. W TORUNIU.

Dnia 3 bm. w Województwie pod przewodnictwem Pana Wojewody Pomorskiego — Lamota — odbyła się konferencja Komitetu Wojewódzkiego PWK., na której poszczególni kierownicy Sekcji zdawali sprawozdanie ze swego zakresu działania. Wszelkie Sekcje znacznie się posunęły w swych pracach, jak Sekcja sportowa, rolnicza, samorządowa, przemysłowa, turystyczna, propagandowa, kultury i sztuki, rzemieślnicza itd.

W czasie dyskusji uzgodniono niejedne kwestje wątpliwe i wytknięto dalszą linię postępowania. Wybrano prezydenta Włodka delegatem do przeprowadzenia pertraktacji z PWK., celem uzyskania bardziej odpowiedniego dla Pomorza terenu na PWK. — W konferencji brali udział: Starosta krajowy dr. Wybicki, prezydent miasta Torunia i Grudziądz, prezes Związku powiatów p. Starosta Ossowski, Delegat Rządu na m. Gdynie, nac. Wydziału inż. Celichowski, Syndyk Izby Rzemieślniczej Biszoff, dyr. Frederyk, inż. Maćkowski, mjr. Leśniew-

ski, plk. dr. Gilewicz, Delegat gen. Ładź, red. Sobociński.

Konferencja wykazała sprężystość organizacyjną Komitetu Wojewódzkiego PWK., co gwarantuje należyta i godną reprezentację Pomorza na P. W. K. w Poznaniu.

POŻARY.

Dnia 13 bm. o godz. 15,40 zapaliły się sadze w kominie domu przy Rynku Staromiejskim 27. Pożar zlokalizowano przez domowników.

Dnia 11 bm. o godz. 15,30 opalił się dom mieszkalny wraz z stajnią i stodołą, należących do rolnika Jana Zielińskiego z Bierzysłowa pow. Toruń. Pożar powstał przez wadliwe urządzenie kominu. Straty wynoszą 6 000 złotych.

SKUTKI ŚLIZGAWICY.

Dnia 13 bm. o godz. 16 Amalja Wiśniewska zam. przy ul. Wybickiego 41, wychodząc z mieszkania, poślizgnęła się i upadła tak niefortunnie, iż doznała poważnych obrażeń ciała.

KU UWADZE B. JEŃCOM ANGIELSKIM.

Dnia 7. 10. br. odbyło się w Toruniu zebranie członków okręgu pomorskiego, Zrzeszenia b. jeńców angielskich — Polaków. Zebranie przyjęło statut i u-

chwaliło przystąpić do stworzonego z dawniejszej centrali Zb.J.A.P. w Poznaniu nowego Zrzeszenia, które odtąd nosi nazwę „Zrzeszenie byłych jeńców wojennych zachodnich ziem Polski T. z“ i jest zapisane w sądzie powiatowym w Poznaniu.

Zarząd okręgu pomorskiego podaje do wiadomości, że dużo członków otrzymało już odszkodowanie w odpowiedniej wysokości i uprasza wszystkich tych członków, którzy dotąd nie odebrali żadnych pieniędzy lub tylko w pewnej części i w mniejszych kwotach, by niezwłocznie nadesłali na ręce sekretarza okręgu pomorskiego p. Kazimierza Dymkowskiego, Toruń, ul. Mickiewicza 120, przesłane im deklaracje, gdyż są one celem uzupełnienia ewidencji i dalszego dochodzenia o wypłatę należności wzgl. pozostałości konieczne potrzebne.

Równocześnie podaje się do wiadomości, że miarodajne władze wyraziły gotowość przekazania Zrzeszeniu wypłatę należności zdeponowanych swego czasu przez rząd angielski dla b. jeńców angielskich, którzy przebywali w obozach polskich. O ile nie zajdą nieprzewidziane przeszkody, wypłata nastąpi w najbliższych dniach.

Wzywa się przeto wszystkich b. jeńców angielskich, którzy do Zrzeszenia nie należą, by w zrozumieniu własnego interesu zdeklarowali się na członków.

Przetarg przymusowy.

W poniedziałek, 17 bm., o godz. 13-tej, sprzedawać będę za gotówkę, więcej dającemu, w Nowem Błonowie, u p. Dzióby:

pięć świń.

Dobrzański, kom. sąd.

Przetarg przymusowy.

W poniedziałek, 17 bm., o godz. 10-tej, sprzedawać będę za gotówkę, więcej dającemu, w Łasince, u p. Woźniaka:

1 klacz i maszynę do szycia.

Dobrzański, kom. sąd.

Przetarg przymusowy.

We wtorek, dnia 18 grudnia, o godz. 11-tej przedpoł., sprzedawać będę w drodze przetargu przymusowego najwięcej dającemu, za natychmiastową gotówkę:

1 traktor Fordson, 1 samochód osobowy Ford, 4 żrebee, 1 pokój męski i inne rzeczy.

Miejsce sprzedaży: majątność Przesławice, pow. Grudziądz.

Józefowicz, kom. sąd.

Dyr. Dróg Wodnych w Toruniu ogłasza

przetarg powtórny

nad ostawę:

- 1) parostatku przewozowo-łolown. systemu lodolamacza;
- 2) przebudowę lodolamacza „Wrobnia”

na tych samych warunkach, jak ogłoszone w Nr. 262 „Monitora Polskiego” z 13 listopada br., Nr. 21 „Czasopisma Technicznego” z 10 listopada i Nr. 46 „Rynku Metalowego” z 17 listopada —

i przetarg dodatkowy

na dostawę lodolamacza o sile 200 K.M. i zasadn. przybliżonych wymiarach: dług. do 30 m, szer. do 5.60 m, i maksym. zanurzeniu rufa do 1.35 m, szybkość 16 km na godz.

Szczegółowe warunki budowy można otrzymać w wymienionej Dyrekcji za opłatą 2 zł. od obiektu.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 1 lutego 1929 r., o godz. 12-tej.

Dyrekcja zastrzega sobie swobodny wybór ofert.

Toruń, w grudniu 1928.

Dyrekcja Dróg Wodnych.

Futro damskie —

cel upragniony !!!

Ceny niższe!

Piszczaniki imit.	Zł. 490,—
Foki	Zł. 650,—
Foki Ia	Zł. 800,—
Piszczaniki	Zł. 1250,—
Piszczaniki Ia	Zł. 1450,—
Krety holenderskie	Zł. 1100,—
Krety holenderskie Ia	Zł. 1250,—
Karakuły z kołnierzem skunksowym	Zł. 2200,—
Karakuły Ia z prawdz. kołn. skunksowym duże rozmiary	Zł. 3200,—

oraz różne inne jak:

Zrebaki, Koty i t. p. bardzo korzystnie.

2000

resztek do 40% taniej
Trykoty, towary dziane,
pończochy, rękawiczki,
towary białe.

Konfekcja
męska, damska i dziecięca.

SZMECHEL I S-WIE

Grudziądz, ul. Wybickiego 2/4.

Kupuj — płacić możesz później!

Nagrody 50 z

temu, kto wskaże miejsce, gdzie się znajduje zaginiony w dniu 8. XII. instrument muzyczny „Fagot” składany z 4 części. Adres wskaże Admin. Gońca pod nr. 5295.

Zakład fotograf.

Bolesł. Lange
ul. Solna nr. 2
poleca **fotografie** w wykonaniu artystycznym począwszy od zł. 6,— za 6 sztuk. Fotografie pasportowe 3 szt. 1.50 zł. na życzenie w 1/2 g.

Mieszkania

Pokój

frontowy, dobrze umeblowany dla 2 osób do wynajęcia. Ogrodowa 7, II ptr. prawo.

Poszukuje

pokoju od 1. I. 29 z osobnym wejściem nadającego się na biuro budowlane. Oferty do Adm. Gońca pod nr. 5296.

Pokój umebl.

od 1. I. 1929 r. do wynajęcia Mała Grobłowa 10/12, I p. pr.

Pokój

umeblowany do wynajęcia Grobłowa 18 I p. prawo. (5284)

2 pokoje

z kuchnią zaraz do odstąpienia, — oookół umebl. z wspólną kuchnią do wynajęcia. Stawicki, Plac 23-go Sycznia 12. 5259.

Wolne posady

Poszukuje

administracji domów, oraz polecam się jako inkasent do ściągania wszelkich rachunków za niskim wyangrodzeniem. Oferty do Administracji „Gońca Nadw.” pod nr. 5288.

Chłopak

sumienny w wieku 17 do 18 lat, potrzebny zaraz do wysyłek. Zgłoszenia do T. Dobrowolski, Hurt. tow. kolonial. Grudziądz, ul. Kościuszki 17, Telefon 647. (5287)

Poszukuje

służącą, uczeiwą do wszystkiego zaraz Kulickowska, Sobieskiego 19, part. pr.

Uczciwe

dziewczę do wszelkich prac domowych może się zgłosić Grobłowa 19, parter praw.

Matrymonjalne

Życzenie gwiazdek.

Panna lat 25, wysoka, blondynka, szlachetn. charakteru, niestety nieładna, pragnie poznać pana, najchętniej wojskowego, by iednostajność życia wypełnić szczerą wymianą myśli przez korespondencję. Rzecz traktuje się serio. Off. do Admin. Gońca pod nr. 5261.

Sprzedaje

Futro

męskie (piżmowe) jak nowe, tanio na sprzedaż. Wiadomość w Hotelu Centralnym.

Sprzedam

skład przyborów elektrycznych w Grudziądzu. Wiadomość ulica Długa 24. Mieczkowski.

Kanapa

czerwona pluszowa korzystnie na sprzedaż Forteczna 11 p. (Navrocka)

Ciezarowy

samochód marki Ford w dobrym stanie sprzedam za 2500 zł. Oferty do Admin. „Gońca” pod nr. 5302

Na sprzedaż

1 para długich butów, 1 kołnierz, 1 stół dla dzieci, 1 pociąg dla dzieci, 1 sypialka dla lalek i różne inne rzeczy. Wiadomość Nadgórna 31, I. ptr. lewo. (5292)

Na sprzedaż

piec żelazny chermetyczny. Ogrodowa 7, I. p. prawo. (5292)

Futro

oposy, nowe, płaszczy używany kanapa, piecyk żelazny, sprzedam (4583) Lipowa 11a, I piętro.

Alojzy Poznański

mistrz rzeźnicki

Wybickiego 44

Telefon 73

poleca na święta znane ze swej dobroci
wędliny świąteczne i wyborowe mięso

Zamówienia świąteczne uskutecznią się natychmiast.

Szan. Publiczność upraszam o zwiedzenie mej wystawy w niedzielę, dnia 16. XII.

Likwidacja.

Za wszelką cenę sprzedaję obuwie damskie, i męskie z powodu całkowitej likwidacji mego od wielu lat istniejącego składu obuwia

Niebywała dotychczas okazja

Niech nikt nie ominię nadarzającej się sposobności taniego zakupu gwiazdkowego

Nim pójdziesz kupić, przekonaj się o cenach na mojej likwidacyjnej sprzedaży.

Nie zwlekaj, bo tylko krótki czas!!

LEON BANK

GRUDZIĄDZ

Klasztorna 6.

Klasztorna 6.

NA OKRES

przed i pogwiazdkowy!

polecamy nadające się dla młodzieży i starszych sztuczki teatralne, bardzo ładne i łatwe do odegr.

- Dzieci u Złobka. Zbiór jasełek. Cena zł. 1.20
- Historyczne Jasełka Polskie. Ks. Prof. J. A. Łukaszewicz. W trzech obrazach. Cena zł. 1.50
- Bez Ten Święty Opłatek. Irena Mrozowicka. Sztuka ludowa w trzech odsłonach. Cena zł. 0.80
- Pasterka w Ukrainie Lwów. Henryk Cheon. Pastorałka z życia św. Hermany, w trzech obrazach, z prologiem i epilogiem. Cena zł. 1.00
- W Noc Wigilijną. Marja Bogusławska. Obrazek fantastyczny w jednej odsłonie. Cena zł. 0.25

Pieniądze prosimy nadsyłać równocześnie z zamówieniem. — Porto jednej książki zł. 0.75, wszystkich razem zł. 1.00 — —

Do nabycia:

w Księgarni Wiktora Kulerskiego Grudziądz-Tuszevoi Ekspozytura Księgarni - Grudziądz, Wybickiego 9.

Przy tapetowaniu mieszkań

przy ozdabianiu szkół, świetlic i sal wykładowych nie zapomnijcie obejrzeć pięknej kolekcji — —

Fryzów ludowych

przedstawiających charakterystyczne właściwości ludu polskiego z całej Polski Wspaniała i efektowna dekoracja ścian

Do nabycia:

w Księgarni Wiktora Kulerskiego ulica Wybickiego 9. Telefon 147.

Organizuję

nowe komplety na lekcje tańców jak: twist, Yale-blues, Fox-anglais, tango-habano, black-bottom i t. p.

Wyuczam pod każdą gwarancją za jedną lekcję jeden taniec.

Zgłoszenia i informacje cały dzień w Hotelu Królewskim. Tel. 76.

W. SKRZYPKOWSKI, baletmistrz.

RESTAURACJA A. CZAPLICKI, Chełmińska 26

urządza w niedzielę, dnia 16 bm.

wielkie kostkowanie na marcepany i gęsi

na które WP. wraz z rodziną jaknajprzemiej zaprasza Gospodarz.

Inwalida

wojskowy prosi o jakiegokolwiek zajęcie. Oferty proszę skierować pod nr. 5282 do Gońca Nadwiśl.

Nauczycielka

wychowawczyni, freblanka, ze znajomością języka francuskiego, obeznaną z modniarstwem, szuka posady do dzieci od 4 lat. Oferty do Gwiazdowski, Grudziądz, Mickiewicza 33. (5291)

Młoda panna

poszukuje posady do dzieci jako bona. Zgł. do p. Kunertowej, Lipowa 1. III. p. (5220)

Ucznia

inteligent, z bardzo uczciwej rodziny przyjmie

Hurtownia skór

Zygmunt Balcerowicz, Grudziądz, Mickiewicza nr. 25.

Rutynowana

nauczycielka muzyki ze świadectwami Warszawskiego Konserwatorium udziela lekcji gry fortepianowej na przystępnych warunkach. Forteczna 22, parter. (5202)

Lekcje

dla starszych pań i panów się rozpoczyna. Zgłoszenia przyjmuje A. Różyńska, Szkolna 1, II p. (290.291)

Skradzione

papiery wojskowe na nazwisko Bolesław Szczyński unieważniam. (5228)

Poszukuję

200 zł. pożyczki z 10 proc. na krótki czas. Dać zastaw nową maszynę do szycia wartości 350 zł. Oferty do Admin. „Gońca Nadw.” pod nr. 5283.

Ótomany

w guście warszawskim, także leżanki, materace, wykonuje solidnie i niedrogo. Zakład Tapicersko-dekoracyjny Piasecki, 3 Maja 3/2.

Zgubiono

wykaz osobisty, który unieważniam (5255) Marja Wojtowicz.

Zgubiono

wykaz osobisty, który unieważniam. Marja Wojtowicz.

Zgubioną

książkę wojskową na nazwisko Cyryl Metody Powałowski unieważniam.

Warszawska pracownia

gorsetów

Grudziądz, Ogrodowa 7, parter, w podwórzu II sieni.

Wykonuje

biustonosze, paski, bandaże i gorsety dla ułomnych przeróbki i reperacje. Ceny przystępne.

Śniegowce

reperuje i wykonuje precyz. bardzo szybko Chalabowski, ul. Budkiewicza 14. (4980)

Przyjmuje

bieliznę do prania i prasowania Kwiatowa 23, I p.

Najodpowiedniejszym podarkiem gwiazdkowym jest plisowana spódniczka. Plisowanie Karbowanie Chem. czyszczenie. Z. Tynecka Grudziądz, Toruńska 14

Gabinet

kosmetyczny dla pań i panów, Grudziądz, Sienkiewicza 9. Farbowanie włosów, manicure, masaże, wszelkie zabiegi kosmetyczne. (5020)

Inżynier

FROM
Warszawa
HOZA 35.
Szkola Samochodowa
Mieszkanie bezpłatne. Katalogi informacyjne wysyłamy bezpłatnie.

Udzielam

lekcji na fortepianie i skrzypcach (5095) Jackiewicz, organista, M. Tapno.

Do P. P. Listonoszy!

Noworoczne

Kalendarzyki

dla P. P. Listonoszy w pięknej, kolorowej okładce zawierające kalendarzyk Nową Taryfę Poczтовую

spis świąt narodowych i państwowych, oraz szereg innych pożytecznych i ciekawych informacji na rok 1929 wydamy wkrótce.

Wysyłkę kalendarzyka rozpoczniemy z początkiem grudnia br.

Kalendarzyki te sprzedajemy po cenie kosztów własnych.

Prosimy P. P. Listonoszy we własnym interesie zamówienia na Noworoczny (Kalendarzyki) nadsyłać jaknajrychlej.

Księgarnia Wiktora Kulerskiego (Gazeta Grudziądzka) Grudziądz-Tuszevo (Pomorze).

ZMIANA CEN

na książki teatralne wydawnictwa B. Polonickiego, Warszawa.

- Józefa Baffico. Dwie Rady (kom. 1 akt)
- Tristana Bernarda. Jedyny włamywacz we wsi (kom. 1 akt)
- Bronisław Bakal. Szaleńcy (dramat 1 akt)
- Anatol France. Komedja o człowieku który zaślubił niemowlę
- Adam Staszcyk. Noc w Belwederze (epizod na tle historycznym 1 akt)

Cena każdej sztuczki zł. 1.50.

Księgarnia Wiktora Kulerskiego Grudziądz - Tuszevo.

Ekspozytura Księgarni - Grudziądz, Wybickiego 9.

<h3>Ozlerzawy</h3> <p>Odżarny w dzierżawę kasyno oficerskie i podoficerskie w Lotniczej Szkole w Grudziądzu. Reflektujący z podaniem warunków zechca się zgłosić w Lotniczej Szkole Bombardowania i Strzelania u oficera materialowego.</p> <p>Poszukuję dzierżawy piekarni od zaraz lub później w mieście lub wiejszej wsi kościelnej. Zgłoszenia przyjmuje L. Zieliński, mistrz piekarski, Rywałd p. Grudziądz.</p>	<h3>Różne</h3> <p>odpowiednia, nadająca się do sprzedaży wyrobów mlecznych na targu, może się natychmiast zgłosić Szewska nr. 11, w godzinach od 1-2. (5286)</p> <p>pan który u mnie kupował włos do budzika, zgubił 10 zł., które są do odebrania. B. Jasiński, zegarmistrz, Mickiewicza, 7. (5721)</p> <p>Czeladnik piekarski poszukuje zajęcia od zaraz. Wiadomość ul. Lipowa 1, IV. p. Galkowscy. (5299)</p>
---	--

<h3>Lekcji</h3> <p>francuskiego, angielskiego, niemieckiego i polskiego udziela nauczyciel z wyższym wykształceniem Staszycza 1, part. I. (4465)</p>	<h3>Pisania na maszynach</h3> <p>najnowszych systemów wyuczam szybko i tanio. Przyjmuje się także na kurs wieczorowy. Toruńska 7 III p.</p>	<h3>Skradzione</h3> <p>papiery wojskowe na nazwisko Władysław Szczyński unieważniam. (5229)</p>
--	---	---

Podziękowanie.

Wszystkim, którzy okazali nam tyle dowodów współczucia z powodu straty mojej drogiej żony, naszej kochanej córki, siostry i synowej
ś. p.

Reginy Prelewiczowej

a w szczególności Wielebnemu Duchowieństwu, Krewnym, Przyjaciółom i Znajomym składamy na tej drodze nasze najserdeczniejsze
„Bóg zapłać!”

Mąż, Rodzice i Rodzeństwo.

Grudziądz, dnia 14 grudnia 1928 r.

Pryw. zatwierdzona szkoła zawodowa
Dyr. Bergera, Toruń,
ul. Żeglarska 25
przygot.: kupiec. kursów handlowych, buchalteryjnych 30 systemów maszyn biurowych, stenografji, przygotowanie personelu rolniczego, fabrycznego, gminnego, ubezpieczeniowego itd.

Warszawska pracownia kółder

3-go Maja 3

wykonuje koldry puchowe wełniane i watawowe przerobienie starych, zgrzypłowanie wełny i waty.

Na święta

polecam w wielkim wyborze wyborowe

wina czerwone

Bordeaux począwszy od 4²⁵ za butelkę 4⁼ oraz wszelkie inne gatunki win po cenach przystępnych.

KAWĘ

świeżo paloną 3⁵⁰ funt od . . . 3⁼ zł. towary kolonialne jak i wszelkie inne

po cenach hurtownych w sprzedaży detalicznej

W oddziale towarów żelaznych i sprzętów kuchennych udzielam do świąt 10% rabatu

BRONISŁAW MURAWSKI

Tel. 108. Grudziądz, Wybickiego 26. Tel. 108.

Stanisław Murawski, Łasin.

Osiedliłem się

przy ul. Józefa Wybickiego 5 Telefon 296

Dr. Stanisław Michałek

Lekarz — Specjalista

w chorobach chirurgicznych, kobiecych i położniczych

Ordynator Szpitala Miejskiego.

OTARCIE!!

Niniejszem mam zaszczyt podać do łaskawej wiadomości Szan. Publiczności Grudziądza i okolicy, że dnia 17 b. m. otwieram przy ul.

Pańskiej nr. 8

specj. skład wełny, pończoch i wyrobów dzianych. **Wielki wybór! Ceny fabryczne!**

Prosząc o łaskawe poparcie, kreślę

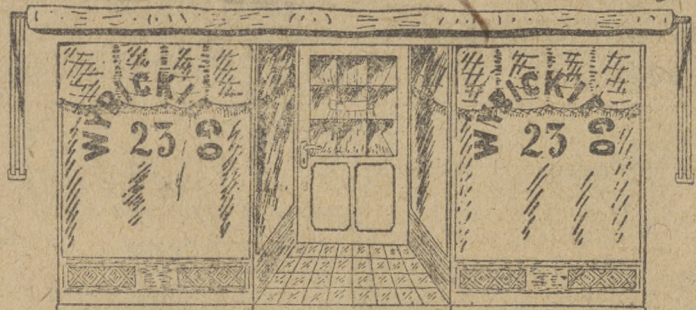
z poważaniem

„Siła Przemysłowa”

Wł.: M. GERSON.

Wielka sprzedaż gwiazdkowa!!!
w firmie:

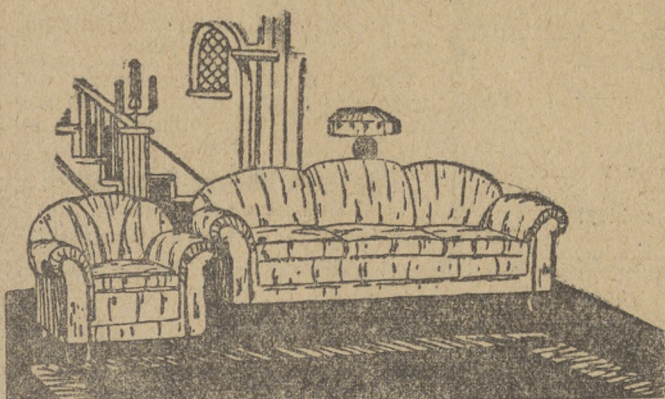
Konfekcja J. Gierchowski Bielizna
Bławy Galanterja

Duży wybór!

Duży wybór!

Wytwórnia wyścielanych mebli i materaców

Jan Stebart

Grudziądz, ul. Józefa Wybickiego 21.

Pierwszorządny kuśnierz paryski

przyjmuje wszelką robotę kuśnierską jak: futra nowe i wszelkie przeróbki po cenach bardzo przystępnych
B. Krotoszyński
Ogrodowa 7.

Najlepszy **ZER** dla ptaszków każdego czasu świeży inajtan poleca
Hugo Degusan
skład towarów kolon. Toruńska 82 (narożnik Braackiej).

Zawiadamiam

że dla wygody Klienteli wprowadziłam dział farbowania włosów przez specjalkę z Warszawy Gabinet Kosmetyczny. Grudziądz, Sienkiewicza 9. (5620)

Lalki

części do lalek reperacje lalek dobrze i tanio
Szykanowski fryzjer
największa grudziądzka klinika lalek.
zał. 1898 Długa 14 obok Danzig. Bank.

Sprzedaj gwiazdkowa!

Wielki wybór damskich kapeluszy i czapek męskich i szkolnych poleca po niskich cenach
Skład kapeluszy
Ogrodowa nr. 7.

POLECAM stale z mego bogato zaopatrzon. składu:

Crêpe Satin, Crêpe Georgette
Crêpe Meteor, Crêpe Banjo
Crêpe de chiné, Tafty, Satin
Lux, Popeliny jedwabne
Velour chiffon

„ „ façoné
Aksamity, Ozdoby do sukien
Koronki tiulowe, tkane oraz haftowane
Posiadam również bogaty asortyment torebek balowych i kwiatów.

! Ceny niskie!

MARJA HAUS

Grudziądz, ul. Starorynkowa 2.

Kanarki
harcenskie, wielki wybór pierwszorzędných śpiewaków. na Gwiazdkę jako stosowny podarunek poleca Jana, Droga Łąkowa 13. II p.

KINO ORZEŁ

Wybickiego 19. -:- Tel. 700

W sobotę, dnia 15 bm. **Jawnogrzesznica** (Lekarz kobiet Dr. Scheffer)
poraz ostatni film p. t.
W niedzielę, dnia 16 bm. **premiera**

Hjeny nocy

Wielki dramat salonowo-sensacyjny p. t.
W rolach głównych **Lucjano Albertini** i **Vivian Gibson**
Akcja tego filmu rozgrywa się na tle olśniewającej wystawy kabaretów i cyrku. Niewidziane dotąd popisy akrobatyczne i sceny cyrkowe.
Początek seansów w niedzielę 3.30, w dni powszednie 6.30, 8.30.

Ostatnie dwa dni! **Sobotę i niedzielę**

o godz. 11-tej w nocy wyświetlanie naukowego filmu p. t.
„Z pamiętników Lekarza”

Tajniki i niebezpieczeństwa życia pleiowego i groźne skutki życia rozpustnego. Wejście dla Pań wyłącznie łoże i balkon, dla Panów part.
Bilety po cenie 1 zł. Kasa czynna od 5 g. p. p.

OBUWIE

to najpraktyczniejszy podarek!

Nadszedł wielki wybór różnych modeli.

Dla uniknięcia tłoku upraszamy o uskutecznienie swych zakupów już teraz

W. Szpanowski Nast. właśc. Fabian Hernes

WYBICKIEGO 6/8.

Filja STARA 7.

Baczność! Baczność!

WIELKA TANIA SPRZEDAŻ GWIAZDKOWA!!!

Polecam w wielkim wyborze po cenach specjalnie z okazji świąt niższych:

Płaszczki damskie, męskie i dziecięce
Swetry, pulowery wełniane
Koszule wierzchnie w ślicznych wzorach
Krawaty i kołnierzyki
Rękawiczki damskie i męskie
Pończochy i skarpetki
Szale wełniane i jedwabne dla dzieci i dorosłych.
Trykotażę, Bieliznę, Galanterję
Firany, Kapy, Obrusy, Serwety
Gobeliny, Story, Chodniki
Wielki wybór w tow. wełnianych i bawełnianych
Jedwabie, Aksamity.

Przyjazd z najdalszej okolicy oplaca się, proszę zatem o zwiedzenie mojego magazynu bez przym. kupna.

Wiktor Szulc, Grudziądz

Toruńska 7. Telefon 385.

W niedzielę, dnia 23-go grudnia 1928 roku skład mój jest otwarty od godziny 1-6 wieczorem.

**Nadzwyczajna tania
sprzedaż gwiazdkowa!**

Polecam na gwiazdkę:

Konfekcje

Obuwie

Galanterję

dla wszystkich w wielkim wyborze.

„RENOMA”

Groblowa.

**Wytwórnia mebli giętych
(wiedeńskich)**

„VOLA”

Grudziądz, Wybickiego nr. 46
Poleca: Wielki wybór mebli giętych od najskromniejszych do najwykwintniejszych.

Przyjmuje wszelkie zamówienia, różne reparacje i odświeżenia mebli giętych, fortepianów i t. p.
Ceny fabryczne.

**Na gwiazdkę
zegarek za zł. 5.89**

wysyłamy na listowne zamówienia za zaliczeniem pocztowym męski kieszonkowy płaski szwajcarski wyregulowany punktualnie, nakręca się co 32 godzin, tylko za zł. 5.89, 2 szt. 11.50, 3 szt. 17.48, w lepszym gat. 7.45, 8.45, z ozdobą Piłsudskiego 8.45 i 10.45, imitacji złota 10.95 i 12.95, 14.95
b. płaski F. Urbana II. 95 i I-szy gat. 13.95 znanej F. A. Moser, z długoletnią gwarancją złoty 18.80 i 21.85 I-szy gat. z imitacji złota zł. 27.95, damski lub męski na rękę najnowszy i elegancki 10.95, 12 i 15 zł. z świecącym cyfryblatem i wskazówkami 18.85 i 21.85 na rękę z imitacji złota 13.95, i 17.95, budziki stołowe 10.65, 12.65 firma F. Junghans 14.65 I-szy gat. 16.95.

Zamówienia kierować

**SKŁAD ZEGARNICZOWSKI
POLSKA KONKURENCJA
NOWY ŚWIAT nr. 12 g.**

Tylko w naszej firmie posiadamy najlepsze zegarki dowodem tego są liczne podziękowania będące w naszym posiadaniu. Naprzykład:

Do Wielmożnego Pana M. Poznańskiego
Upraszamy o powtórne przysłanie nam 10 sztuk zegarków takich samych i na tych samych warunkach, co ostatnia przesyłka.

Z poważaniem
Inż. WYSOCKI, Miyn Walcowy Lisów.

Bławaty

Konfekcję

Trykotażę

na gwiazdkę najtaniej kupisz
w firmie

„Textil Krajowy”

Rynek nr. 17.

**Galanterję
torebki damskie
portmonetki
teki skórzane**

w największym wyborze po
najniższych cenach poleca

„MUZAPOL”

Stara Rynkowa 2.

Tania sprzedaż gwiazdkowa!

Polecam po cenach reklamowych

Płaszczki damskie

w pierwszorzędnym wykonaniu,

Suknie damskie

Bławaty.

N. Górkiewicz

Szkolna nr. 9.

Zabawki

wszelkiego rodzaju
w najpiękniejszym wyborze

oraz

**torebki, laski,
parasole etc.**

Najniższe ceny tylko w firmie

Pellowska i Syn

ul. 3 Maja 41 narożnik.

Celem uniknięcia nadmiernego tłoku przy zakupach przedświątecznych, proszę Szan. Klientę o wcześniejsze zaopatrzenie się.

**Materace, kanapy
fotele, leżanki**

w wielkim wyborze poleca:

**Fabr materacy i mebli wyściełanych
GRUDZIĄDZ, ul. Solna 3. Telefon 84.**

**PIĘGI, PLAMY, WYRZUTY,
USUWA KREM**

BENEGNINA

znany i wypróbowany środek do odświeżania i wydelikacenia cery.
BENEGNINA mydło przeluszczane, jako konieczny dodatek do kremu tejże nazwy usuwa pięgi i plamy na twarzy i ciele.

Cena kremu 2 zł. — mydła 1.50 zł.

Magister Jan Stencel, aptekarz

główny skład i wytwórnia

Apteka pod Łabędziem, Grudziądz, Rynek 20.

Najsukuteczniejsze
są ogłoszenia

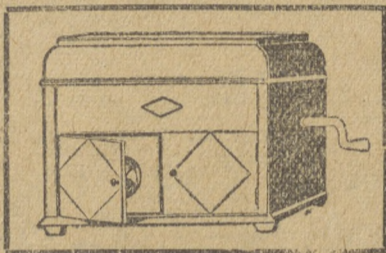
w „GOŃCU NADWISLAŃSKIM”.

„Goniec” czytany
jest wszędzie!

Zobacz moją wystawę
a wstąpisz i kupisz

LEON BANK
3 MAJA 38

Bez muzyki niema wesołości!

Na GWIAZDKĘ sprzedaje

po cenach znacznie niższych:

Gramofony, patefony, płyty w największym wyborze,
skrzypce, mandoliny, gitary

Dział galanterji:

Torebki damskie, teki skórkowe, parasole damskie i męskie
po cenach najniższych.

„MUZAPOL“

Stara Rynkowa 2

GRUDZIĄDZ

Stara Rynkowa 2

Z okazji nadchodzącej
GWIAZDKI

polecam na dogodnych warunkach i po niższych cenach:

Motocykle

Marki „Ariel“, znane z wyścigów Grudziądzkich, zdobyły i nagrodę Grand Prix i I. w swojej klasie.

Rowery

znane dobrych fabryk, także polskie fabrykaty od 230.— zł.

Maszyny do szycia

Marki Argus, Grütznera i inne znane od 250.— zł.

Centryfugi

oryg. szwedzkie z 15-letnią gwarancją, maszyny mleczarskie, masielnice „Cera i Wielkopolska“ polskiego fabrykatu.

Opony i węże

Marki PEPEGE i inne.

Części zapasowe do rowerów, do maszyn do szycia, do centryfug w wielkim wyborze na składzie. Specjalny warsztat reperacyjny. Autogeniczne spajanie

JÓZEF CERAFIGKI

Grudziądz, Chełmińska 1 — Skład maszyn

PONCZOCHY

w wielkim wyborze po cenach najniższych jak:

Bemberg jedwab do prania od	7,95
Fil-de-cose	2,65, 3,90, 4,50 5,00
Podwójny Fil-de-cose	5,20 6,00
Ponczochoy florowe	0,80 3,50
Wełna z jedwabiem, bardzo trwałe	4,80
Czysto wełniane bez szwa, do noszenia pod cienkie ponczochoy	3,30
Ponczochoy dziejące wełniane, meceryzowane, bawełniane od	0,80
Skarpety męskie	0,60 7,50

Stanisław Trocha

właśc.: Gizela Prakseda Trochówna.
Toruńska 12.

Ogłaszajcie
w „Gońcu Nadwiślańskim“.

Najtańsze źródło!

Prosimy przekonać się!

Wielki wybór materiałów na ubrania

męskie, damskie i dziecięce; na płaszcze, palt, burki, kurtki, spodnie, sportowe ubrania i t. d. Dodatki krawieckie w pełnym komplecie. Kamgarnowe krepy na smokingi i fraki. Resztki fabryczne — olbrzymi wybór. Materiały od najtańszych do najdroższych. Jedwabie, crepe de chine, georgette, satin, marocain i t. d. Aksamity veLOUR rozmaite po cenach bezkonkurencyjnych.

Solidnym na życzenie na raty.

„MARTA“ - Grudziądz

Lipowa 33, 1-sze piętro, wejście od ulicy Kilińskiego.
Właścicielka MARTA LIPOWSKA.

UWAGA! Ceny bez porównania znacznie niższe, niż w sklepach i magazynach, gdyż — sprzedaż w prywatnym mieszkaniu. —

Grudziądz, ul. Józefa Wybickiego 7.
(dom własny) 2426

Załatwia zlecenia bankowe i kredytowe
Lokata wkładów oszczędności
Zakup i sprzedaż walut zagr.
Udziały pożyczek pod zastaw.

PROWINCJA!

Wyjazd do Warszawy zbyteczny!
Załatwiamy wszelk. zlecenia w sądach, urzędach państw. i komunalnych, instytucjach finansowych i wszystkich innych. Interwencje, zastępstwa, porady, informacje we wszelkich sprawach. Wywiady, kacje weksli i należności. Wywiady.
BIURO „POMOC PRAWNO-HANDLOWA“
Warszawa, Nowy-wiat 28.
Prosimy załączać znaczki pocztowe na odpowiedź.
Korespondenci w całej Polsce poszukują.

Rok zał. 1901.	BACZNOŚĆ.	Rok zał. 1901.
Fotografie paszportowe na poczekaniu. Portrety jakoteż powiększenia z małych i starych fotografii wykonuje		
Zakład fotografii artyst. JANA DESONHA GRUDZIĄDZ, Wybickiego nr. 9.		
Rok zał. 1901.	Wykon. się także amatorsko prace fotogr.	Rok zał. 1901.

Maszyny do szycia

„SINGER'a“
na 14 rat miesięcznych. Kurs haftu i szycia bezpłatnie.
Singer, Grudziądz.

W. Czarnecka

Pracownia karbow., plisowanie, czyszczenie chemiczne, prasow. sztywnej bieleziny. Grudziądz, ul. Szewska 4, (3030)

Pijcie najznakomitsze
wódki i likiery

łańcuckie
Alfreda hr. Potockiego
Ceny sprzedaży niskie
O ile nie piłeś — spróbuj
Kryształ łańcucki
Morełówkę i Mandaryn.

Niebywała okazja!

Na zlecenie za bezcen do sprzedania
Damski pierścionek, ładny, 12 brylantów i szafir, najładniejszy wyrób, tylko . . . . . 550 zł.
Papiernośnica srebrna, nowa, gładka i masywna . . . . . 45 zł.
Damski pierścionek z brylantem i perłą prawdziwą japoń., najładniejszy wyrób . . . . . 165 zł.
Damski zegarek złoty ze złotą bransoletką jak nowy f-my Tawanas Watsch . . . . . 130 zł.
B. PAPIER, Grudziądz
Mickiewicza 21, I p. naprz. poczty.

Prace blacharskie i instalacyjne

każdego rodzaju wykonuje solidnie i po niskich cenach
H. GRABOWSKI
Warsztat budowlano-blacharski i instalacyjny
Grudziądz, Spichrzowa 6. Telefon nr. 449
Specjalność zakładanie przewodów telefonicznych i alarmowych.

FUTRA

najtaniej kupuje się w znanej firmie
N. BLAUSTEIN
Dworcowa 14. Bydgoszcz Telefon 1098

Wielki wybór palt, blamów na spody, skórek na kołnierze i obszycia
Pracownia Kuśnierska na miejscu
Dogodne warunki zapłaty.

Tylko dobre toruje sobie drogę.

JAN SADOWSKI

GRUDZIĄDZ, ul. Pańska nr. 10.

Magazyn blawatów, konfekcji i bielizny.

Sprzedaż gwiazdkowa w moim magazynie daje korzyść moim stałym odbiorcom, zjedna sobie nowych klientów i utrwali kontakt z szerszym ogółem społeczeństwa. Wszystkie działy magazynu na parterze i piętrze są zaopatrzone w wielki wybór

Ceny jaknajniższe — lecz stale.

Na konfekcję damską, męską i dziecięcą udzielam rabat. Prezent gwiazdkowy, kupiony w mojej firmie, sprawi najwięcej uciechy, więc zapraszamy po zakupy gwiazdek.

Najkorzystniejsze źródło zakupu — godne polecenia.

Tylko dobre toruje sobie drogę.

Śledzie
tłuste Crownbrand
Matties sztuka
14 gr.

Bronisław Murawski
Tel. 108 Wybickiego 25

Stanisław Murawski, Kasin
Tel. 108

Olej
jadalny ciemny i jasny
litr 220.

Pomarańcze włoskie, słodkie 200ki i 300ki
Cytryny Primofiori 300ki i 360ki wagi ca. 42 kg.
polecam po cenach konkurencyjnych.

Również oferuję:
Świeże śledzie w 1/4 cetr. skrzyniach z regularnie nadchodzących wagonów
Biklingi skrzynie po 24, 28 i 32 sztuk
Szprotki w skrzyniach 14 funtowych netto wagi

FR. ZIOŁKOWSKI
Filja Grudziądz: Spichrzowa 10 — Telefon 921.
Import owoców południowych — Wędzarnia Ryb.

***** Na gwiazdkę *****
polecam po cenach konkurencyjnych

Zabawki w wielkim wyborze
skrzypce, mandoliny, gitary, trąbki, harmonje, gramofony oraz wszelkie przybory w wielkim wyborze.

Jan Filarski
Toruńska 4. Grudziądz, Toruńska 4.

Artykuły męskie

J. Żmijewski
Toruńska 6. Telefon 928. Rok założenia 1908.

Rzadka okazja!!!

Z powodu zamówienia za gotówkę większych transportów białych materiałów celem urzędzenia po Nowym Roku poraz pierwszy tradycyjnego

Białego Tygodnia

wyprzedaje się na **GWIAZDKĘ**

różne jedwabie po cenach zakupu j. n. p.
Crêpe de Chine modn. Kol. m. 11.35
Japony " " " 7.20
Eolieny " " " 4.90

„Tanie Źródło“
Grudziądz — Toruńska 20.
Konfekcja!
Blawaty!
Towary krótkiel

Kalosze, Śniegowce
artykuły sportowe
najtaniej
w Magazynie „Sport”
Sienkiewicza 8.

Gorące przekąski
z maszyny cały dzień!
Obfity i smaczny bufet zimny.
Obiady i kolacje
z kuchni Warszawskiej
w Barze Hotelu „Pod Trzema Królami”
GRUDZIĄDZ
Mickiewicza 26/27 — Telefon 252.

Najtrwalsze, najsolidniejsze i najtańsze
obuwie

damskie, męskie i dziecięce
w wielkim wyborze
poleca
Franciszek Gończ
Toruńska nr. 7.

Marchlewski & Zawacki
Pomorska Hurtownia Win
Telefon 104 Wybickiego 29 zał. r. 1879
(Własny skład walcowniczy)
poleca

na Gwiazdkę:
doskonały r. 1923 St. Emillion-Lalande zł. 5.50
za oryginalną butelkę
(dobre odleżałe Bordeaux już od zł. 4.50 począwszy)
wyborny biały, słodki Bordeaux „Bastide Monopole
vin de Graves“ za oryg. but. zł. 5.50
najwyższy gatunek wina słodkiego deserowego
litrowy gąsiorek zł. 5.50
oryginalny łagodny „Riesling“ 1/4 butelka zł. 7.00
wino musujące „Georges Geiling“ polskiej produkcji
nie ustępuje franc. szampanom, origin. but. zł. 21.50
przy 12 butelk. zł. 19.80

Pozatem 60 gatunków win
francuskich białych i czerwonych
węgierskich wytrawnych i słodkich Tokajów
włoskich Cinzaño i Florio
białych mozelskich i reńskich.

== Dla PP. Kupców specjalny rabat! ==

Katol. zakład pogrzebowy
Grudziądz, Pl. 23 Stycznia 7.
Wielki wybór trumien.
Karawan i dekoracja
bezpłatne.
Ceny przystępne.

Lekcji tańców
udziela baletmistrz
Teatru Miejskiego
A. Łuziński Wszystkie
kiosalonowe najmod-
niejsze tańce. Infor-
macje: Lipowa 31
III p., codziennie od
5-9 w. (4676)

Podarki na gwiazdkę
jak: torebki damskie, manicury, nesesery, portfele,
portmonetki, walizki skórzane i inne, parasole,
łaski, perfumy, wody kolońskie, kartonarze z kom-
pletami perfum i wód kolońskich i bardzo wiele in-
nych artykuł. poleca w nadzwyczaj wielkim wyborze

„KOSMOS“
skład galanterji i perfumacji
GRUDZIĄDZ, RYNEK 18 19.
Polecam także mój nowo otworzony dział zabawek
po cenach bardzo niskich.

Nici Ackermana 200 yard po 33 gr.
Pantofle ranne zimowe 3,30 zł.

REKLAMOWA SPRZEDAŻ GWIAZDKOWA!

Pragnąc ułatwić i udostępnić Szan. Klienteli kupno prakt. podarków świąt. polecam w wielkim wyborze po cenach reklam.

Płaszczki damskie

- Rypsove . . . . . od 55,00 zł.
- Rypsz z futerkiem . . . od 78,00 „
- Pluszowe jedwabne . . . od 90,00 „

Płaszczki dziecięce

- Flauszowe . . . . . od 25,00 „
- Barankowe . . . . . od 31,00 „

Suknie damskie

- Popelinowe . . . . . od 15,00 zł.
- Rypsove . . . . . od 19,75 „
- Jedwabne . . . . . od 36,00 „

Palta męskie

- Flauszowe i ulstrowe od 29,00 „
- Welurowe i eskimo . . . od 70,00 „

Garnitury męskie

- Bostonowe . . . . . od 31,00 zł.
- Kamgarnowe . . . . . od 69,00 „

Kurtki męskie

- na wacie . . . . . od 26,00 „
- na futrze . . . . . od 60,00 „

Fartuchy damskie i dziecięce w wielkim wyborze.

Swetry damskie, męskie i dziecięce
Trykotaż „ „ „
Pończochy „ „ „
Rękawiczki „ „ „
Bielizna damska, męska i dziecięca

Firany, Koldry, Koce i Kapy
cerata i chodniki
materiały damskie i męskie

S. ROTSZULD, GRUDZIĄDZ, Rynek 6. Telefon 506.

Obuwie damskie, męskie i dziecięce
po cenach ściśle fabrycznych

Zwracam uwagę na moje okna wystawowe.

Dobra palona kawa 1/2 kg. . . . . zł. 3.60

Smalec najlepszy 1/2 kg. . . . . zł. 1.80

Olej jadalny jasny i ciemny

== i wszelkie inne towary spożywcze ==
po cenach najtańszych polecają

Marchlewski & Zawacki

Telefon 104 Grudziądz rok zał. 1879

Wielka wystawa gwiazdkowa

Toruńskie pierniki — orzechy
marcepany — czekolady.

Pierwsze źródło
zakupu.

Największy skład
w Polsce.

CZĘŚCI ZAMIENNE

FORD I CHEVROLET

WSZYSTKO STAŁE NA SKŁADZIE

Michelin OPONY oraz wszelkie
inne marki

MASYWY do ciężarowych aut

Wszelk. AKCESORJA i DODATKI w dużym wyborze
ARTYKUZY dla budowy karoseryj i wulkanizacji.

**WSZYSTKO DO
AUTA!**

Dział Gumowy
OPONY ROWEROWE — ŚNIEGOWCE
TECHNIKA GUMOWA. — BIAŁA KREPA
PŁYTY KALOSZOWE. — KLEJ.

Tanie ceny! Szybka obsługa!

POSZUKUJEMY ODSPRZEDAWCÓW.

Jeneral. Reprezentacja

M. Rosental i Ch. Tenenblum

Berson, Łódź

Jen. Rep. **Berson**

Narutowicza 16.

Narutowicza 15.
Telefon 28—30.

Transmisje

do największych rozmiarów oraz

Dźwignie

elektryczne „Bomag“
dostarczają najtaniej

Hodam i Ressler

Fabryka maszyn — rok założ. 1885

Gdańsk — Grudziądz.

Przyjmuje

śniegowce i kalosze
do naprawy (5052)

Warsztat wulkanizacyjny
A. Hofman, ul. Grobłowa nr. 47.

Baczność!
Fotografie
paszportowe

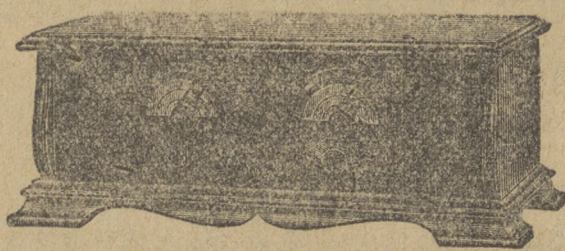
w pół godziny

Zakład Fotograficzny

3-go Maja nr. 10.

Największą
przyjemnością gwiazdkową jest
Radjo-odbiornik

NEUTROVOX

Wylączna sprzedaż

W. KUCHARSKI

Tel. 209. Grudziądz, Stara 17/19. Tel. 209.

Dogodne warunki.

Dogodne warunki.

GARBARNIA

JAN KRÓLIKOWSKI

Grudziądz - Prowiantowa (dawniej Lipowa 68)

Jest znana z solidnego i dobrego wykonywania
swych wyrobów. Obecnie znacznie powiększona i
ulepszona, przyjmuje do garbowania pod gwarancją
i sprzedaje wszelkie skóry w zakresie garbarstwa wcho-
dzące. Lipska wyprawa futer, oraz farbowanie. Ce-
ny najtańsze. Zakup skór surowych.

Moritz Maschke

Grudziądz 2 Pańska 2

Strój choinkowy

papier list. albumy

kałamarze piórawiec.

Salon fryzjerski

dla pań i panów.

Gdzie Pani daje
sobie tak ładnie główkę
tryzo?

Tylko u Neumanna
3-go Maja 36.

Tam na życzenie
sam włoś; składki po-
siadający 30-letnią
znajomość fachową
włosy strzyżę i jestem
zawsze zadowolony

Proszę niech i Pani
raz spróbuje.

Strzyżenie maszy-
ną elektryczną, prędko
i przyjemnie.

Salon fryzjerski Neumann.

„ODZIEŻ“

GRUDZIĄDZ

Toruńska 3 Na raty

poleca na bardzo dogodnych warunkach

płaszczki damskie

płaszczki męskie i futra

płaszczki dziecięce

i ubrania

w wielkim wyborze.

Goniec Nadwiślański wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt i kosztuje przy odbiorze w administracji 2,50 zł. miesięcznie, 7,50 zł. kwartalnie; przez pocztę lub u listonosza miesięcznie 2,86 zł., kwartalnie 8,58 zł., w opasce w Polsce 4,00 zł. miesięcznie, 9,48 zł. kwart.; zagranicą równowartość 4,75 zł. mies., 14,25 zł. kwartalnie. Ogłoszenia kosztują 12 groszy od wiersza milimetrowego jednołamowego na stronie ogłoszeniowej, wśród tekstu 50 groszy, przed tekstem 1,00 zł. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 15 groszy, każde dalsze 10 groszy. Dla poszukujących pracy 50% zniżki. Przy częstym powtarzaniu ogłoszenia odpowiedni rabat. — Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Omyłki w ogłoszeniu nie upoważniają do żądania zwrotu gotówki, ani też nie obowiązują Administrację do bezpłatnego powtórzenia anonsu, jeżeli temsamem treść ogłoszenia nie jest zasadniczo zmieniona. — Redaktor nac. Jan Zagierski. Redaktor odpowiedzialny L. Doliński w Grudziądz. Redaktor przyjmuje od godz. 11—1. Rękopisów nie zastrzeżonych redakcja nie zwraca. Nakł. własnym. Drukiem Zakład. Graficzn. W. Kulerskiego w Grudziądz.

Goniec Nadwiślański Ilustrowany

Bezpłatny dodatek tygodniowy *Gonia Nadwiślańskiego*

NR. 50.

GRUDZIĄDZ, 16-go GRUDNIA 1928 R.

ROK II.

POLOWANIE NA NIEDŹWIEDZIA W KARPATACH.

Nasza rycina, według rysunku naszego znakomitego zmarłego już malarza Juliusza Kossaka, przedstawia moment gdy w niedostępnym ostępie leśnym ogary dopadły „misia”. Wprawdzie niedźwiedź posiada siłę większą aniżeli psy — jednakże zdaje się, że miś ulegnie liczebnej przewadze psów. Cóż dopiero mówić, gdy myśliwi nadbiegną. Wtedy zupełnie pewnie czeka niedźwiedzia niechybna śmierć. Dziś niedźwiedź został w Polsce wytrzebiony, tak, że bardzo rzadko można się na niego natknąć i to chyba jeszcze tylko w Karpatach.

W O S T Ę P A C H L E S N Y C H.

Spał śnieg i białą powłoką pokrył pola i lasy. W ostępach leśnych zwierzyna po śniegu sunąc znaczy swe ślady, po których myśliwi krocza w pogoni. Śnieg to przyjaciel myśliwych, ułatwia on wytopienie zwierzyny, która spłoszona dalekiem ujadaniem stary psów, zaszywa się w gąszcz, by uniknąć śmierci.

BAJKI Z TYSIĄCĄ I JEDNEJ NOCY.

Niewyczerpany skarb fantazji, jakie przedstawiają bajki tysiąca i jednej nocy, których opowiadaniem według legendy Szecherazada wyleczyła niegdyś z obłąkania swego per-

kiem zaś bogactwo strojów wschodnich, zarówno w wyborze najrozmaitszych wschodnich materji, jak brokaty, jedwabie, muśliny, i t. p., jak i w niczem nie krępowanym do-

badź po całym świecie z amatorsztwem skupywanych — teraz w biednych obecnych czasach, na taką teatralizację czarownego świata tysiąca i jednej nocy pozwolić sobie może

mieniony w bociana, sprytny rabuś Alibaba, śmiały żeglarz Zynbad, wydobywający się z pieczary, pełnej węzów, przy pomocy bajecznego ptaka Rocha, Aladyn z swoją cudo-

skiego króla i władce, dostarczał już niejednokrotnie motywów i malarzom i twórcom pantomin. Nic dziwnego. Jeżeli bowiem sama fantastyczna treść tych opowiadań umożliwia wprowadzenie rozmaitych efektow-

borze barw od najpełniejszych, najsoczystszych, od złota, czerwieni i błękitu, aż do nastrojowo wyblakłych, stare gobeliny przypominających. Niegdyś, w tak odległych już przedwojennych czasach, i u nas na-

chłyba międzynarodowy świat milionerów. I oto w wytwornym, takie właśnie towarzystwo gromadzącem kąpielisku morskiem w sławnym Lidzie pod Wenecją pojętny uczeń słynnego niemieckiego reżysera Maxa Reinharda. Molinari. wskrzesił ten

wną lampą, budujący w okamgnieniu diamentowe pałace, Harun al Raszyd, przechadzający się nocą w przebraniu po ulicach Bagdadu i karzący niełitościwie niegodziwców i złoczyńców, gadatliwy golibroda; chytry garbusek, cudowne odaliski,

nych sytuacji, to jeszcze cenniejsze jest ich tło: oryginalna wschodnia architektura o stylu, od naszych budowli tak bardzo odbiegającym, a dopuszczającym do tego rozmaite samodzielne pomysły, przedewszyst-

przykład w Krakowie, odbywały się takie teatralne pantominy, w których brała przeważnie udział nasza arystokracja, rozporządzająca odpowiednimi zabytkami przeszłości, bądź na Turkach i Tatarach zdobytych,

świat bałek wschodnich. Wskrzeszone do nowego życia stają przed nami dobrze nam znane z czasów dzieciństwa postaci: groźny sułtan, zacięty wróg rodu niewieściego i zmyślna Szecherazada, kalif, prze-

złościwe dziny, straszliwe duchy, zaklęte pieczęcią króla Salomona, — cały ten barwny, dyszący namiętnościami świat z tysiącznych nocy (po arabsku: alf laila walaila). Dajemy z tej pantominy kilka zdjęć.

Raut w poselstwie rumuńskim w Warszawie z okazji dziesięcio-lecia zjednoczenia ziem rumuńskich.

Siedzą: Marsz. Piłsudski, min. Zaleski, ks. Lubomirski, kard. Kakowski; stoją: min. pełnomocny Rumunii Davila, dnia 4. grudnia 1928 r.

Hrabia zapisał duszę diabłu.

Niedawno zmarł w Madrycie milioner, hrabia don Jose Huttanson. Był on wielkim dziwakiem. Od kilkudziesięciu lat nie stykał się z nikim, a jedynym towarzyszem milionera był jego sługa i lekarz zarazem. Złoto, jakie Huttanson posiadał, zamknięte było w kufkach.

Pewnego dnia milioner powynosił skarby na taras pałacu i stamtąd powyrzucił je do przepływającej obok rzeki. Nie chciał, by dostały się rodzinie.

W kilka dni potem Huttanson zmarł. Po otwarciu testamentu władze ku największemu zdumieniu przeczytały co następuje:

„Swoją duszę, z którą nie wiedziałem za życia co robić, ofiaruję diabłu. Niech z nią robi, co mu się podoba. A ponieważ za zaopiekowanie się nią duszą nie chcę być diabłu niew-

dzięcym, przeto ofiaruję mu swoją willę. Niech na fasadzie jej da napis: „Darowano diabłu“. Swemu staremu druhowi polecam, by doglądał willi, aż się budowa rozpadnie“.

Wreszcie pisze: „Aby także przeciwna strona nie była stratna i nie myślała, że jestem człowiekiem zatraconym, ofiarowuję swoje majątki biskupowi sevillskiemu“.

W pierwszej części testamentu władza hiszpańska skorzystać nie mogła, gdyż Huttanson nie dał: jak mówi raport policyjny „dokładnego adresu diabła“.

Natomiast zapis na imię biskupa sevillskiego zrealizowano, oddając mu olbrzymie połacie ziemi na własność.

O żonie, z którą od trzydziestu lat nie żył, również nie zapomniał, zapisał jej bowiem „słowa wdzięczności i miłości“.

Z CYKLU TRADYCYJ KOŚCIELNYCH. ADWENT W POSCE.

Dnia 2 grudnia rozpoczął się w tym roku okres adwentowy, irwający wedle odwiecznego obrządku cztery niedziele. Pochodzenie tego okresu adwentowego Kościół tłumaczy nam w sposób następujący:

Dzieje biblijne znają okres, w którym świat cały był pod wrażeniem tęsknego oczekiwania. Ludzkość pogrążona była w błędach pogaństwa, zepsucie szerzyło się w wyższych warstwach, a upadające niewolnictwo ciążyło na rzeszach pracujących. Prawda, dobro i piękno przestały być ideałem, bo wśród ludzi zanikła wiara w życie przyszłe. Nikt też nie dążył do udoskonalenia duszy, natomiast używanie życia i rozpusty były najwyższym prawem.

Rzecz jasna, że taki stan nie mógł zadowolić ducha ludzkości i dlatego — może nawet bezwiednie — ludzie tęsknili za objawieniem Prawdy, wyczekiwali przyjścia na świat Zbawiciela. Ten właśnie okres oczekiwania przypomina nam Kościół przez obchodzenie Adwentu.

Samo zaś słowo „adwent“ pochodzi od łacińskiego „adventus“, co znaczy przyjście. Dorozumieć się trzeba, że przyjście Zbawiciela.

Lud polski do wszystkich uroczystości kościelnych specjalną przykładając wagę, także i w okresie Adwentu ma swoje pewne tradycje.

Przedewszystkiem od niepamiętnych czasów przez cały adwent przed świtem bywa w Polsce odprawiana msza św. na uczenie Najśw. Marji Panny, zwana „roratami“ od początkowych słów mszy: „rorate coeli desuper“ (spuście rosę niebios). Podczas tej mszy pali się na ołtarzu siedem świec, z których siódma wyższa jest nad inne. Jest ona symbolem Najśw. Marji Panny, która z powodu macierzyństwa Bożego wyniesioną została ponad wszystkich ludzi i aniołów.

W książce p. t.: „Ozdoba Kościoła katolickiego“ (napisanej w r. 1739) czytamy, że zwyczaj palenia świec podczas rorat był wprowadzony po kościołach polskich już za czasów Bolesława Wstydliwego.

Król ten będąc obecnym w kościele, przychodził do ołtarza i stawiając świecę na najwyższym miejscu (lichtarzu), mówił: „Gotów jestem na sąd Boski“. Drugą świecę z kolei w imieniu duchowieństwa stawiał biskup, mówiąc: „Sum paratus ad Adventum Domini“. Trzecią świecę stawiał senator, czwartą — ziemianin, czyli szlachcic, piątą — rycerz, szóstą — mieszczanin, siódmą wreszcie — rolnik.

Wyznanie gotowości do sądu ostatecznego czynione jest z tego jakby powodu, że z Narodzeniem Chrystusa łączy się w adwencie zapowiedź Jego drugiego przyjścia przy końcu świata na sąd ostateczny.

Począwszy od wieków średnich w Krakowie podczas adwentu kapela umieszczona na wieży marjackiej wygrywała na instrumentach dętych hejnały od północy, aż do świtu. Z tych dawnych melodj hejnałowych, dwie tylko dochowały się do naszych czasów w pieśniach ludowych śpiewanych w czasie adwentu.

Melodja pierwszej z nich utrzymana jest w pierwszej tonacji gregoriańskiej, a zaczyna się od słów: „Hejnał wszyscy zaśpiewajmy, cześć i chwałę Bogu dajmy“. Melodję drugą lud śpiewa rzewnie i tęsknie w całym kraju naszym, a zaczyna się ona od słów: „Boże wieczny, Boże żywy, odkupicielu prawdziwy“.

W niektórych stronach Polski przez cały adwent rano i wieczorem chłopcy grają przed chatami

na tak zw. „ligawkach“ (są to jedne z najstarszych w Polsce instrumentów muzycznych, wykonanych z drzewa), wydobywając z nich tony proste, choć rzewne. Zwyczaj ten ma na celu przypomnieć sąd ostateczny, do którego pobudkę zagra kiedyś światu na trąbie Michał Archanioł, a który to sąd, jak sobie to lud nasz tłumaczy, ma się odbyć również w adwencie.

Naogół lud nasz w okresie adwentowym zachowuje pewną

wstrzemięźliwość, wstrzymuje się w pewne dni od potraw mięsnych, unika głośnych zabaw i muzyki, nierzadko też przystępuje się do mszy świętej.

We wszystkie niedziele adwentowe kapłan odprawia mszę św. w ornacie koloru fioletowego, który oznacza pokutę, zaś we mszy opuszcza hymn radosny: „Gloria in excelsis“. Z pierwszą niedzielą adwentu rozpoczyna się rok kościelny.

Odnalezienie dzieła Szekspira.

Artystyczny Londyn zainteresowany jest w tej chwili niesłychanie „nowym dziełem Szekspira“.

Oto jego historia. W 1634 r. dramat „The Two Noble Kinsmen“ ukazał się po raz pierwszy w formie książkowej. Jako autorzy wymienieni byli: „M. John Fletcher i M. William Shakespeare“. Treść? Udramatyzowana historia Palamona i Arcity, stanowiąca część serji, znanej pod nazwą „Canterbury Tales“ Chancera.

Dramat ten grany był dotąd raz tylko p. t. „The Rivals“ w teatrze Bettertona w Londynie, akurat 284 lata temu. Obecnie londyński teatr „Old Vic Theatre“, który się wyspecjalizował w wystawianiu sztuk dramatycznych z epoki elżbietańskiej, a w szczególności sztuk szekspirowskich, zdecydował się przedstawić sztukę „Dwaj szlachetni krewni“ publiczności londyńskiej...

Zdania są podzielone. Znawcy jednak godzą się, że dramat nosi cechy wielkiego poety. Obok scen słabszych znajdujących się nieraz w sztukach bezwzględnie szekspirowskich, „The Two Noble Kinsmen“ zawierają ustępy niepospolitej piękności, w których odczuwa się wyraźnie geniusz Szekspira.

men“ zawierają ustępy niepospolitej piękności, w których odczuwa się wyraźnie geniusz Szekspira.

Alfons Dziarnowski.

Adwent — Roraty.

słychać ludu błaganie o Chrystusowe królowanie, w wnętrzu każdej chaty.

Nadszedł czas tęsknoty, czas oczekiwań Boskiego zrodzenia, wśród westchnienia, w ciszy dziecięcej prostoty...

Mroki złe się szerzą...
tonie w nich ludzkie plemie —
Lecz wierzmy!
Że skry dobra ponad ziemię
blysną — i serca przemierzają...
że wszędzie słońce Boże,
czy się rozwesela,
szatańskie dzieła — spopiela...
i zapłoną Pańskie zorze!

W stajence
zrodzi się Pan świata,
który narody zbrata,
co trwają w męce
wyczekiwania!...

W każdym razie teatr londyński wprowadza do swego repertuaru dzieła, co może mieć w jego historii epokowe znaczenie.

Związek zawodowych Tłumaczy w Polsce.

Na skutek zatwierdzenia przez władze statutu Związku Zawodowego Tłumaczy w Polsce odbyło się dnia 4 bm. w lokalu Tow. Literatów i Dziennikarzy Polskich w Warszawie, Bracka 5, zebranie organizacyjne, na którym wybrany został komitet, złożony z następujących osób: Franciszek Baturewicz, Wanda Borudzka, dr. Józef Brodzki, Róża Czekańska-Heymannowa, Janusz Horlano, Stella Olgierd i Jerzy N. Taylor. Zebrani stojąc na stanowisku konieczności istnienia nowopowstałego związku, polecieli wybranemu komitetowi prace przygotowane do zgromadzenia walnego.

Nie popieraj polskim groszem obcych

2 Samochodem z Kapsztadu do Sztokholmu.

Przeprawialiśmy się przez rzeki bardzo często zapomocą pontonów, skonstruowanych z czoleń tubylewów, tj. z wydrążonych pni drzewnych. Pomosty tych pontonów budowano z bambusów, powiązanych bardzo prymitywnie „chingwełami“, czyli lykami z kory pewnego rodzaju drzew afrykańskich. Były to przeprawy ogromnie niebezpieczne, gdyż więcej niż wątpliwej trwałości pontony afrykańskie lada chwila groziły rozbiciem i porwaniem ich przez wartki prąd weszbranej ulewy rzeki.

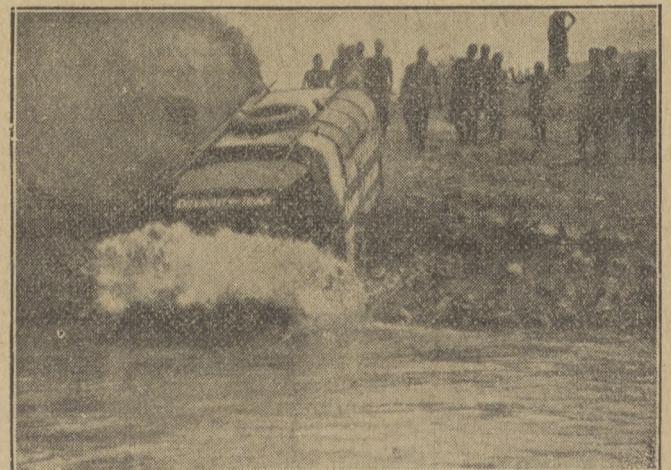
Niebezpieczna przeprawa przez rzekę Ruvu.

Najniebezpieczniejszą była przeprawa przez rzekę Ruvu w Póln. Tanganice na równinie Bahora. Wskutek ulewnych deszczów, trwających dłuższy czas, rzeka ta rozlała szeroko. Tak olbrzymiego wylewu ludność tubyleza nie widziała od lat przeszło 20. Wszystkie mosty zostały zniszczone. Cała równina Bahora przedstawiała istne morze, usiane drobnymi wysepkami.

Zwykle automobiliści zadawali sobie w takich wypadkach pięknym widokiem zalanej równiny. Ładowali swoje samochody na statek i jeziorem Tanganika dostawali się wygodnie do Kigoma, a następnie pociągiem do Doda. Lecz ekspedycja Chevrelotowa postanowiła nie korzystać z tych ułatwień i o własnych siłach dążyć do celu bez względu na przeszkody w myśl maksymy, że właściwym miejscem dla samochodu jest droga bez względu na stan, w jakim się znajduje.

je. Komandor wyprawy, kpt. Lacey, postanowił stawić czoło trudnościom i zdecydował się na sforsowanie rzeki Ruvu. Początkowo zamierzał on przepłynąć się na zbudowanych do tego celu tratwach, lecz myśl tę porzucił i postanowił użyć pontonów. Rzeka przedstawiała istne morze. Dostęp do

Położenie stało się jeszcze krytyczniejsze, tembardziej, że zapasy prowiantów wyczerpały się. Trzeba było koniecznie dostać się do miasteczka Moshi, które leżało po drugiej stronie rzeki. Po dwóch dniach, za pośrednictwem tubylewów, uzyskaliśmy nieco prowiantów. W tak beznadziejnej

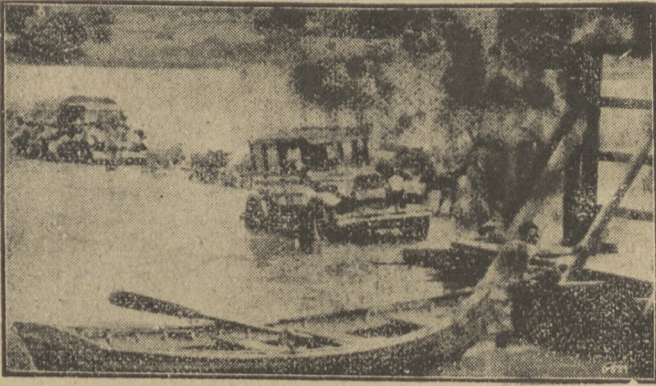
Przeprawa przez rzekę M'Lali w Airyce Centralnej podczas powodzi. By dostać się do pontonu, ciężarówka musiała przebyć kilka kilometrów po zalanej wodą wybrzeżu.

brzegów zagrożony był przez trzęsawiska, które na przestrzeni 2 mil zalane były wodą, sięgającą po piersi. Po drugiej stronie rzeki sytuacja nie była lepsza, gdyż wylew ciągnął się na przestrzeni 3 mil, głębokości 4 stóp. — Kpt. Lacey wobec takiej sytuacji postanowił zaczekać parę dni, aż woda nieco opadnie. Po dwóch dniach poziom wody podniósł się jeszcze o półtorej stopy wskutek silnych deszczów, jakie spadły w górze rzeki, w okolicach Kilimandżaro.

sytuacji ekspedycja przetrwała cztery dni. Na piąty dzień rano zauważyliśmy brnących przez rzekę dwóch Europejczyków w towarzystwie około 70 tubylewów, którzy starali się dostać na wysepkę, gdzie znajdowała się ekspedycja. Byli to pp. Gowan i Goring, członkowie Afrykańskiego Tow. Transportowego z Moshi. Zjawienie się tych ludzi po pięciu długich dniach i nocach, spędzonych na malej wyspce w obliczu szalejącej rzeki, wypogodziło nasze oblicza.

Sedan przebył szczęśliwie rzekę i trzęsawiska.

Poczynione zostały przygotowania i następnego dnia zrana rozpoczęliśmy

Przeprawa przez rzekę Limpopo w Afryce Centr.

Jak widzimy warunki drogowe w Afryce nie są zbyt sprzyjające dla komunikacji samochodowej. Mimo to Ekspedycja Chevroletowa zwyciężyła wszystkie trudności.

najniebezpieczniejszą z całej podróży przeprawę. Przy pomocy tubyleców udało się nam przeciągnąć sedan (samochód osobowy) przez trzęsawiska do brzegu rzeki, który, ze względu na swe wysokie położenie, nie został zalany przez wodę. W ślad za sedanem przeciągnęliśmy tą samą „drogą” ciężarówkę, poczem przystąpiliśmy do przetransportowania pontonu. Gdy wszystko było już gotowe, kpt. Lacey poprowadził z niebywałą zręcznością i ostrożnością sedan przez ponton, wygięty silnie prądem rzeki. Najmniejsze uchybienie, najmniejszy błąd lub najmniejsze drgnięcie ręki na kierownicy groziło znalezieniem się w nurtach rzeki. Sedan posuwał się wolno po drgającym pontonie, szarpanym prądem wzburzonej rzeki. Motor pracował równomiernie, tylko jakby ciszej i bojaźliwiej wobec ryczącej pod nim rzeki. Stojący na brzegu obserwowali z zapałym oddechem w piersiach ten niezwykle akt odwagi i zręczności. Wreszcie

Równina Bahora pod wodą.

(Połud. Tanganika) Na dachu sedanu stoi kpt. Lacey komandor Ekspedycji Chevroletowej, kierując przez prawą. Jeziora takie powstałe wskutek powodzi, ekspedycja spotykała prawie na każdym kroku podczas podróży przez Tanganikę.

Ciężarówka w niebezpieczeństwie.

Kpt. Lacey i operator kinematografu William pozostali wraz z częścią tu-

śladem sedanu przeprowadzić ciężarówkę. Noc była spokojna. W pobliżu huczała rzeka, a złośliwe moskity (komary) pomimo różnych środków zabezpieczających, niepokoiły strudzonych członków ekspedycji.

Postanowiliśmy rozebrać ciężarówkę i częściowo przeprowadzić ją przez rzekę, gdyż obawialiśmy się, że słaby ponton afrykańskiej konstrukcji nie wytrzyma ciężaru wozu. Już poczyniliśmy przygotowania do zdemontowania ciężarówki, gdy wtem zjawiał się kpt. Lacey w towarzystwie Goring'a, Birekel'a, Niemca farmera, oraz 10-ciu tubyleców i oznajmił, że postanowił przeprowadzić ciężarówkę w całości, tak samo jak przeprowadzono sedan. Przystąpiliśmy obojętnie do pracy, lecz spr-

ciężarówka stała na brzegu rzeki i ze spokojem oczekiwała swego dalszego losu, patrząc oczami reflektorów na słaby ponton, podrywany prądem rzeki. Kpt. Lacey puścił motor w ruch, obejrzał hamulce i siadł przy kierownicy. Na ustach wszystkich zawisło pytanie, czy ciężarówce również uda się szczęśliwie przejechać po grzbiecie wzburzonej rzeki.

Samochód wjechał na ponton. Potoczył się po nim zaledwie kilka metrów, gdy koniec pontonu oderwał się od stalowej liny i począł pogrążać się w wodę. Kapitan Lacey i operator Wilson wydostali się na wierzach wozu. Zorientowali się odrazu w sytuacji. Kpt. Lacey wydał rozkaz ściągnięcia pontonu do przeciwnego brzegu. Na szczęście przy wozie znajdowała się linka. Wilson pobiegł po zanurzonym w wodzie pontonie i podał ją stojącemu na przeciwnym brzegu tubylecom. Cały ratunek wozu i znajdującego się na nim kapitana zależał od szybkości ściągnięcia wozu ku przeciwnemu brzegowi. Murzyni ciągnęli linę z nadludzką siłą, a wóz powoli lecz pewnie, zanurzał się coraz bardziej w wodę. Dzięki jednak przytomności umysłu kapitana Lacey, który z tonącego wozu wydawał rozkazy, oraz szybkości akcji, zdążono czas przeciągnąć wóz przez prąd rzeki. W odległości bowiem jakichś 5 metrów od brzegu tył wozu pogrążył się zupełnie, osiadając na dnie, a tylko chłodnica pozostała nad wodą. Ciężarówka została uratowana. Trzeba było teraz wyciągnąć ją na brzeg.

Operator kinematograficzny Williams przez cały czas stał na brzegu i najspokojniej filmował całą tę niezwykłą przeprawę, aby dać możliwość każdemu, kto tego tylko zapagnie, stanąć się naocznym świadkiem cieka-

Na równinie Bahora. Naprawa zniszczonego przez powódź mostu. Jak widać materiał używany do budowy jest bardzo prymitywny, a konstrukcja jeszcze bardziej prymitywna.

wa z ciężarówką była o wiele gorsza niż z sedanem. Podczas przeprawy przez trzęsawiska, samochód zapadał się co chwila, niekiedy do głębokości 4 stóp. Tubylecy, zachęceni „bakszy-

Sedan po niebezpiecznej, lecz zwycięskiej przeprawie przez rzekę Ruvu.

sedan dosięgnął szczęśliwie przeciwnego brzegu. Wszyscy odetchnęliśmy z ulgą. Lecz nie był to jeszcze koniec przeprawy. Po drugiej stronie rzeki, na przestrzeni trzech mil, ciągnęły się trzęsawiska, zalane wodą. Z pni, znalezionych w okolicy, zbudowaliśmy

byleców przy sedanie, a operator radiostacji Wilson i ja powróciliśmy do ciężarówki, oczekującej przeprawy. Rozpaliliśmy ogniska, przy których spożyliśmy posiłek po całodziennej i uciążliwej pracy, poczem udaliśmy się na spoczynek, ażeby z brzaskiem dnia

szem“ (datkami), dokładali starań i wysiłków, aby wyciągnąć wóz na twardy grunt brzegu. Około południa

wego a niebezpiecznego epizodu ekspedycji Chevroletowej poprzez bezdrożne przestrzenie Afryki. (C.d.n.)

Bez oszczędności nie stworzymy potęgi gospodarczej Ojczyzny i dobrobytu Jej obywateli

Pamiętajmy zatem, że z drobnych groszy odkładanych przez ogół społeczeństwa, gromadzi się kapitał narodowy, który ożywia rolnictwo, przemysł i handel, a jednocześnie tworzy warsztaty godziwej pracy zarobku.

Pieniądz złożony w

Komunalnej Kasie Oszczędności

powiatu Grudziądzkiego

Telefon nr. 220 i 284 w Grudziądzu ul. Wybickiego nr. 39

pomnaża się przez doliczanie wysokich odsetek, a tem samem powstają z drobnych groszy wielkie kapitały, zagwarantowane majątkiem całego powiatu.

Uwaga! Wkłady oszczędnościowe w Komunalnej Kasie Oszczędności powiatu grudziądzkiego do sumy 5.000 zł. wolne są od podatku skarbowego!

